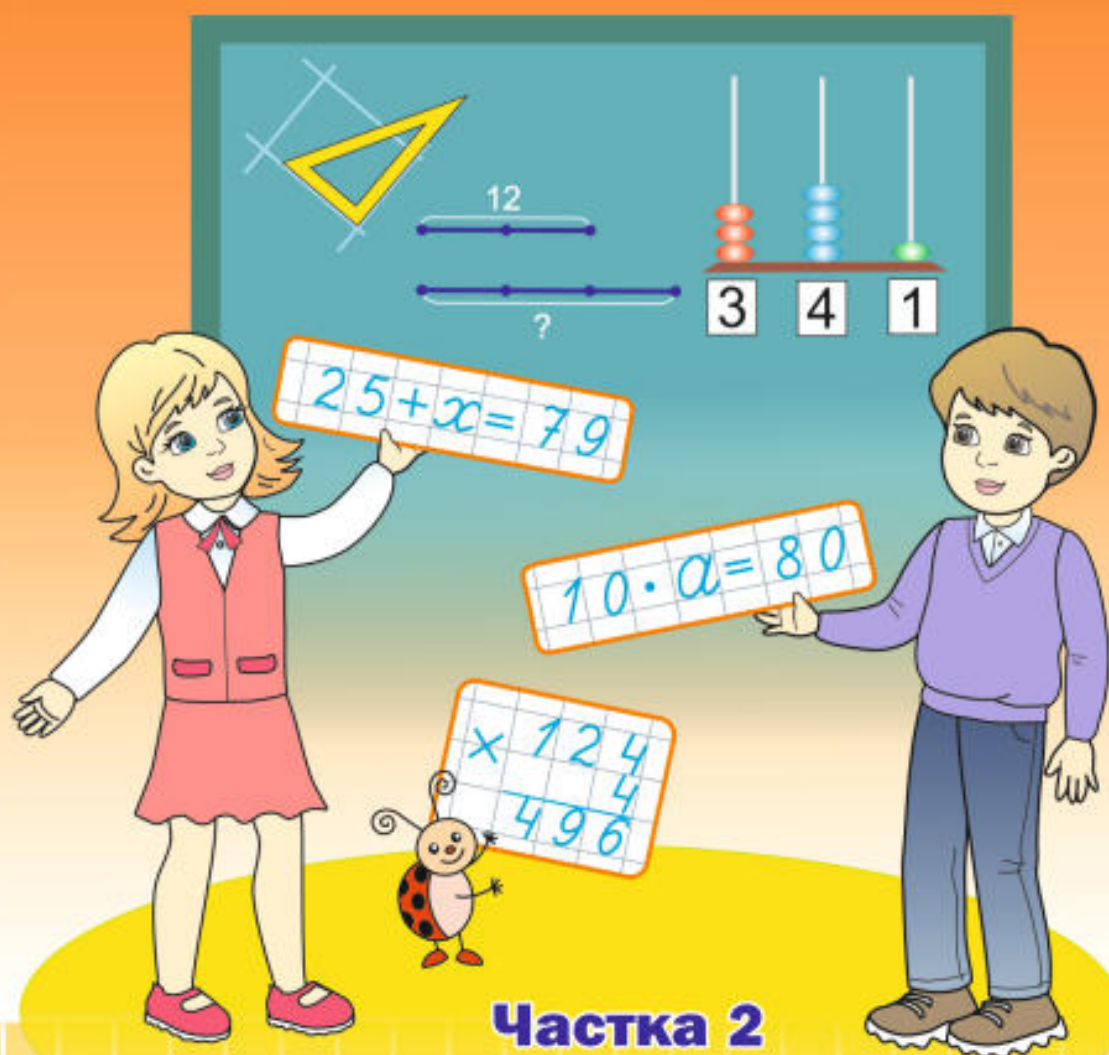

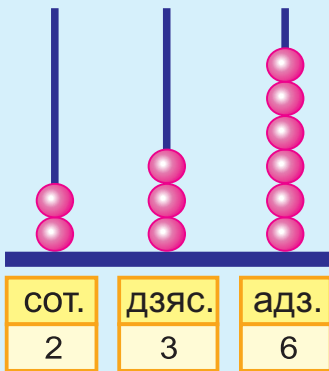
Г. Л. Мураёва, М. А. Урбан

МАТЭМАТЫКА

Частка 2

Трохзначныя лікі

Разрадны састаў ліку 236:

$$236 = 2 \text{ сот. } 3 \text{ дзяс. } 6 \text{ адз.}$$

Сума разрадных
складаемых ліку 236:

$$236 = 200 + 30 + 6$$

Вуснае складанне і адніманне

$$300 + 200 = 3 \text{ сот. } + 2 \text{ сот. } = 5 \text{ соц. } = 500$$

$$1000 - 400 = 10 \text{ соц. } - 4 \text{ сот. } = 6 \text{ соц. } = 600$$

$$220 + 140 = 22 \text{ дзяс. } + 14 \text{ дзяс. } = 36 \text{ дзяс. } = 360$$

$$640 - 370 = 64 \text{ дзяс. } - 37 \text{ дзяс. } = 27 \text{ дзяс. } = 270$$

Вуснае множанне і дзяленне

$$300 \cdot 2 = 3 \text{ сот. } \cdot 2 = 6 \text{ соц. } = 600$$

$$600 : 2 = 6 \text{ соц. } : 2 = 3 \text{ сот. } = 300$$

$$600 : 300 = 6 \text{ соц. } : 3 \text{ сот. } = 2$$

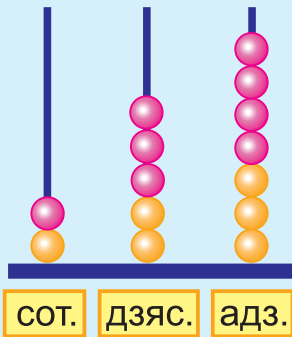
$$130 \cdot 2 = 13 \text{ дзяс. } \cdot 2 = 26 \text{ дзяс. } = 260$$

$$260 : 2 = 26 \text{ дзяс. } : 2 = 13 \text{ дзяс. } = 130$$

$$120 : 40 = 12 \text{ дзяс. } : 4 \text{ дзяс. } = 3$$

$$320 : 16 = 32 \text{ дзяс. } : 16 = 2 \text{ дзяс. } = 20$$

Письмовое складанне і адніманне

$$\begin{array}{r} 123 \\ + 134 \\ \hline 257 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 257 \\ - 134 \\ \hline 123 \end{array}$$

Письмовое множанне і дзяленне

$$\begin{array}{r} *321 \\ 3 \\ \hline 963 \end{array}$$

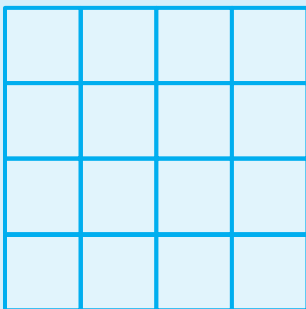
$$\begin{array}{r} *326 \\ 3 \\ \hline 978 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5462 \\ 4 \quad | \quad 273 \\ \hline 14 \\ 14 \\ \hline 6 \\ 6 \\ \hline 0 \end{array}$$

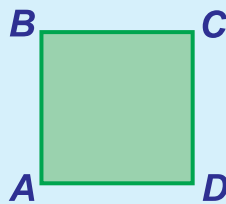
$$\begin{array}{r} 1383 \\ 12 \quad | \quad 46 \\ \hline 18 \\ 18 \\ \hline 0 \end{array}$$

Плошча. Палетка

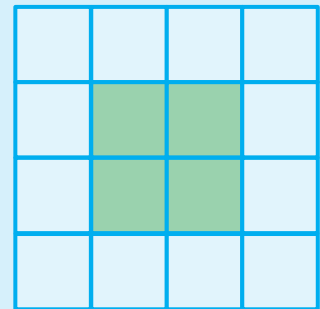
Адзінка плошчы — квадратны сантыметр.
1 см²

Палетка

Квадрат ABCD

Плошча квадрата ABCD роўная 4 см²

Купюры

Манеты

Банкаўскія карткі

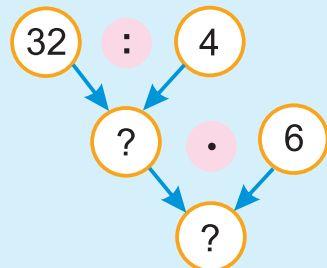
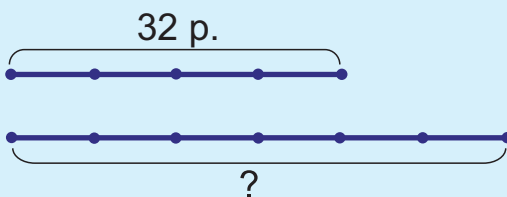
Адзін рубель роўны ста капейкам.
1 р. = 100 к.

Цана. Колькасць. Кошт

Цана — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за адзінку тавару.

Кошт — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за ўсю пакупку.

Цана (р.)	Колькасць (м)	Кошт (р.)
аднолькавая	4	32
	6	?

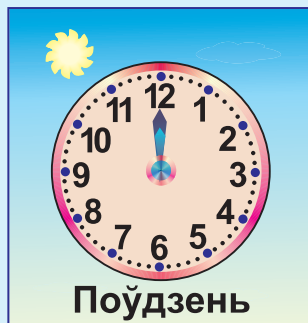

Адзінкі даўжыні

$1 \text{ км} = 1000 \text{ м}$
 $1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см}$
 $1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$

Адзінкі масы

$1 \text{ т} = 10 \text{ ц} = 1000 \text{ кг}$
 $1 \text{ ц} = 100 \text{ кг}$
 $1 \text{ кг} = 1000 \text{ г}$

Адзінкі часу

$1 \text{ сут.} = 24 \text{ г}$
 $1 \text{ г} = 60 \text{ мін}$
 $1 \text{ мін} = 60 \text{ с}$

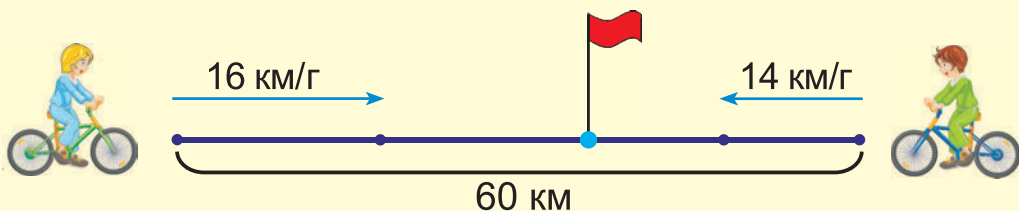
Скорасць, час, адлегласць

Шлях, пройдзены за ўвесь час руху,
назваюць **адлегласцю**.

Адлегласць, пройдзеную за адзінку часу
пры раўнамерным руху, называюць **скорасцю**.

Адлегласць вымяраецца ў адзінках даўжыні: **кіламетр** (км),
метр (м), **дэцыметр** (дм), **сантыметр** (см).

Скорасць вымяраецца ў адзінках скорасці:
кіламетр у гадзіну (км/г), **метр у мінуту** (м/мін),
кіламетр у мінуту (км/мін).

Г. Л. Мураўёва, М. А. Урбан

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для **3** класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

У дзвюх частках

Частка 2

*Допушчана
Міністэрствам адукацыі
Рэспублікі Беларусь*

Мінск

Нацыянальны інстытут адукацыі

2021

УДК 51(075.2=161.3)
ББК 22.1я71
М91

Р э ц е н з е н т ы:

дацэнт кафедры дашкольнай і пачатковай адукацыі ўстановы адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П. М. Машэрава», кандыдат педагагічных навук, дацэнт *З. К. Ляўчук*;

метадычнае аб'яднанне настаўнікаў пачатковых класаў дзяржаўнай установы адукацыі «Гімназія № 146 г. Мінска» (настаўнік пачатковых класаў вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі *С. А. Фёдарова*)

Умоўныя абазначэнні:

— кажы і разважай так;

— адкажы на цікавае пытанне;

— «дружныя» задачы — рашы іх па чарзе;

— выканай заданне ў пары (групе);

— правер сябе;

— выканай заданне дома;

— спасылкі на матэрыял рубрыкі «Гэта цікава!»
(выкарыстоўвай смартфон або планшэт).

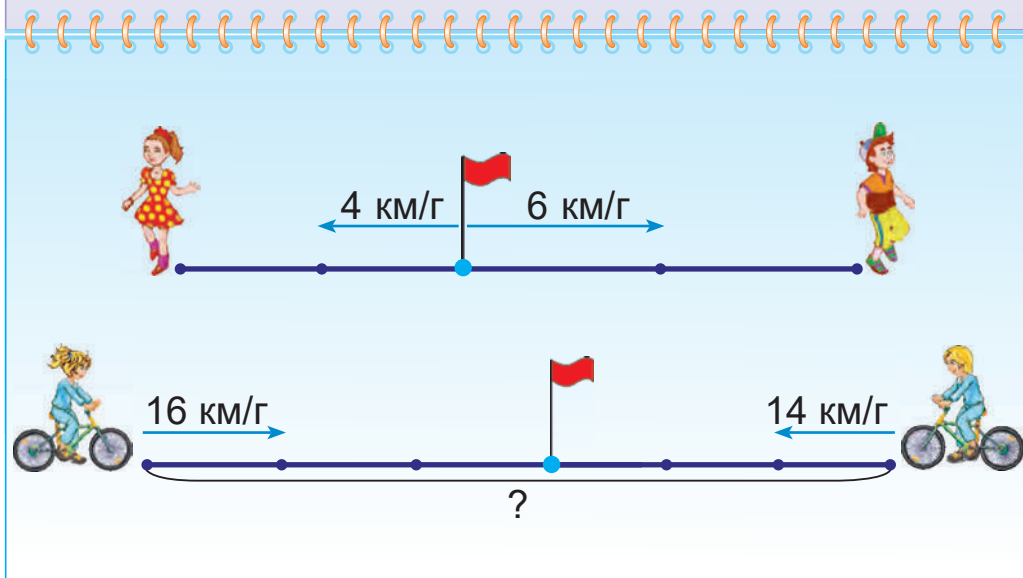
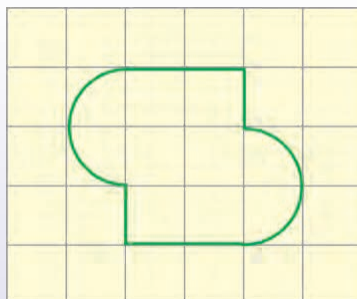
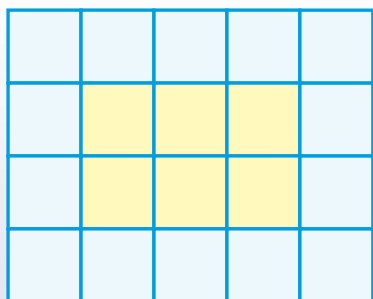

ISBN 978-985-594-951-1 (ч. 2)
ISBN 978-985-594-949-8

© Мураўёва Г. Л., Урбан М. А., 2021
© Афармленне. НМУ «Нацыянальны
інстытут адукацыі», 2021

Змест

Множанне і дзяленне (працяг)	4
Трохзначныя лікі	22
Паўтарэнне вывучанага ў 3-м класе	132

Урок 69

Множанне і дзяленне (працяг)

Дзевяць сшыткаў раздалі па 4 сшыткі вучням. Колькі вучняў атрымалі сшыткі?

$$9 : 4 = 2 \text{ (аст. 1)}$$

1. Трэба даведацца, колькі разоў па 4 сшыткі можна раздаць.
2. Можна раздаць 2 разы па 4 сшыткі, і яшчэ застанецца 1 сшытак.
3. Значыць, 2 вучні атрымаюць сшыткі, і застанецца 1 сшытак.

1. Пабудуй схемы і выканай дзяленне з астачай па ўзоры. Раствлумач.

$$13 : 5 = 2 \text{ (аст. 3)}$$

$7 : 2$

$11 : 5$

$16 : 3$

$21 : 4$

$7 : 3$

$11 : 4$

$16 : 5$

$21 : 6$

$7 : 4$

$11 : 3$

$16 : 7$

$21 : 8$

Якім можа быць наступны выраз у кожным слупку?

2. Рашы ўраўненні.

$x : 2 = 28$

$8 \cdot y = 96$

$75 : k = 15$

$52 : a = 13$

$b : 15 = 6$

$m \cdot 30 = 90$

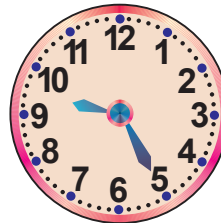
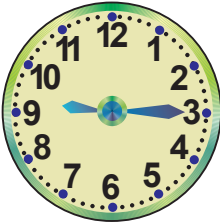
3.
 - Даўжыня $\frac{1}{4}$ часткі адрэзка AB роўная 2 см. Начарці адрэзак AB .
 - Даўжыня адрэзка CD роўная 2 дм. Начарці адрэзак KL , даўжыня якога роўная $\frac{1}{10}$ частцы адрэзка CD .

4. Сястра старэйшая за пяцігадовага брата ў 3 разы і маладзейшая за маму ў 3 разы. У колькі разоў мама старэйшая за сына?
5. Было 48 м тканіны. 3 трэцяй часткі тканіны пашылі сукенкі. Колькі сукенак пашылі, калі на кожную пайшло 2 м тканіны?

6. Урок доўжыцца 45 мін, а перапынак — 10 мін. Колькі мінут праходзіць ад пачатку аднаго ўрока да пачатку наступнага ўрока?

7. Няхай урок пачынаецца ў 8 г 30 мін. На якім гадзінніку паказана, калі пачынаецца ўрок? Калі заканчваецца гэты ўрок? Калі пачынаецца наступны ўрок?

? Восем ледзянцоў раздалі па 3 ледзянцы дзецям. Колькі дзяцей атрымалі ледзянцы? Колькі ледзянцоў засталася?

1. Пабудуй схемы. Выканай дзяленне з астачай.

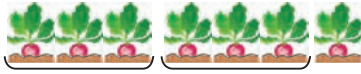
9 : 2 9 : 5 5 : 2 5 : 3

2. Кожная з пяці спартыўных каманд складаецца з васьмі хлопчыкаў і сямі дзяўчынак. Колькі ўсяго дзяцей у гэтых камандах?

Урок 70

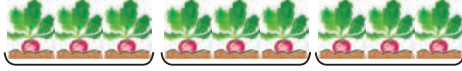
Знайді астачу. Растлумач.

$$7 : 3 = 2 \text{ (аст. ?)}$$

$$8 : 3 = 2 \text{ (аст. ?)}$$

$$9 : 3 = ? \text{ (аст. ?)}$$

Растлумач, чаму пры дзяленні на 3 астача не можа быць роўная 3; не можа быць большая за 3.

Пры дзяленні астача павінна быць меншая за дзельнік.

Як выканаць дзяленне з астачай?

$$17 : 3 = ?$$

1. Знаходжу самы вялікі лік да 17, які дзеліцца на 3 без астачы. Гэта лік 15.
2. Дзялю 15 на 3, атрымліваю 5.
3. Знаходжу астачу. Для гэтага ад 17 адніму 15. Астача роўная 2.
4. Параўноўваю астачу з дзельнікам: $2 < 3$.

$$17 : 3 = 5 \text{ (аст. 2)}$$

1. Пабудуй схемы. Выканай дзяленне з астачай.

$$11 : 5 \quad 12 : 5 \quad 13 : 5 \quad 14 : 5$$

2. Выканай дзяленне з астачай.

$$31 : 3 \quad 49 : 6 \quad 57 : 9 \quad 70 : 4$$

3. Выканай дзяленне з астачай.

$$36 : 10 \quad 36 : 11 \quad 36 : 13 \quad 36 : 14$$

4. Састаў і рашы ўраўненні.

- Невядомы лік павялічылі ў 14 разоў і атрымалі 98.
- Невядомы лік павялічылі на 14 і атрымалі 98.

5. Знайдзі значэнні выразу $21 + m : 16$, калі m роўна 32; 64; 96.
6. Каб зрабіць рамонт у доме, купілі 88 дошак. Адну другую частку дошак узялі на рамонт падлогі ў пакоях, а 12 дошак — на рамонт падлогі на кухні. Колькі дошак засталася?
7. Даўжыня прамавугольніка $ABCD$ роўная 24 см, а яго шырыня роўная трэцяй частцы даўжыні. Знайдзі перыметр прамавугольніка $ABCD$.
8. Алесю трэба купіць 3 каробкі каляровай крэйды, па 2 рублі кожная, і 2 пачкі паперы, па 3 рублі кожны. Вось грошы, якія ёсць у Алеся:

Яна кажа:

Для пакупкі трэба яшчэ 3 рублі.

Алесь кажа:

Пасля пакупкі застаецца рэшта 3 рублі.

Чья праўда?

Якая астача можа атрымацца пры дзяленні лікаў на 7?

1. Выканай дзяленне з астачай.

44 : 8 73 : 9 70 : 8 85 : 9

2. Пасадзілі 48 сосен і ў 3 разы менш бяроз. Дубоў пасадзілі столькі, колькі сосен і бяроз разам. Колькі дубоў пасадзілі?

Урок 71

Растлумач па малюнку, як выконваюць праверку дзялення з астачай.

$$\begin{array}{l} 9 : 4 = 2 \text{ (аст. 1)} \\ 4 \cdot 2 + 1 = 9 \end{array}$$

1. Параўноўваю астачу 1 з дзельнікам 4.
Адзін менш за чатыры.
2. Множу дзельнік 4 на дзель 2, атрымліваю 8.
3. Да 8 дадаю астачу 1, атрымліваю 9.
4. Дзяленне з астачай выканана правільна.

1. Правер, ці правільна выканана дзяленне з астачай.
 $19 : 2 = 9 \text{ (аст. 1)}$ $31 : 4 = 6 \text{ (аст. 3)}$
 $41 : 6 = 5 \text{ (аст. 11)}$ $60 : 7 = 8 \text{ (аст. 4)}$

2. Выканай і правер дзяленне з астачай.
 $46 : 5$ $49 : 8$ $58 : 10$ $50 : 8$

3. Выканай і правер дзяленне з астачай па ўзоры.

$3 : 5 = 0 \text{ (аст. 3)}$	$2 : 3$	$3 : 4$	$5 : 6$
$5 \cdot 0 + 3 = 3$	$6 : 8$	$7 : 10$	$4 : 5$

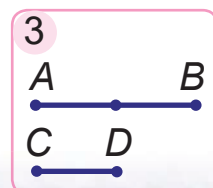
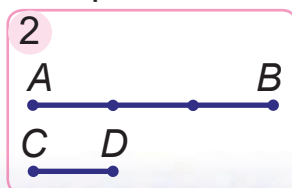
4. Састаў і рашы ўраўненні.
 - Невядомы лік паменшылі ў 18 разоў і атрымалі 3.
 - Невядомы лік паменшылі на 18 і атрымалі 82.
5. Складзі і рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы.

Расход тканіны на адну сукенку (м)	Колькасць сукенак (шт.)	Агульны расход тканіны (м)
?	6	18

6. На працягу дзвюх гадзін працы маршрутнае таксі зрабіла 4 рэйсы і перавезла 64 пасажыры, пароўну за кожны рэйс. Колькі пасажыраў перавязе гэта таксі за 5 рэйсаў, калі за кожны рэйс будзе перавозіць такую ж колькасць пасажыраў?

7. Выберы схему і рашы задачу.
Знайдзі даўжыні адрэзкаў AB і CD , калі адрэзак AB у 3 разы даўжэйшы за адрэзак CD , а адрэзак CD на 6 см карацейшы за адрэзак AB .

8. Начарці адрэзкі AB і CD з задачы 7.

9. Часлаў разрэзаў квадратны аркуш паперы са стараной 10 см на два прамавугольнікі. Перыметр аднаго прамавугольніка роўны 36 см. Знайдзіце перыметр другога прамавугольніка.

- ? Аксана пры дзяленні ліку 6 на лік 10 атрымала ў адказе лік 0 і астачу 6. Ці правільна выканала Аксана дзяленне з астачай?

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$29 : 8 \qquad 47 : 2 \qquad 5 : 9 \qquad 2 : 6$$

2. У чатырох скрынях знаходзіцца 24 кг лімонаў, пароўну ў кожнай. Колькі кілаграмаў лімонаў знаходзіцца ў 15 такіх скрынях?

Урок 72

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$\begin{array}{cccc} 54 : 8 & 35 : 10 & 3 : 14 & 12 : 35 \\ 70 : 9 & 74 : 30 & 9 : 21 & 47 : 99 \end{array}$$

2. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$\begin{array}{cc} 50 : 7 = ? \text{ (аст. 1)} & 42 : 12 = 3 \text{ (аст. ?)} \\ 78 : 9 = 8 \text{ (аст. ?)} & 84 : 10 = ? \text{ (аст. 4)} \\ 5 : 23 = ? \text{ (аст. 5)} & 15 : 31 = 0 \text{ (аст. ?)} \end{array}$$

3. Вылічы.

$$\begin{array}{cc} 57 : 19 + 63 : 3 & (67 + 5) : 12 + 94 \\ 15 \cdot 5 : 3 - 25 & 100 - (50 - 13) \cdot 2 \end{array}$$

4. Параўнай.

$$\begin{array}{cc} 6 \text{ м } 4 \text{ дм } ? 64 \text{ дм} & 1 \text{ г } 10 \text{ мін } ? 80 \text{ мін} \\ 9 \text{ дм } 1 \text{ см } ? 90 \text{ см} & 1 \text{ г } 40 \text{ мін } ? 100 \text{ мін} \end{array}$$

5. Колькі порцый па 12 пельменяў атрымаецца, калі ўсяго прыгатавалі 48 пельменяў? 49 пельменяў? 67 пельменяў?

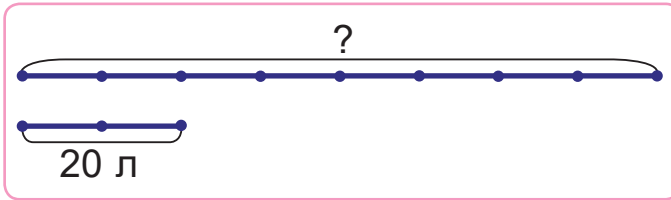
6. Начарці адрэзак KL даўжынёй 10 см і адрэзак MN такой жа даўжыні.

- Пакажы на адрэзку KL , колькі разоў у ім змяшчаецца па 3 см. Колькі адрэзкаў даўжынёй па 3 см атрымалася?
- Пакажы на адрэзку MN , колькі разоў у ім змяшчаецца па 4 см. Колькі адрэзкаў даўжынёй па 4 см атрымалася?

7. На будоўлю прывезлі 56 шклопакетаў. Ужо ўстанавілі $\frac{1}{7}$ частку гэтых шклопакетаў. На колькі больш шклопакетаў засталася, чым устанавілі?

8. За 5 г у мастацкай майстэрні распісалі 85 талерак, пароўну за кожную гадзіну. Колькі талерак было распісана за 3 г?
9. Складзі і рашы задачу.

10. Каля ўвахода ў паштовае аддзяленне ёсць схема, дзе зялёным колерам паказана, калі наведвальнікаў звычайна бывае мала, і чырвоным колерам — калі іх бывае шмат.

Яна кажа:

Зручней наведаць паштовае аддзяленне з 13.00 да 14.00.

Алесь кажа:

Зручней наведаць паштовае аддзяленне з 10.00 да 11.00.

Чья праўда?

- Выканай і правер дзяленне з астачай.
 $25 : 8$ $74 : 3$ $50 : 12$ $11 : 32$
- Шырыня прамавугольніка — 3 см, яна складае $\frac{1}{2}$ частку яго даўжыні. Пабудуй такі прамавугольнік. Абзнач яго літарамі. Вылічы перыметр.

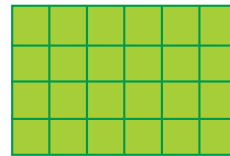
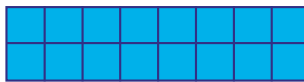

Урок 73

Площа квадрата меншая за плошчу прамавугольніка.
 Площа прамавугольніка большая за плошчу квадрата.
 Площа сіняга круга роўная плошчы чырвонага круга.

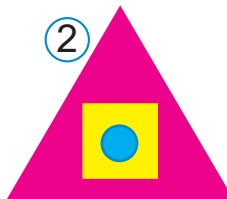
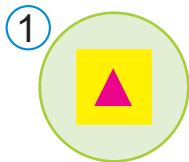
Площа якога прамавугольніка большая — сіняга або зялёнага?

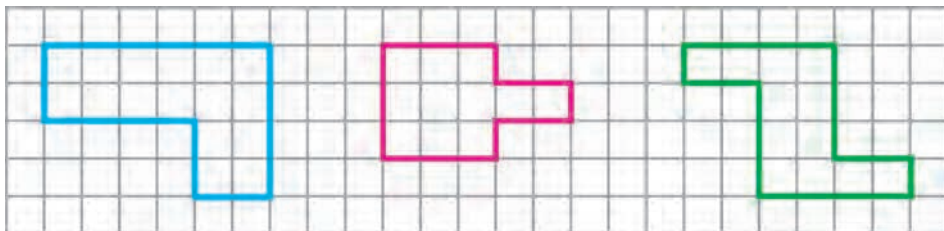
1. Вызначаю колькасць аднолькавых квадратаў, на якія раззелены прамавугольнікі. У сінім прамавугольніку 16 квадратаў, у зялёным — 24 такія ж квадраты.
2. Большай будзе плошча прамавугольніка, які раззелены на большую колькасць аднолькавых квадратаў.
3. $24 > 16$, таму плошча зялёнага прамавугольніка большая за плошчу сіняга прамавугольніка.

1. Плошча якой фігуры самая вялікая? Самая маленькая?

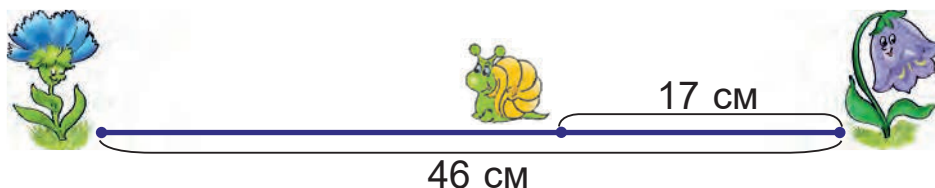

2. Параўнай плошчы фігур.

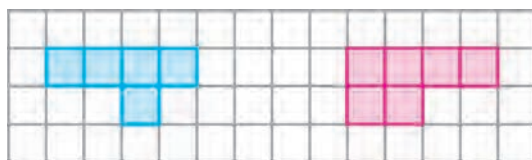

3. Рашы ўраўненні.
 $x \cdot 2 = 59 + 39$ $y : 23 = 60 : 15$ $64 : c = 91 - 59$
4. Выканай і правер дзяленне з астачай.
 $93 : 6$ $82 : 15$ $74 : 11$ $12 : 25$
5. Адзін тайм гульні ў футбол доўжыцца 45 мін. Футбалісты гуляюць ужо 30 мін. Колькі мінут засталася гуляць футболістам, калі ў футболе два таймы?
6. Дапоўні ўмову задачы данымі схемы. Рашы задачу. Смоўж прапоўз $?$ см ад кветкі васілька да кветкі званочка, а потым павярнуў назад і прапоўз у адваротным напрамку яшчэ $?$ см. Колькі сантыметраў засталася паўзці смаўжу да кветкі васілька?

- ? Як даведацца, плошча якой фігуры большая?

1. Вылічы.
 $74 - 65 : 5$ $4 \cdot (81 - 60)$ $36 : 2 \cdot 5 : 10$
2. Прывезлі 60 кг мукі. Муку расфасавалі ў 5 пакетаў, па 9 кг у кожны. Колькі кілаграмаў мукі засталася расфасаваць?

Урок 74

Вымерай старану квадрата.

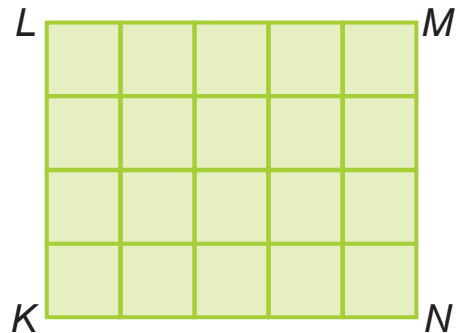
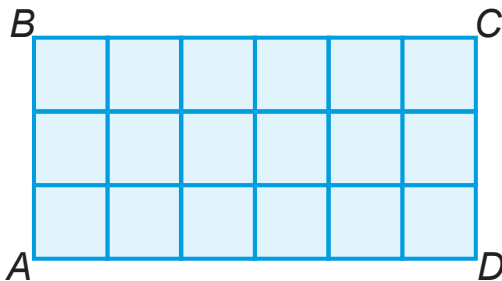

Площа гэтага квадрата — **адзін квадратны сантыметр.**
1 см²

З дапамогай квадрата такой плошчы
вымяраюць і параўноўваюць плошчы
розных фігур.

1. Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ў кожным прамавугольніку? Плошча якога прамавугольніка большая?

2. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$74 : 8$

$65 : 7$

$50 : 30$

$9 : 15$

3. Вылічы.

$3 \cdot 28 : 14$

$17 \cdot 4 - 3 \cdot 13$

$54 : (99 - 72)$

$84 : 21 \cdot 19$

$72 : 3 + 100 : 50$

$28 \cdot (100 - 98)$

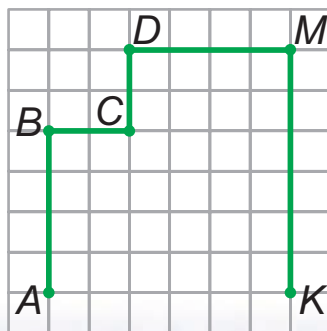
4. Ці хопіць 100 сшыткаў, каб раздаць па 12 сшыткаў пяці дзяўчынкам і тром хлопчыкам?

5. Складзі і рашы задачу.

Умяшчальнасць адной каністры (л)	Колькасць каністраў (шт.)	Умяшчальнасць усіх каністраў (л)
9	4	? } (?)
6	7	? }

6. Начарці такую ломаную ў сшытку. Злучы пункты А і К. Зафарбуй жоўтым колерам $\frac{1}{8}$ частку фігуры $ABCDMK$. Зафарбуй чырвоным колерам $\frac{1}{4}$ частку фігуры $ABCDMK$.

7. Знайдзіце перыметр шасцівугольніка $ABCDMK$. Вызначце, колькі ў ім змяшчаецца квадратных сантыметраў.

? Плошча якой фігуры роўная 1 см^2 ?

1. Вылічы.

$$98 : 14 \cdot 13$$

$$68 \cdot 1 : 2$$

$$93 - 64 : 4$$

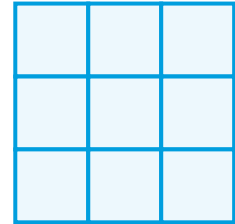
2. Турысты чвэрць часу паходу ішлі пехатой, а астатні часплылі на байдарках. Увесь паход доўжыўся 20 дзён. Колькі дзён турыстыплылі на байдарках?

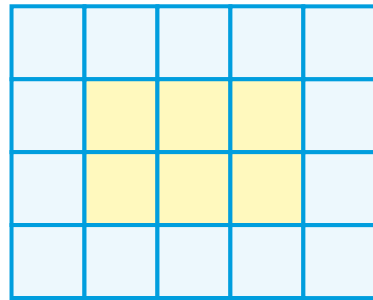
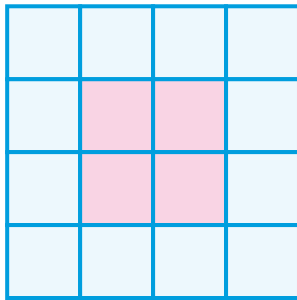
Урок 75

На празрыстай плёнцы начарцілі фігуру і падзялілі яе на квадратныя сантыметры. Атрымалася ПАЛЁТКА.

З дапамогай палеткі зручна вымяраць і параўноўваць плошчы розных фігур. Для гэтага палетку трэба накласці на фігуру і падлічыць колькасць квадратных сантыметраў.

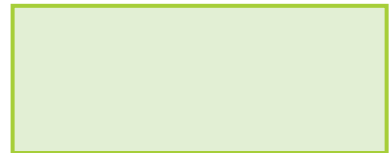
Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ў кожным квадраце? Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ў кожным прамавугольніку?

Плошча квадрата роўная ? см^2 .

Плошча прамавугольніка роўная ? см^2 .

1. Знайдзі плошчы фігур з дапамогай палеткі.

2. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$53 : 8 = ? \text{ (аст. 5)}$$

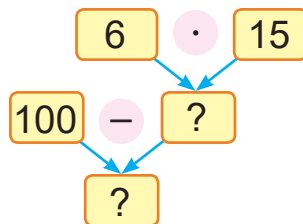
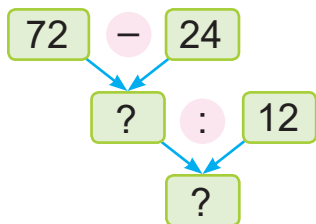
$$52 : ? = 5 \text{ (аст. 2)}$$

$$68 : ? = 8 \text{ (аст. 4)}$$

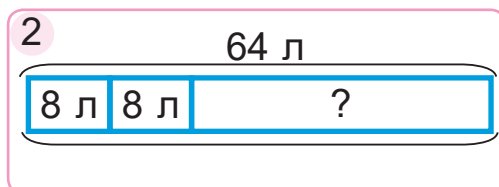
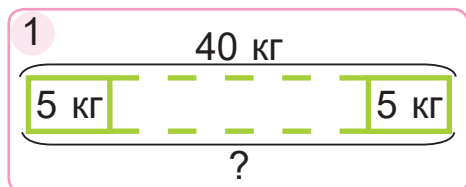
$$? : 11 = 3 \text{ (аст. 6)}$$

3. Састаў лікавыя выразы па схемах. Вылічы.

4. Знайдзі $\frac{1}{4}$ частку перыметра квадрата з даўжынёй стараны 8 см.
5. Майстар робіць 15 дэталяў за гадзіну, а яго вучань — на 6 дэталяў менш. Ці змогуць яны разам за 2 г зрабіць 50 дэталяў?
6. Складзі і рашы задачы.

? Параўнай з дапамогай палеткі плошчы фігур.

1. Вылічы.

$$36 - 20 + 16 \cdot 3$$

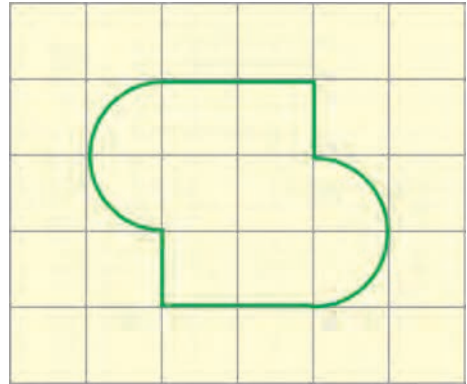
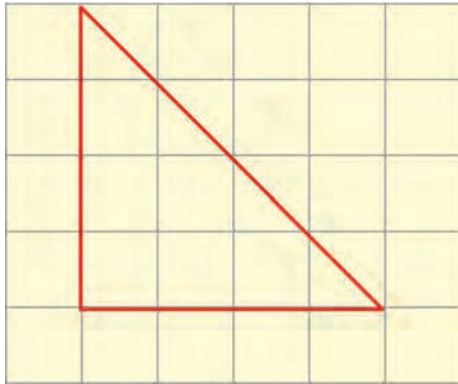
$$92 : (85 - 62) \cdot 10$$

2. Перыметр трохвугольніка — 12 см. Гэта на 12 см менш, чым перыметр квадрата. Якая даўжыня стараны квадрата?

Урок 76

Як визначиць площу фігур з дапамогай палеткі?

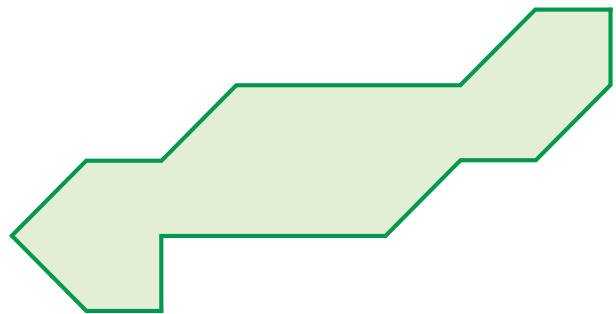
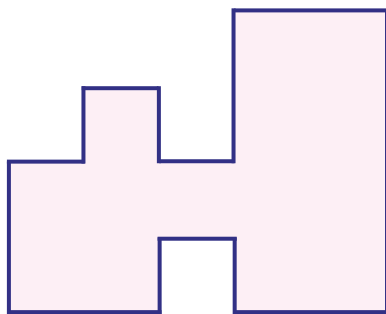

1. У кожнай фігуры змяшчаецца 6 поўных квадратных сантыметраў і яшчэ 4 няпоўныя квадратныя сантыметры.
2. Буду лічыць, што 2 няпоўныя квадратныя сантыметры прыблізна роўныя па плошчы 1 поўнаму.
3. Значыць, 4 няпоўныя квадратныя сантыметры прыблізна роўныя па плошчы 2 поўным.
4. Вылічваю плошчу кожнай фігуры:

$$6 + 4 : 2 = 8 \text{ (см}^2\text{)}$$

1. Знайдзі з дапамогай палеткі плошчы фігур.

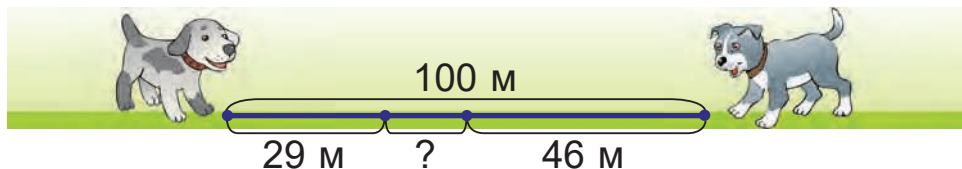
2. Знайдзі значэнні выразаў.

a	13	12	11	10
$85 - a \cdot 4$?	?	?	?
$7 \cdot a + 6$?	?	?	?

Ці можна, не выконваючы вылічэнняў, знайсці значэнні выразаў у кожным радку, калі a роўна 14; 9?

3. Дзіма прачытаў 17 старонак кнігі. Гэта чвэрць таго, што прачытала яго сястра Таня. На колькі больш старонак прачытала Таня, чым Дзіма?
4. Дапоўні тэкст задачы данымі схемы. Рашы задачу. Адлегласць паміж Жучком і Дружком была ? м. Сабакі пабеглі насустрач адзін аднаму. Якая адлегласць стала паміж імі, калі Жучок прабег ? м, а Дружок — ? м?

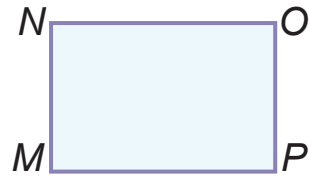
? У чатырохвугольніку змяшчаецца 8 поўных квадратных сантыметраў і 4 няпоўныя. Знайдзі плошчу гэтага чатырохвугольніка.

1. Знайдзі значэнні выразу $19 + 16 \cdot t$, калі t роўна 0; 3; 4; 5.
2. У кожным пад'ездзе дома 14 трохпакаёвых кватэр і 12 аднапакаёвых. Колькі кватэр у трох такіх пад'ездах?

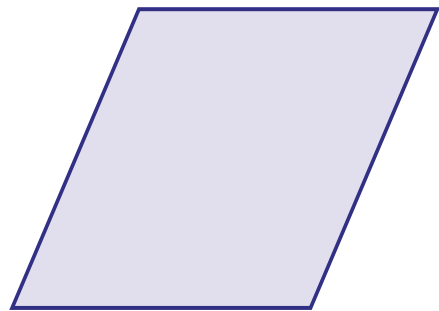
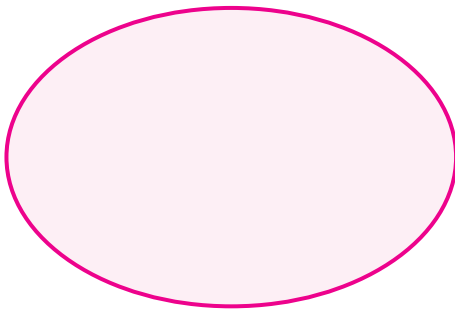

Урок 77

1. Вызнач з дапамогай палеткі, плошча якой фігуры большая.

2. Вылічы плошчы фігур з дапамогай палеткі.

3. Вылічы. Выканай праверку.

$27 \cdot 3$

$2 \cdot 49$

$76 : 2$

$72 : 18$

4. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$29 : 3$

$61 : 4$

$68 : 13$

$4 : 15$

$41 : 7$

$74 : 9$

$82 : 21$

$9 : 27$

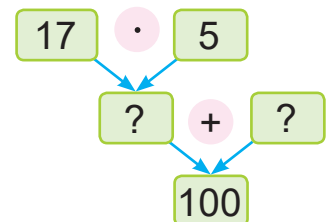
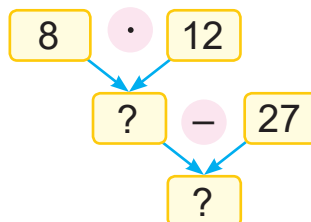
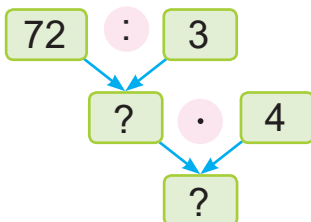
5. Рашы ўраўненні.

$4 \cdot x = 68 + 8$

$a \cdot 19 = 40 - 2$

$96 : c = 16 \cdot 1$

6. Састаў і прачытай роўнасці.

7. У трох каробках 45 цукерак, пароўну ў кожнай. З адной каробкі ўзялі 3 цукеркі, а з другой — 2. Колькі цукерак стала ў кожнай каробцы?

8. Выберы выраз, які з'яўляецца рашэннем задачы. За тры дні ў майстэрні пафарбавалі 24 аўтобусы, пароўну за кожны дзень. Колькі аўтобусаў пафарбуюць за a дзён, калі за дзень будуць фарбаваць такую ж колькасць аўтобусаў?

$24 \cdot 3 : a$

$24 : 3 \cdot a$

$3 : a \cdot 24$

$a \cdot 3 : 24$

9. Знайдзі значэнне выразу, які з'яўляецца рашэннем задачы 8, калі a роўна 5.

10. Начарці прамавугольнік $STEF$, перыметр якога роўны 12 см, а шырыня — 2 см.

11. У табліцы паказана, колькі хлопчыкаў і дзяўчынак удзельнічаюць у спартыўным свяце. Кожная клетачка абазначае 11 вучняў. На колькі больш хлопчыкаў, чым дзяўчынак, удзельнічаюць у свяце?

Хлопчыкі									
Дзяўчынкі									

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$18 : 5$

$42 : 11$

$74 : 33$

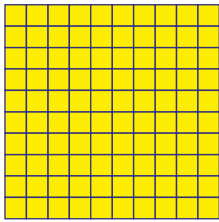
$18 : 23$

2. У школьнай сталовай 30 вучняў селі за 5 сталаў, пароўну за кожны. Колькі вучняў сядуць за 3 такія сталы?

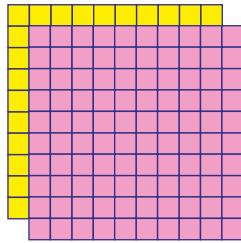

Урок 78

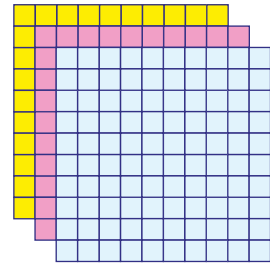
Трохзначныя лікі

1 сотня

2 сотні

3 сотні

1 сотня — сто	100
2 сотні — дзвесце	200
3 сотні — трыста	300
4 сотні — чатырыста	400
5 соцень — пяцьсот	500
6 соцень — шэсцьсот	600
7 соцень — семсот	700
8 соцень — восемсот	800
9 соцень — дзевяцьсот	900
10 соцень — тысяча	1000

1. Запішы ў парадку памяншэння лікі, у якіх:

- 2 сот.
- 3 сот.
- 5 соц.
- 1 сот.
- 10 соц.
- 8 соц.
- 6 соц.
- 4 сот.
- 7 соц.
- 9 соц.

2. Прачытай і выпішы трохзначныя лікі.

13 0 40 9 600 11 500 90 100 15 700

3. Вылічы па ўзоры.

$300 + 200 = 3 \text{ сот.} + 2 \text{ сот.} = 5 \text{ соц.} = 500$

$400 - 300$

$600 + 400$

$200 + 500 - 400$

$800 + 100$

$100 + 900$

$700 - 100 + 200$

4. Вылічы.

$$18 \text{ кг} \cdot 4 + 17 \text{ кг}$$

$$100 \text{ л} : 25 + 38 \text{ л}$$

$$94 \text{ м} : 2 - 29 \text{ м}$$

$$24 \text{ г} \cdot 3 - 45 \text{ г}$$

5. Замяні зменныя лікамі так, каб значэнне кожнага выразу было роўнае 16. Састаў роўнасці па ўзоры.

$$\frac{a - 24 = 16}{40 - 24 = 16}$$

$$a - 24$$

$$96 : c$$

$$60 - b$$

$$x : 4$$

6. Вусень за 2 г можа з'есці 4 лісты яблыні. Колькі лістоў вусень можа з'есці за 4 г? За 6 г?

7. З участка сабралі 60 кг агуркоў, памідораў і цыбулі. Агуркі склалі $\frac{1}{2}$ частку, а памідоры — $\frac{1}{3}$ частку сабранай агародніны. Якой агародніны сабралі больш — агуркоў або памідораў? На колькі кілаграмаў больш?

8. Начарці адрэзак даўжынёй 6 см. Начарці другі адрэзак, трэцяя частка якога роўная палове першага адрэзка.

Назаві лікі, у якіх:

2 сот.

5 соц.

10 соц.

1. Вылічы.

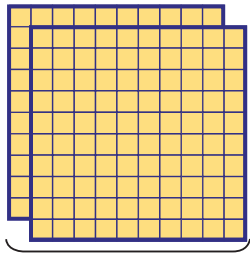
$$500 - 200 + 700$$

$$300 + 300 + 300$$

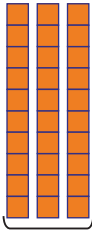
2. На свяце было 54 дзіцяці. Шостая частка дзяцей чыталі вершы, а 20 дзяцей спявалі песні. Астатнія дзеці танцавалі. Колькі дзяцей танцавалі на свяце?

Урок 79

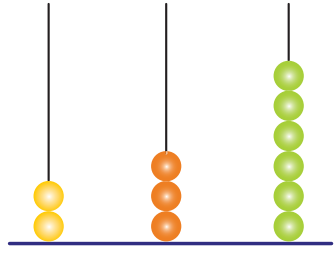
сот.
2

дзяс.
3

адз.
6

сот.
2

дзяс.
3

адз.
6

Адзінкі трэцяга разраду	Адзінкі другога разраду	Адзінкі першага разраду
2	3	6
сотні	дзясяткі	адзінкі

- Запішы лікі, у якіх:
 4 сот. 2 дзяс. 7 адз. 6 соц. 6 дзяс. 6 адз.
 5 соц. 8 дзяс. 0 адз. 9 соц. 0 дзяс. 1 адз.
 3 сот. 0 дзяс. 0 адз. 10 соц. 0 дзяс. 0 адз.

- Вылічы. Назаві колькасць адзінак першага, другога, трэцяга разрадаў.
 $200 + 800$ $444 + 1$ $519 + 1$
 $1000 - 500$ $286 - 1$ $670 - 1$

- Прачытай лікі. Зрабі запісы па ўзоры.

$320 = 3 \text{ сот. } 2 \text{ дзяс.} = 32 \text{ дзяс.}$

- 780 250 440 910 630 1000

- Вылічы.
 $(500 - 400) : 4$ $101 - 1 - 3 \cdot 14$
 $2 \cdot 50 + 600$ $899 + 1 + 4 \cdot 25$

5. Иван гуляў на камп'ютары 25 мін, а чытаў кнігу на 10 мін менш за гадзіну. На які з гэтых заняткаў Іван затраціў больш часу? На колькі мінут больш?

6. Разгледзь табліцу. Складзі розныя задачы па табліцы.

Назва цукерак	Колькасць цукерак у каробцы	Колькасць каробак	Колькасць дзяцей
«Мінскія»	20	3	4
«Суфле»	25	2	5

7. Растлумач выразы, састаўленыя да задачы 6.

$$20 \cdot 3 : 4$$

$$25 \cdot 2 : 5$$

$$20 \cdot 3 - 25 \cdot 2$$

8. Даўжыня ломанай роўная палове перыметра квадрата са стараной 6 см. Начарці гэту ломаную, калі вядома, што ў яе тры зьяны аднолькавай даўжыні.

- ? Назаві колькасць адзінак трэцяга разраду ў ліках.

309

471

847

125

1. Знайдзі значэнні выразаў.

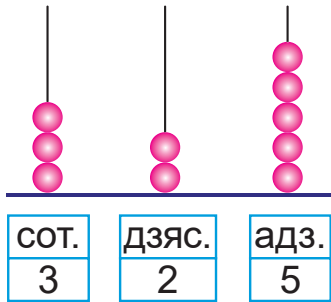
$$500 + 200 - 1$$

$$1000 - 300 + 1$$

2. У бібліятэку прывезлі 24 крэслы, што на 18 больш, чым сталоў. У колькі разоў больш прывезлі крэсел, чым сталоў?

Урок 80

3 сот. 2 дзяс. 5 адз. —
разрадны састаў ліку 325.

$$325 = 3 \text{ сот. } 2 \text{ дзяс. } 5 \text{ адз.}$$

Сума лікаў 300, 20 і 5 —
сума разрадных складаемых ліку 325.

$$325 = 300 + 20 + 5$$

1. Вызнач разрадны састаў лікаў. Запішы лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

215

146

207

450

101

999

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$100 + 70 + 4$

$676 - 70$

$300 + 64 - 1$

$829 - 20 - 9$

$303 + 20$

$528 - 28 + 1$

3. Зрабі запісы па ўзоры.

$68 \text{ дзяс.} = 6 \text{ соц. } 8 \text{ дзяс.} = 680$

51 дзяс.

39 дзяс.

80 дзяс.

20 дзяс.

4. Рашы ўраўненні.

$200 + x = 280$

$891 - a = 91$

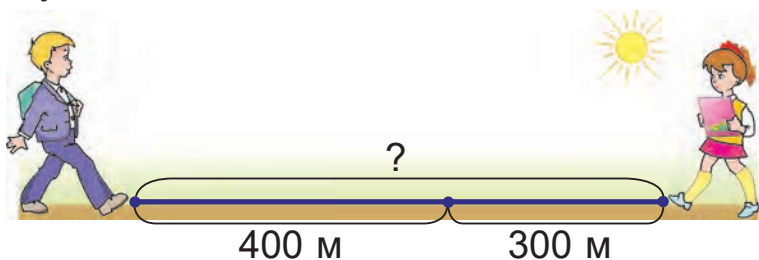
$c - 10 = 506$

5. Чацвёртая частка плошчы фігуры роўная 12 см^2 . Знайдзі плошчу гэтай фігуры. Знайдзі, чаму роўная яе трэцяя частка.

6. Дапоўні ўмову задачы па схеме. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.

Насустрач адно аднаму ў адзін час брат выйшаў са школы, а сястра — з бібліятэкі. Да сустрэчы брат прайшоў ? м, а сястра — ? м. Якая даўжыня ўсяго шляху ад школы да бібліятэкі?

7. Дзіма ў 3 разы старэйшы за брата Алега і на 3 гады старэйшы за сястру Соню. Колькі гадоў Дзіму і колькі гадоў Алегу, калі Дзіма на 6 гадоў старэйшы за Алега?

8. Максім, Вова і Стас гулялі ў футбол. Максім і Вова разам забілі 12 галоў, Вова і Стас — 20 галоў, Максім і Стас — 16 галоў. Колькі галоў забіў у вароты кожны хлопчык?

Назаві разрадны састаў лікаў.

385

380

305

1. Вылічы.

$$900 + 80 + 7$$

$$700 + 2 + 30$$

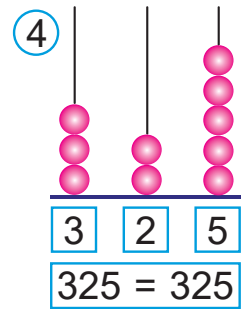
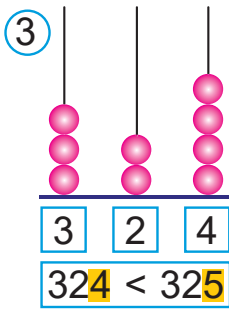
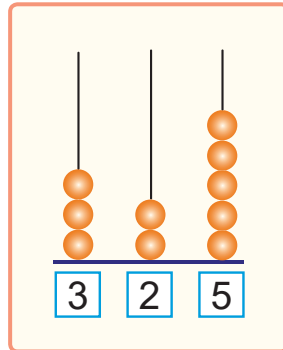
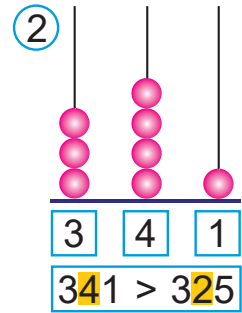
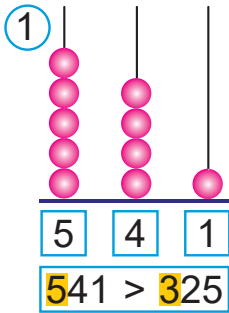
$$281 - 80 - 1$$

2. Плошча паверхні календара — 32 см^2 , што складае адну трэцюю частку плошчы паверхні паштоўкі. На колькі квадратных сантыметраў плошча паверхні паштоўкі большая за плошчу паверхні календара?

Урок 81

Як параўнаць трохзначныя лікі?

1. Параўноўваю сотні. Большы той лік, у якім больш соцень.
2. Калі соцень у адным ліку столькі ж, колькі ў другім, параўноўваю дзясяткі. Большы той лік, у якім больш дзясяткаў.
3. Калі дзясяткаў у адным ліку столькі ж, колькі ў другім, параўноўваю адзінкі. Большы той лік, у якім больш адзінак.

1. Параўнай.
- 784 ? 901
- 593 ? 527
- 962 ? 969

- 200 + 3 ? 200 - 1
- 190 - 1 ? 190 + 7
- 307 + 20 ? 305 - 5

2. Вылічы па ўзоры.

$$300 \cdot 2 = 3 \text{ сот.} \cdot 2 = 6 \text{ соц.} = 600$$

$$600 : 2 = 6 \text{ соц.} : 2 = 3 \text{ сот.} = 300$$

$$600 : 300 = 6 \text{ соц.} : 3 \text{ сот.} = 2$$

$200 \cdot 4$

$100 \cdot 5$

$2 \cdot 400$

$3 \cdot 300$

$800 : 4$

$500 : 5$

$800 : 2$

$900 : 3$

$800 : 200$

$500 : 100$

$800 : 400$

$900 : 300$

3. Рашы ўраўненні.

$84 : x = 21$

$a : 12 = 3$

$y \cdot 12 = 96$

4. Ад дома да магазіна 300 м. Мама выйшла з дому, прыйшла ў магазін і ўспомніла, што пакінула дома кашалёк. Яна вярнулася дадому, узяла кашалёк і зноў прыйшла ў магазін. Колькі ўсяго метраў прайшла мама?

5. Даўжыня прамавугольніка $ABCD$ у 4 разы большая за яго шырыню. Шырыня гэтага прамавугольніка меншая за даўжыню на 6 см.

- Знайдзі даўжыню прамавугольніка $ABCD$.
- Знайдзі перыметр прамавугольніка $ABCD$.

Растлумач, як параўнаць лікі 542 і 540.

1. Параўнай.

$394 \text{ ? } 300 + 90 + 4$

$200 + 200 \text{ ? } 200 \cdot 2$

$786 \text{ ? } 700 + 80 + 7$

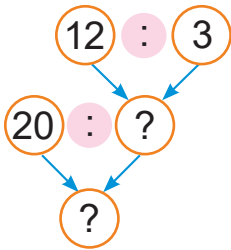
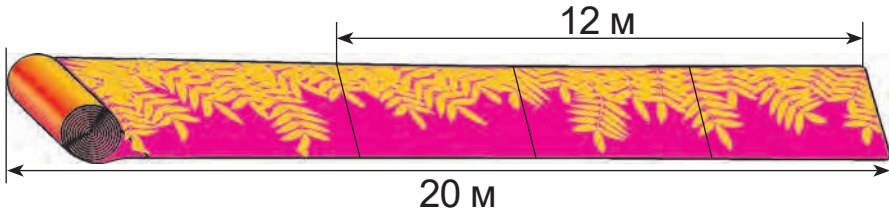
$800 - 500 \text{ ? } 600 : 3$

2. Маса двух аднолькавых мяхоў бульбы — 100 кг, а маса такога ж межа бульбы і межа морквы — 80 кг. Знайдзі масу межа морквы.

Урок 82

На 3 сукенкі пайшло 12 м тканіны, пароўну на кожную. Колькі такіх сукенак можна пашыць з 20 м тканіны?

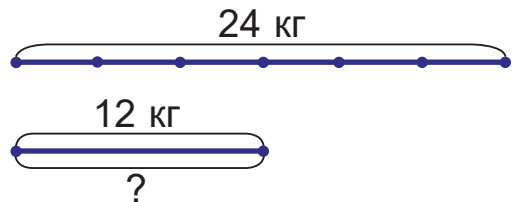
- Спачатку даведаюся, колькі метраў тканіны пайшло на адну сукенку.
- Потым даведаюся, колькі сукенак можна пашыць з 20 м тканіны.

1. У 6 пакетаў расфасавалі 24 кг мукі, пароўну ў кожны пакет. Колькі такіх пакетаў трэба, каб расфасаваць 12 кг мукі?

Маса пакета (кг)	Колькасць пакетаў (шт.)	Маса ўсіх пакетаў (кг)
аднолькавая	6	24
	?	12

- Што даведаемся спачатку?
- Што даведаемся потым?

2. Знайдзі значэнні выказаў.

$600 : 200 \cdot 24$ $500 : 5 + 30 + 6$ $904 + 50 - 1$

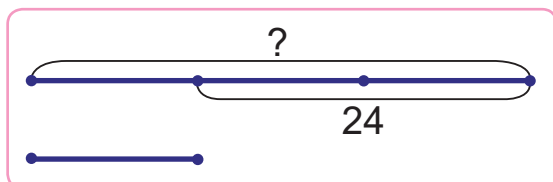
3. Знайдзі значэнні выказаў.

$13 \cdot 7 - 26 \cdot 2$ $58 + (45 - 75 : 25)$

4. Параўнай.
 $771 \text{ ? } 770 + 9$ 5 соц. 6 дзяс. $\text{? } 65$ дзяс.

5. Дапоўні ўмову задачы данымі схемы. Рашы задачу.
 Тата старэйшы за сына ў ? разы і на ? гады. Колькі гадоў тату?

Якую частку складае ўзрост сына ад узросту таты?

6. У ломанай тры звяны. Два звяны маюць аднолькавую даўжыню, а трэцяе звяно на 1 см даўжэйшае за кожнае з гэтых звёнаў. Знайдзі даўжыні звёнаў, калі даўжыня ломанай — 1 дм. Начарці такую ломаную і абазнач яе літарамі.

? Купілі 16 алоўкаў у аднолькавых каробках. Колькі каробак алоўкаў купілі, калі ў дзвюх такіх каробках 8 алоўкаў?

1. Рашы ўраўненні.

$$x \cdot 14 = 84$$

$$51 : y = 17$$

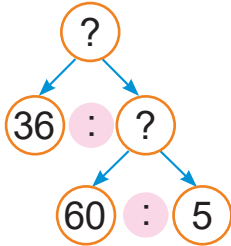
$$a : 200 = 4$$

2. За 9 дзён Юра вывучыў 72 словы іспанскай мовы, пароўну за кожны дзень. За колькі дзён Юра можа вывучыць 96 слоў іспанскай мовы, калі штодзень будзе запамінаць такую ж іх колькасць?

Урок 83

1. У пяці аднолькавых каробках запакавана 60 кубкаў. Для дзіцячага сада купілі 36 кубкаў у такіх каробках. Колькі каробак з кубкамі купілі?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць колькасць кубкаў у адной каробцы?

2. Складзі і рашы задачу.

Колькасць яблынь у адным радзе	Колькасць радоў	Усяго яблынь
аднолькавая	?	100
	17	85

3. Запішы лікі, у якіх:

37 дзяс.	37 дзяс. 2 адз.	3 дзяс. 34 адз.
81 дзяс.	81 дзяс. 7 адз.	6 дзяс. 18 адз.
55 дзяс.	55 дзяс. 1 адз.	3 сот. 27 адз.
70 дзяс.	70 дзяс. 9 адз.	4 сот. 5 адз.

4. Запішы лікі ў парадку павелічэння. Запішы іх у выглядзе сумы разрадных складаемых.

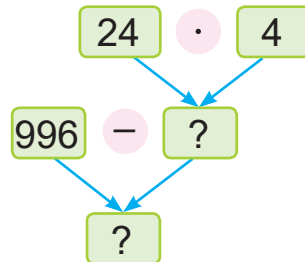
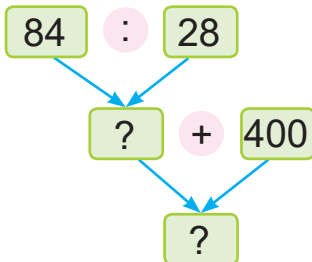
379

888

609

520

5. Састаў выразы. Вылічы.

6. Выканай і правер дзяленне з астачай.
 $57 : 8$ $69 : 5$ $84 : 20$ $8 : 14$
7. Тата паглядзеў фільм пра жывёлу і рэкламны ролік. Рэкламны ролік доўжыўся 5 мін, што складае $\frac{1}{6}$ частку ўсяго часу прагляду. Колькі мінут затраціў тата на прагляд фільма і рэкламнага роліка?

8. Начарці квадрат $KLMN$ з даўжынёй стараны 6 см. Вылічы яго перыметр. Вызнач яго плошчу з дапамогай палеткі.

9. Правядзі два адрэзкі так, каб квадрат $KLMN$ быў падзелены на 4 роўныя часткі. Зафарбуй $\frac{1}{4}$ частку гэтага квадрата.

10. Здагадайцеся, каторую гадзіну паказваюць гадзіннікі. На якім цыферблаце вугал паміж гадзіннікавай і мінутнай стрэлкамі тупы?

1. Запішы лікі, у якіх:

17 дзяс.

28 дзяс. 6 адз.

3 сот. 8 адз.

2. Для пашыву чатырох аднолькавых штор трэба 48 м цюлевай тканіны. Колькі такіх штор атрымаецца з 72 м цюлевай тканіны?

Урок 84

Растлумач вылічэнні.

$$70 + 40 = 7 \text{ дзяс.} + 4 \text{ дзяс.} = 11 \text{ дзяс.} = 110$$

$$110 - 70 = 11 \text{ дзяс.} - 7 \text{ дзяс.} = 4 \text{ дзяс.} = 40$$

$$220 + 140 = 22 \text{ дзяс.} + 14 \text{ дзяс.} = 36 \text{ дзяс.} = 360$$

$$360 - 140 = 36 \text{ дзяс.} - 14 \text{ дзяс.} = 22 \text{ дзяс.} = 220$$

1. Вылічы.

$90 + 60$

$120 - 70$

$80 + 40 - 90$

$80 + 80$

$150 - 90$

$170 - 80 + 20$

2. Вылічы.

$450 + 130$

$720 - 110$

$290 + 710$

$530 + 470$

$780 - 250$

$690 - 120$

3. Вылічы.

$500 - 300 + 1$

$320 + 410 - 30$

$400 + 600 - 1$

$960 - 520 - 1$

$600 - 500 + 40$

$470 + 150 + 80$

4. Выпішы выразы, значэнні якіх не большыя за 50.

$3 \cdot 27 - 78 : 13$

$90 : (9 + 1) \cdot 4$

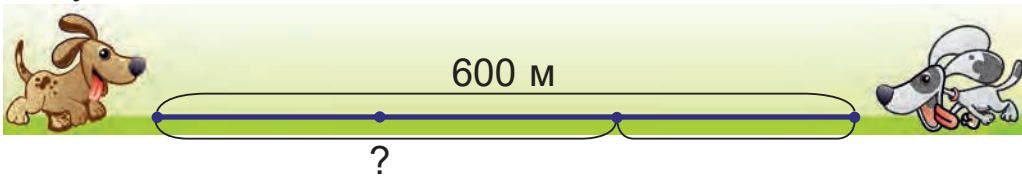
$75 : 25 + 8 \cdot 10$

$100 : (82 - 80 : 1)$

5. Для рамонту шасці аднолькавых пакояў у інтэрнаце выкарысталі 84 рулоны шпалер. Колькі такіх пакояў можна яшчэ адрамантаваць, калі выкарыстаць 56 рулонаў шпалер?

6. Было 48 м шоўку. $3\frac{1}{3}$ часткі шоўку пашылі сукенкі. Ці хопіць тканіны, якая засталася, каб пашыць 15 блузак, расходваючы па 2 м тканіны на кожную?
7. Начарці прамавугольнік $ABCD$ з даўжынямі старон 6 см і 2 см. Вылічы яго перыметр. Знайдзі плошчу прамавугольніка $ABCD$ з дапамогай палеткі.
8. З дзвюх будак, паміж якімі было 600 м, выбеглі ў 12 г 35 мін насустрач адзін аднаму два сабакі — Шарык і Мухтар. Да сустрэчы Мухтар прабегае трэцюю частку адлегласці паміж будкамі. Колькі метраў прабегае да сустрэчы Шарык, калі сустрэча адбылася ў 12 г 38 мін?

9. Толя разрэзаў піцу на 4 кавалкі. Потым адзін з кавалкаў ён разрэзаў на 4 маленькія кавалкі. Затым адзін маленькі кавалак ён разрэзаў на 4 вельмі маленькія кавалкі. Колькі атрымалася кавалкаў піцы?

 Растворы, як выканаць складанне і адніманне лікаў 540 і 230.

1. Вылічы.

$$30 + 90$$

$$250 - 80$$

$$440 + 560$$

$$630 - 330$$

2. У трохвугольніку ABC дзве стараны — AB і BC — маюць аднолькавую даўжыню. Перыметр трохвугольніка — 14 дм, а даўжыня стараны AC — 50 см. Знайдзі даўжыні старон AB і BC .

Урок 85

Растлумач вылічэнні.

$$60 \cdot 3 = 6 \text{ дзяс.} \cdot 3 = 18 \text{ дзяс.} = 180$$

$$180 : 3 = 18 \text{ дзяс.} : 3 = 6 \text{ дзяс.} = 60$$

$$130 \cdot 2 = 13 \text{ дзяс.} \cdot 2 = 26 \text{ дзяс.} = 260$$

$$260 : 2 = 26 \text{ дзяс.} : 2 = 13 \text{ дзяс.} = 130$$

1. Вылічы.

$40 \cdot 7$

$9 \cdot 80$

$50 \cdot 6$

$40 \cdot 8$

$360 : 9$

$720 : 8$

$810 : 9$

$540 : 6$

2. Вылічы.

$240 \cdot 2$

$290 \cdot 3$

$840 : 4$

$560 : 4$

$4 \cdot 120$

$5 \cdot 180$

$990 : 3$

$720 : 6$

3. Знайдзі значэнні выказаў.

$(370 + 280) : 5$

$100 + 550 : 5$

$(420 - 190) \cdot 3$

$240 + 190 \cdot 4$

$(150 - 70 + 40) \cdot 6$

$169 - 960 : 6$

4. Устаў прапушчаныя лікі.

$1 \text{ м} = ? \text{ дм}$

$7 \text{ м} = ? \text{ дм}$

$90 \text{ дм} = ? \text{ м}$

$1 \text{ м} = ? \text{ см}$

$7 \text{ м} = ? \text{ см}$

$900 \text{ см} = ? \text{ м}$

5. Вядома, што ў трох аднолькавых упакоўках 60 штук вітамінаў. Сям'і на 25 дзён трэба купіць 100 штук вітамінаў. Колькі ўпаковок з вітамінамі трэба купіць?

6. Перыметр прамавугольніка $PRST$ — 18 см. Яго даўжыня большая за шырыню на 3 см. Знайдзі даўжыні старон прамавугольніка $PRST$. Начарці гэты прамавугольнік.

7. Дапоўні ўмову задачы данымі табліцы. Рашы задачу. Маса бурага мядзведзя на 500 кг большая за масу тыгра, а маса тыгра на 50 кг меншая за масу цюленя. Знайдзі масу бурага мядзведзя.

Леў	230 кг
Цюлень	300 кг
Белы мядзведзь	990 кг

8. Алесь і Яна параўналі масы жывёлін з задачы 7.

Алесь кажа:

Леў лягчэйшы за бурага мядзведзя і лягчэйшы за тыгра.

Яна кажа:

Белы мядзведзь цяжэйшы за цюленя і лягчэйшы за льва.

Чыя праўда?

Знайдзі і прачытай правільныя роўнасці.

$$350 \cdot 2 = 700$$

$$820 : 2 = 41$$

$$450 : 5 = 90$$

1. Вылічы.

$$260 \cdot 3$$

$$840 : 7$$

$$310 \cdot 2$$

$$900 : 6$$

2. У сямі дамах 630 кватэр, пароўну ў кожным. У якой колькасці гэтых дамоў 360 кватэр?

Урок 86

Растлумач, як выканалі вылічэнне.

$$120 : 40 = 12 \text{ дзяс.} : 4 \text{ дзяс.} = 3$$

1. Вылічы.

$420 : 20$	$360 : 90$	$810 : 90$	$1000 : 20$
$480 : 40$	$510 : 30$	$540 : 60$	$1000 : 50$

2. Знайдзі значэнні выказаў.

$480 + 360 : 6$	$540 : 60 \cdot 30$	$(60 + 90) \cdot 3$
$720 - 640 : 8$	$880 : 80 \cdot 90$	$(170 - 80) : 30$

3. Параўнай.

1 м ? 10 дм	2 м ? 18 дм	20 см ? 20 дм
5 м ? 51 дм	2 м ? 240 см	620 см ? 6 м

4. Дапоўні лікі да 1000. Запішы сумы.

340

460

650

830

5. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.

У чацвер і пятніцу музей наведалі па 250 чалавек, а ў суботу — 460 чалавек. Колькі чалавек наведалі музей за гэтыя дні?

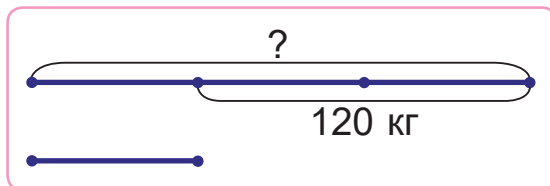
6. Дапоўні задачу данымі табліцы. Рашы задачу.

Палівачная машына за ? г працы зрасходавала ? л бензіну. На колькі гадзін працы ёй хопіць ? л бензіну?

Расход бензіну за 1 г (л)	Час працы (г)	Увесь расход бензіну (л)
аднолькавы	?	72
	2	36

7. Складзі і рашы задачу.

8. Выберы такое пытанне, каб задача рашалася ў два дзеянні. Запішы рашэнне задачы.

У малодшай харавой групе займаюцца 12 дзяцей, што ў 3 разы менш, чым у старшай групе.

- На колькі больш дзяцей займаюцца ў старшай харавой групе, чым у малодшай?
- Колькі дзяцей займаюцца ў старшай групе?

9. Перыметр квадрата роўны 12 дм. Прамавугольнік склалі з двух такіх квадратаў. Знайдзі перыметр прамавугольніка, які атрымаўся.

10. Галіна і Эвеліна адзначаюць свой дзень нараджэння 21 студзеня. Галіне было 5 гадоў, калі нарадзілася Эвеліна. Колькі гадоў будзе Эвеліне, калі Галіна будзе ў 2 разы старэйшая за яе?

Растлумач, як выканаць дзяленне ліку 500 на лік 20.

1. Вылічы.

$$630 : 90$$

$$480 : 30$$

$$540 : 20$$

$$960 : 60$$

2. У 90 пакетаў рассыпалі 180 кг цыбулі-сяўку, па роўну ў кожны пакет. Колькі такіх пакетаў трэба, каб рассыпаць 360 кг цыбулі-сяўку?

Урок 87

Растлумач, як выканалі вылічэнні.

$$320 : 16 = 32 \text{ дзяс.} : 16 = 2 \text{ дзяс.} = 20$$

$$600 : 12 = 60 \text{ дзяс.} : 12 = 5 \text{ дзяс.} = 50$$

1. Вылічы.

$480 : 16$

$450 : 15$

$680 : 17$

$900 : 18$

2. Састаў сумы. Вылічы.

Складаемае	$360 : 12$	$720 : 18$	$800 : 16$	$1000 : 25$
Складаемае	$540 : 90$	$190 \cdot 3$	$510 : 3$	$1000 : 50$

3. Параўнай.

$5 \text{ м} + 3 \text{ м} \text{ ? } 200 \text{ см} + 600 \text{ см}$

$650 \text{ см} : 5 \text{ ? } 14 \text{ дм}$

$10 \text{ м} - 300 \text{ см} \text{ ? } 100 \text{ см} + 6 \text{ м}$

$130 \text{ дм} \cdot 4 \text{ ? } 50 \text{ м}$

4. Для дзвюх аптэк фермер сабраў 72 кг пладоў шыпшыны і расфасаваў у 12 аднолькавых каробак. У першую аптэку ён здаў 7 такіх каробак, а астатнія каробкі — у другую аптэку. Колькі кілаграмаў пладоў шыпшыны здаў фермер у другую аптэку?

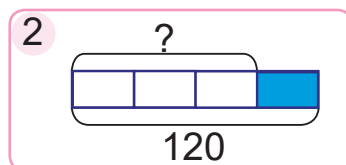
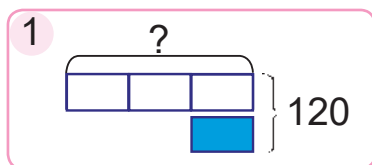
5. У Тэатры юнага глядача на спектаклі за 3 дні пабывалі 510 дзяцей. У першы дзень спектакль паглядзелі 120 дзяцей, у другі дзень — у 2 разы больш. Колькі дзяцей паглядзелі спектакль у трэці дзень?

6. Разгледзь схемы да задачы. Ці можна сцвярджаць, што абедзве схемы правільныя? Раствлумач чаму. Рашы задачу.

Для трэцяга і чацвёртага класаў мастацкай школы купілі 120 пэндзлікаў. Для чацвёртага класа купілі ў 3 разы больш пэндзлікаў, чым для трэцяга. Колькі пэндзлікаў купілі для чацвёртага класа?

7. Знайдзі заканамернасць, якая звязвае лікі ў слупках табліцы. Знайдзі прапушчаныя лікі і састаў роўнасці.

280	250	220	190	?	?
410	440	470	?	530	?
690	690	690	690	?	?

- ? Знайдзі і прачытай правільную роўнасць.

$$750 : 15 = 15$$

$$750 : 15 = 50$$

$$750 : 15 = 500$$

1. Вылічы.

$$950 : 19 \cdot 4$$

$$600 : 15 \cdot 8$$

$$1000 : 20 \cdot 9$$

2. Для таго каб вырасціць радыску, трэба 30 дзён. Гэта на 15 дзён менш, чым трэба для вырошчвання кабачкоў. Для таго каб вырасціць бульбу, трэба ў 2 разы больш часу, чым на вырошчванне кабачкоў. Колькі дзён трэба для вырошчвання бульбы?

Урок 88

Для таго каб купляць тавары, людзі выкарыстоўваюць **грошы**. Грошы, вырабленыя са спецыяльнай паперы, называюць **купюрамі**. Грошы, вырабленыя са сплаву металаў, называюць **манетамі**. На малюнку ты бачыш купюры і манеты рознай **вартасці**.

Купюры:

Манеты:

Адзін рубель роўны ста капейкам.
1 р. = 100 к.

Цана — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за адзінку тавару.

Кошт — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за ўсю пакупку.

- 1. Разгледзь, колькі каштуюць прадметы. Як можна заплаціць за кожны прадмет з дапамогай манет або купюр рознай вартасці?

5 р.

11 р. 50 к.

20 р. 70 к.

- 2. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

1 р. = ? к.

300 к. = ? р.

4 р. 10 к. = ? к.

6 р. = ? к.

900 к. = ? р.

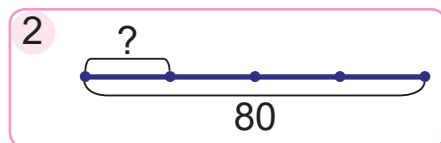
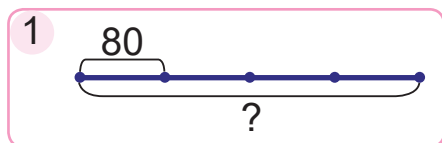
720 к. = ? р. ? к.

3. Параўнай задачы. Разгледзь табліцу.
- За адзін білет заплацілі 4 р. Колькі рублёў заплацяць за 2 такія білеты?
 - Кошт білета — 4 р. Які кошт двух такіх білетаў?

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
4	2	?

4. Выберы схему. Рашы задачу.
Цана аднаго талона для праезду ў гарадскім транспарце — 80 к. Які кошт чатырох такіх талонаў?

Ці хопіць Вары 7 р., каб купіць 8 такіх талонаў?

5. Знайдзі значэнні выразу $490 + 4 \cdot c$, калі c роўна 80; 100; 120; 0; 10.

? Дапоўні сказы.

- Цана — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за
- Кошт — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за

1. Вылічы.

$$290 \cdot 3 - 780$$

$$4 \cdot (140 + 110)$$

$$930 : 3 - 950 : 5$$

$$(670 - 390) : 14$$

2. Цана кнігі — 16 р. Які кошт пяці такіх кніг?

Урок 89

Параўнай і рашы задачы.

- Цана альбома — 6 р. Купілі некалькі такіх альбомаў. Кошт пакупкі склаў 30 р. Колькі такіх альбомаў купілі?

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
6	?	30

- Купілі 5 аднолькавых альбомаў. Кошт пакупкі склаў 30 р. Знайдзі цану альбома.

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
?	5	30

- Пабудуй схему. Рашы задачу. Складзі і рашы дзве адваротныя задачы.
Купілі 3 кг груш па цане 2 р. 70 к. за кілаграм. Знайдзі кошт гэтых груш.

- Параўнай.

7 р. ? 700 к.

10 р. ? 100 к.

3 р. 20 к. ? 302 к.

2 р. 5 к. ? 250 к.

- Вылічы.

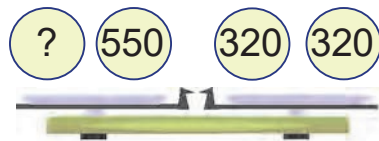
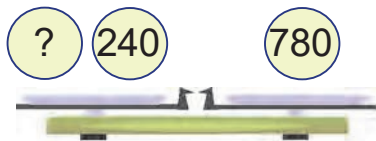
$$2 \cdot 300 - 270 : 3$$

$$360 : 3 + 150 : 30$$

$$1000 - (140 \cdot 5 - 320)$$

$$24 + (480 : 16 + 170)$$

- Састаў і рашы ўраўненні.

5. Перыметр квадрата $ABCD$ роўны перыметру прамавугольніка $MLNO$. Даўжыня прамавугольніка $MLNO$ роўная 6 см, што ў 3 разы больш за шырыню гэтага прамавугольніка. Начарці квадрат $ABCD$.

6. У шасці скрынях ляжаць мандарыны, па 40 кг у кожнай скрыні. З чатырох скрынь высыпалі па 5 кг мандарынаў. Колькі кілаграмаў мандарынаў засталася?

Алесь кажа:

Да задачы падыходзіць такая схема:

Яна кажа:

Не, да задачы падыходзіць такая схема:

Чыя праўда?

Дапоўні сказы.

- Калі кошт некалькіх аднолькавых цацак падзяліць на іх колькасць, можна даведацца
- Калі кошт некалькіх аднолькавых цацак падзяліць на іх цану, можна даведацца

1. Рашы ўраўненні.

$$210 \cdot x = 840 \quad 780 : y = 260 \quad a : 5 = 170$$

2. Рашы задачу. Складзі вусна адваротныя задачы. Купілі 5 аднолькавых бутляў пітной вады. Кошт пакупкі — 20 р. Знайдзі цану адной бутлі.

Урок 90

1. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.
Цана білета на цягнік — 60 р. Купілі 4 такія білеты.
Які кошт усёй пакупкі?
2. Мама купіла 5 кг памідораў па цане 2 р. за кілаграм і 3 кг перцаў па цане 6 р. за кілаграм. Знайдзі кошт усёй пакупкі.

Цана (р.)	Колькасць (кг)	Кошт (р.)
2	5	?
6	3	?

3. Цана паштоўкі — 60 к. Блакнот у 2 разы даражэйшы за паштоўку. Ці можа Вера купіць 1 паштоўку і 1 блакнот, калі ў яе ёсць тры манеты вартасцю 1 р. кожная?

4. Якую рэшту атрымае Вера, калі яна купіць 2 паштоўкі і 1 блакнот?

5. Дапоўні да аднаго рубля.

10 к.

1 к.

99 к.

85 к.

61 к.

13 к.

6. Выканай дзеянні.

$350 \text{ р.} + 180 \text{ р.}$

$25 \text{ к.} \cdot 4$

$1 \text{ р.} 20 \text{ к.} + 60 \text{ к.}$

$770 \text{ р.} - 190 \text{ р.}$

$150 \text{ к.} : 3$

$5 \text{ р.} 40 \text{ к.} - 170 \text{ к.}$

7. Знайдзі значэнні выказаў.

$3 \cdot 330 - 280 : 4$

$(470 + 80) : 11$

$2 \cdot 480 + 720 : 24$

$(860 - 720) \cdot 6$

8. Для пакрыцця пятнаццаці аднолькавых цяпліц выкарысталі 450 м плёнкі. Колькі такіх цяпліц атрымаецца, калі выкарыстаць 360 м плёнкі?

9. Знайдзі заканамернасць, якая звязвае лікі ў табліцы. Вызнач прапушчаныя лікі і састаў роўнасці.

270	250	230	210	?	?
2	2	2	?	?	?
540	500	460	420	?	?

10. На спаборніцтвах па спартыўным арыентаванні на першым этапе дыстанцыі Арцём прабег 220 м, а на другім — у 2 разы больш, чым на першым. Якая даўжыня апошняга, трэцяга, этапу дыстанцыі, калі даўжыня ўсёй дыстанцыі — 1000 м?

11. У табліцы кожная клетка абазначае купюру вартасцю 10 р. Купілі аднолькавыя цацкі і аднолькавыя кнігі. Вызначце кошт кожнай пакупкі.

Кошт цацак								
Кошт кніг								

Адкажыце на пытанні, выкарыстоўваючы даныя табліцы.

- Якая цана адной цацкі, калі іх купілі 5?
- Якая цана адной кнігі, калі іх купілі 12?

1. Выканай дзеянні.

$$(540 \text{ к.} + 180 \text{ к.}) : 20$$

$$(290 \text{ к.} - 130 \text{ к.}) \cdot 3$$

$$(7 \text{ р. } 30 \text{ к.} + 2 \text{ р. } 60 \text{ к.}) : 30$$

$$(9 \text{ р. } 67 \text{ к.} - 6 \text{ р. } 47 \text{ к.}) \cdot 2$$

2. Купілі 12 кубкаў, па 3 р. кожны, і 6 шклянак па такой жа цане. Які кошт усёй пакупкі?

Урок 91

Для вымярэння і параўнання вялікіх участкаў шляху выкарыстоўваюць адзінку даўжыні — **кіламетр**.

У адным кіламетры тысяча метраў.

$$1 \text{ км} = 1000 \text{ м}$$

1. Якія адзінкі даўжыні падыходзяць?

- Самалёт праляцеў 400 ?.
- Каця прайшла 500 ?.
- Смоўж прапоўз 3 ?.
- Катар прайшоў 16 ?.
- Таўшчыня кнігі роўная 2 ?.
- Спартсмен скочыў у даўжыню на 700 ?.

2. Дапоўні.

400 м да 1 км

830 м да 1 км

330 м да 400 м

170 м да 220 м

3. Параўнай.

720 м ? 1 км

$\frac{1}{5}$ км ? 200 м

1 км ? 100 м

$\frac{1}{2}$ км ? 50 дм

4. Вылічы.

$910 : 7$

$480 - 120 : 3$

$840 : 2 + 580$

$6 \cdot 130$

$220 + 60 \cdot 2$

$250 \cdot 4 - 170$

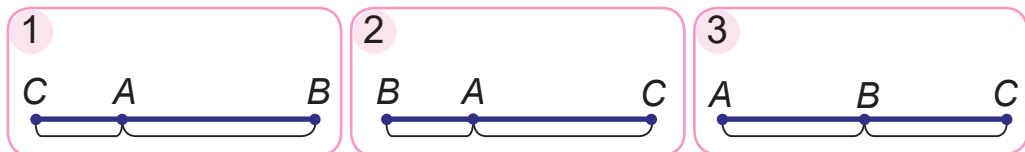
$880 : 40$

$150 \cdot 6 - 300$

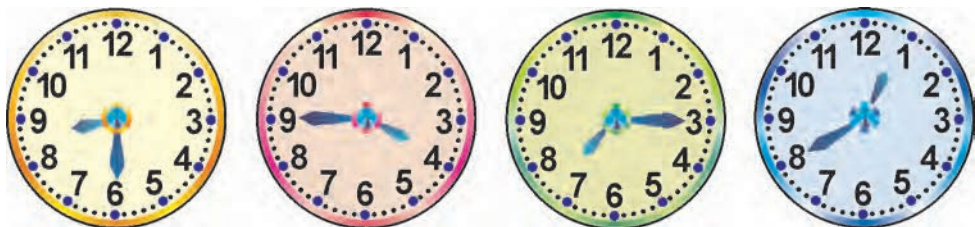
$400 - 340 : 17$

5. Выберы схему. Рашы задачу.
Адлегласць паміж вёскамі A і B роўная 7 км, а паміж вёскамі A і C адлегласць у 2 разы большая. Колькі кіламетраў паміж вёскамі A і C ?

6. За 3 м шоўку заплацілі 18 р. Які кошт 15 м гэтага шоўку?
7. Купілі 4 кг сліў, заплаціўшы за пакупку 5 р. 60 к. Колькі кілаграмаў сліў па той жа цане можна купіць на 4 р. 20 к.?
8. Вызнач час, калі гадзіннік спяшаецца на 15 мін.

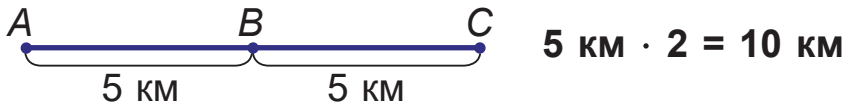
- ? Колькі метраў змяшчаецца ў адным кіламетры?

1. Знайдзі значэнні выразу $a : 70 + 20$, калі a роўна 280; 350; 490; 770.
2. Цягнік прайшоў да першага прыпынку 250 км, ад першага да другога прыпынку — 140 км, а ад другога да трэцяга — 70 км. Колькі ўсяго кіламетраў прайшоў цягнік?

Урок 92

За 1 гадзіну пешаход прайшоў 5 км. Колькі кіламетраў ён пройдзе за 2 гадзіны, калі будзе рухацца гэтак жа раўнамерна: ні хутчэй, ні павольней?

Шлях, пройдзены за ўвесь час руху, называюць **адлегласцю**.

Адлегласць вымяраецца ў адзінках даўжыні:
кіламетр (км), **метр** (м), **дэцыметр** (дм),
сантыметр (см).

Адлегласць, пройдзеную за адзінку часу пры раўнамерным руху, называюць **скорасцю**.

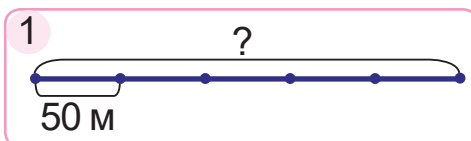
Скорасць вымяраецца ў адзінках скорасці:
кіламетр у гадзіну (км/г), **метр у мінуту** (м/мін),
кіламетр у мінуту (км/мін).

Каб вызначыць **адлегласць**, трэба скорасць руху памножыць на час руху.

- Пабудуй схему. Рашы задачу.
Веласіпедыст ехаў 3 г са скорасцю 15 км/г. Якую адлегласць ён праехаў?

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
15	3	?

- Выберы схему. Рашы задачу.
Гражына ідзе ў школу са скорасцю 50 м/мін. Ад дома да школы яна даходзіць за 5 мін. Якая адлегласць ад дома да школы?

3. Састаў і рашы ўраўненні.
- Невядомы лік павялічылі на 340 і атрымалі 1000.
 - Лік 910 падзялілі на невядомы лік і атрымалі 130.
 - Невядомы лік павялічылі ў 14 разоў і атрымалі 840.
4. Параўнай.
- $1000 - 400 \cdot 2$? $80 : 2 + 160$
 $(960 - 640) : 4$? $960 - 640 : 4$
 $6 \cdot 130 - 130$? $659 - 50 - 9$
 $20 \cdot (30 : 6)$? $100 + 10 + 1$
5. Выканай і правер дзяленне з астачай.
- $37 : 4$ $29 : 3$ $48 : 5$ $16 : 20$
6. У пяці аднолькавых матках 700 м нітак для вязання. Колькі метраў нітак у сямі такіх матках?
7. З адной трэці ўсяго ўраджаю яблыкаў зрабілі сок. Колькі кілаграмаў яблыкаў было сабрана, калі на сок пайшло 50 кг яблыкаў?

? Назаві адзінкі адлегласці. Назаві адзінкі скорасці.

200 км

6 км/г

1000 м

500 м/мін

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$100 + 3 \cdot 19$

$200 + 4 \cdot 180$

$6 \cdot 130 - 220$

2. Аўтобус быў у дарозе 5 г і ехаў са скорасцю 90 км/г. Якую адлегласць праехаў аўтобус?

Урок 93

Растлумач рашэнні задач.

- Адлегласць у 320 км цягнік прайшоў за 4 г. З якой скорасцю рухаўся цягнік?

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
?	4	320

$$320 : 4 = 80 \text{ (км/г)}$$

Каб знайсці **скорасць** руху, трэба адлегласць падзяліць на час руху.

- Скорасць цягніка — 80 км/г. За які час ён зможа прайсці 320 км?

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
80	?	320

$$320 : 80 = 4 \text{ (г)}$$

Каб знайсці **час** руху, трэба адлегласць падзяліць на скорасць руху.

1. Пабудуй схемы. Рашы задачы.
 - Матацыкл за 3 г праехаў 360 км. З якой скорасцю ехаў матацыкл?
 - Аўтамабіль праехаў 540 км, рухаючыся са скорасцю 90 км/г. Колькі часу ехаў аўтамабіль?
2. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы.
Касмічны карабель ляціць са скорасцю 490 км/мін. Якую адлегласць ён праляціць за 2 мін?

3. Каб зрабіць 3 аднолькавыя паштоўкі да 8 Сакавіка, трэба 630 см^2 каляровай паперы. Філіп хоча зрабіць па адной такой паштоўцы для мамы, бабулі, сястры і настаўніцы. Ці хопіць для гэтага Філіпу 1000 см^2 каляровай паперы?

4. Вылічы.

$$900 : 300 \cdot 110$$

$$600 : 12 + 500 + 5$$

$$800 : 200 \cdot 220$$

$$900 : 15 + 3 + 600$$

5. • Выразі ў метрах. Выразі ў дэцыметрах.

100 см

300 см

500 см

600 см

• Выразі ў сантыметрах.

4 м 3 дм 7 см

8 м 7 дм

4 м 6 см

6. Замяні зорачкі лічбамі, каб запісы былі правільныя.

$$2*4 < 224$$

$$48* > 486$$

$$*63 > 825$$

$$38* > 388$$

$$*57 < 291$$

$$94* < 943$$

? Дапоўні сказы.

- Каб знайсці скорасць руху, трэба
- Каб знайсці час руху, трэба

1. Вылічы.

$$(120 - 40) \cdot 4$$

$$(970 - 700) : 3$$

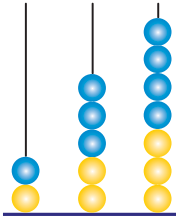
$$(300 - 50) : 50$$

2. Рашы задачу. Складзі вусна адваротныя задачы. Катар рухаўся са скорасцю 32 км/г і прайшоў 96 км . Вызнач час руху катара.

Урок 94

Растлумач, як выконваюць складанне і адніманне трохзначных лікаў у слупок.

$$\begin{array}{r} 123 \\ + 134 \\ \hline 257 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 257 \\ - 134 \\ \hline 123 \end{array}$$

1. Вылічы і растлумач.

$$\begin{array}{r} 146 \\ + 212 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 546 \\ + 32 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 647 \\ - 133 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 734 \\ - 21 \\ \hline \end{array}$$

2. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$134 + 532$$

$$303 + 44$$

$$459 - 235$$

$$577 - 24$$

3. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$25 + 45$$

$$61 + 39$$

$$33 + 67$$

$$58 + 12$$

4. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$71 : 8$$

$$28 : 12$$

$$5 : 11$$

$$14 : 30$$

5. Выканай дзеянні.

$$36 \text{ дм} + 8 \text{ дм}$$

$$(650 \text{ м} - 150 \text{ м} - 350 \text{ м}) \cdot 6$$

6. Параўнай і рашы задачы.

• Яхта ішла 4 г са скорасцю 13 км/г. Якую адлегласць прайшла яхта?

• Яхта за 4 г прайшла 52 км. З якой скорасцю ішла яхта?

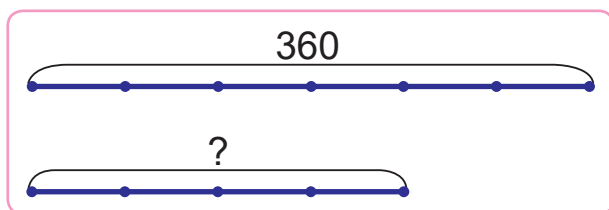
• Яхта прайшла 52 км са скорасцю 13 км/г. Колькі гадзін ішла яхта?

7. Рашы задачу рознымі спосабамі.

Купілі 3 м атласнай тасьмы па цане 70 к. за метр і столькі ж метраў карункавай тасьмы па цане 1 р. 30 к. Колькі каштавала ўся пакупка?

8. Майстар за 3 г працы можа адрамантаваць 18 крэсел, а вучань майстра за той жа час — 9 крэсел. Колькі крэсел яны могуць адрамантаваць разам за 1 г? За 2 г?
9. Складзі і рашы задачу.

10. Даўжыня аднаго звяна ломанай — 20 см. Гэта трэць даўжыні ўсёй ломанай. Знайдзі даўжыню ломанай.

11. Выберыце малюнак, які падыходзіць да задачы 10.

- ? Выберы правільны запіс складання лікаў 431 і 52 у слупок.

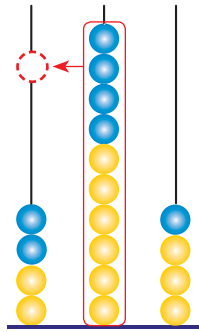
		4	3	1	
		5	2		

		4	3	1	
		5	2		

1. Запішы ў слупок. Вылічы.
 $214 + 374$ $356 + 102$ $535 - 214$ $783 - 71$
2. Адлегласць у 12 км адзін турыст праходзіць за 3 г, а другі — за 4 г. Знайдзі скорасць руху кожнага турыста.

Урок 95

		2	6	3
		2	4	1
		5	0	4

1. Пішу сотні пад сотнямі, дзясяткі пад дзясяткамі, адзінкі пад адзінкамі.
2. Складваю адзінкі, атрымліваю 4. Пішу 4 пад адзінкамі.
3. Складваю дзясяткі, атрымліваю 10 дзясяткаў. Дзесяць дзясяткаў — гэта 1 сотня і 0 дзясяткаў. Пішу 0 пад дзясяткамі, а 1 сотню дадам да соцень.
4. Складваю сотні. Атрымліваю 4 сотні. Дадаю яшчэ 1 сотню, атрымліваю 5 соцень. Пішу вынік пад сотнямі.
5. Чытаю адказ — 504.

1. Паспрабуй выканаць складанне, пачынаючы з адзінак, а потым — пачынаючы з соцень. У якой паслядоўнасці зручней выконваць вылічэнні? Чаму?

		5	3	4
		2	2	6
		?	?	?

2. Запішы ў слупок. Вылічы.

$167 + 313$

$726 + 139$

$367 + 65$

$87 + 436$

3. Запішы ў слупок. Вылічы.

$60 - 27$

$80 - 19$

$40 - 15$

$90 - 52$

$63 - 27$

$85 - 19$

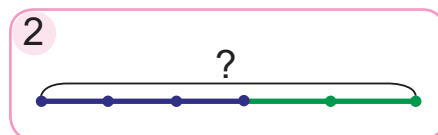
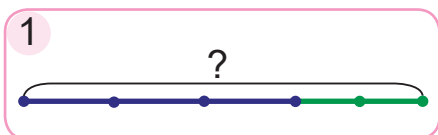
$42 - 15$

$100 - 52$

4. Выберы схему. Рашы задачу.

Турысты спачатку ішлі 3 г са скорасцю 4 км/г, потым зрабілі прывал. Пасля прывалу яны былі ў дарозе 2 г і ішлі са скорасцю 5 км/г. Якую адлегласць прайшлі турысты за гэты час?

5. За размовы па мабільным тэлефоне Лена павінна заплаціць 1 р. Лена тэлефанавала 4 разы і размаўляла па 5 мін. Колькі каштуе мінута размовы па мабільным тэлефоне?

6. Лена хоча памяняць тарыф на сваім мабільным тэлефоне. Ёй прапанавалі тарыф «Другі» і тарыф «Трэці». На тарыфе «Другі» трэба заплаціць за кожныя 5 мін размовы 15 к., а на тарыфе «Трэці» — за кожныя 10 мін размовы 40 к. Які з тарыфаў таннейшы?

- ? Чаму складанне ў слупок пачынаюць з адзінак першага разраду?

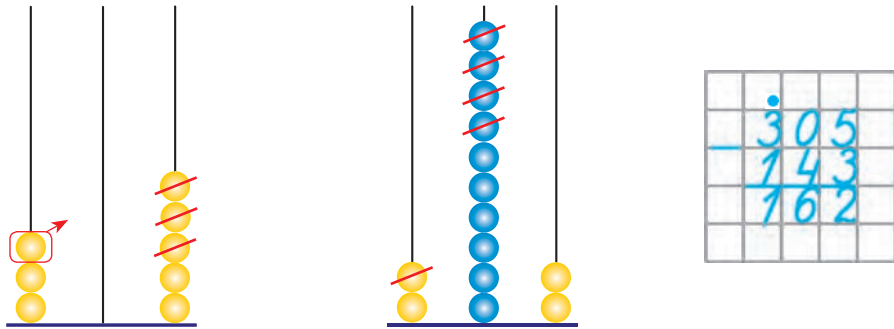
1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$329 + 451 \quad 623 + 295 \quad 675 + 125 \quad 48 + 496$$

2. Ад горада *A* да горада *B* матацыкл ехаў 2 г са скорасцю 90 км/г і ад горада *B* да горада *C* — 2 г са скорасцю 100 км/г. Якую адлегласць праехаў матацыкл за ўвесь час руху?

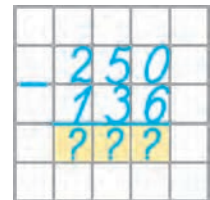
Урок 96

1. Пішу сотні пад сотнямі, дзясяткі пад дзясяткамі, адзінкі пад адзінкамі.
2. Аднімаю адзінкі, атрымліваю 2. Пішу 2 пад адзінкамі.
3. Аднімаю дзясяткі. Ад 0 нельга адняць 4. Вазьму 1 сотню з разраду соцень. Адна сотня — гэта 10 дзясяткаў. Ад 10 аднімаю 4, атрымліваю 6. Пішу 6 пад дзясяткамі.
4. Аднімаю сотні. Ад трох соцень узята адна сотня. Засталося 2 сотні. Ад 2 аднімаю 1, атрымліваю 1. Пішу 1 пад сотнямі.
5. Чытаю адказ — 162.

1. Паспрабуй выканаць адніманне, пачынаючы з адзінак, а потым — пачынаючы з соцень. У якой паслядоўнасці зручней выконваць вылічэнні? Чаму?

2. Запішы ў слупок. Вылічы.

$750 - 434$	$532 - 317$	$834 - 557$	$712 - 437$
$409 - 225$	$615 - 193$	$746 - 377$	$614 - 385$

3. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Складаемае	500	490	$5 \cdot 120$	$140 \cdot 5$
Складаемае	$2 \cdot 180$	$3 \cdot 170$	220	300

4. Міраслаў праплыў 30 м са скорасцю 15 м/мін, а потым — 40 м са скорасцю 10 м/мін. Колькі мінут ён плыў?

Як змяніць лікі ва ўмове задачы так, каб адказ павялічыўся?

5. Каб расплаціцца за пакупкі, выкарыстоўваюць не толькі манеты і купюры, але і спецыяльныя банкаўскія карткі.

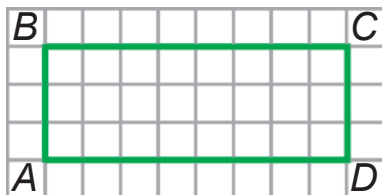

Прачытай і рашы задачу.

Банкаўскай карткай расплаціліся за пакупку чатырох аднолькавых білетаў у цырк. Якая цана білета, калі з карткі спісалася 240 р.?

6. Колькі рэйсаў павінна зрабіць машына, каб перавезці 480 скрынь з агуркамі і 360 скрынь з памідо-рамі, калі за адзін рэйс машына можа перавезці 120 скрынь?

7. Начарці ў сшытку такі прамавугольнік. Правядзі 2 адрэзкі так, каб атрымалася 4 трохвугольнікі.

- ? Чаму пры адніманні ў слупок спачатку аднімаюць адзінкі?

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$612 - 351$

$509 - 238$

$441 - 276$

$725 - 366$

2. Для дзіцячага сада купілі мячы і скакалкі. Цана мяча — 2 р., а кошт усіх набытых мячоў роўны 120 р. Скакалак купілі ў 2 разы менш, чым мячоў. Колькі купілі скакалак?

Урок 97

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$452 + 344$

$328 + 459$

$246 + 37$

$35 + 486$

$758 - 412$

$567 - 249$

$461 - 92$

$623 - 74$

2. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Памяншаемае	$320 \cdot 3$	$960 : 2$	$2 \cdot 450$
Аднімаемае	$200 - 40$	$220 + 80$	$160 + 240$

3. Знайдзі значэнні выразу $100 + a : 50$, калі a роўна 350; 400; 450; 500; 650; 900.

4. Параўнай.

$\frac{1}{2} \text{ г ? } 50 \text{ мін}$

$30 \text{ мін ? } \frac{1}{3} \text{ г}$

$\frac{1}{5} \text{ дм ? } 6 \text{ см}$

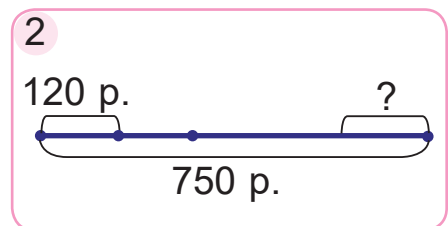
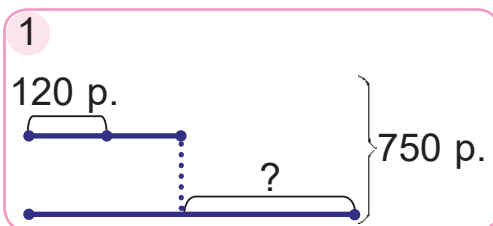
$30 \text{ см ? } \frac{1}{2} \text{ м}$

$\frac{1}{2} \text{ км ? } 500 \text{ м}$

$20 \text{ м ? } \frac{1}{5} \text{ км}$

5. Параўнай і растлумач схемы. Рашы задачу.

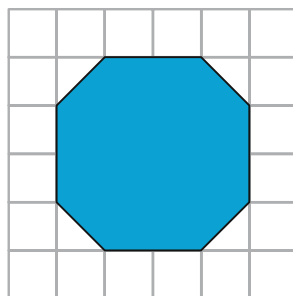
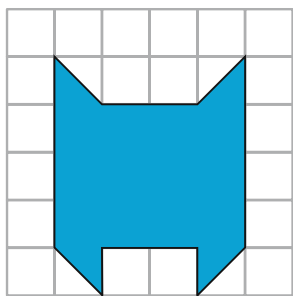
На банкаўскай картцы было 750 р. Гэтай карткай расплаціліся за пакупку двух крэсел, па 120 р. кожнае. На колькі больш грошай засталася на картцы, чым патрацілі на пакупку двух крэсел?

6. Якой была адлегласць паміж прыстанямі, калі палову гэтай адлегласці катар прайшоў за 2 г са скорасцю 20 км/г?

7. Слон ішоў са скорасцю 100 м/мін. Спачатку ён 3 мін ішоў да ракі, а потым 5 мін ішоў у адваротным напрамку з той жа скорасцю. Які шлях быў даўжэйшы? На колькі метраў даўжэйшы?
8. Сяргей і 5 яго сяброў правялі 1 г 20 мін у дзіцячым парку. Чвэрць гэтага часу дзеці каталіся на аўтадроме і столькі ж часу правялі ў пакоі смеху. Астатні час дзеці каталіся на ролікавых каньках. Колькі часу дзеці каталіся на ролікавых каньках?
9. Начарці прамавугольнік з даўжынямі старон 3 см і 1 см. Вылічы яго перыметр. Начарці квадрат з такім жа перыметрам.
10. Вызначце плошчы фігур, калі плошча адной клеткі роўная 1 см^2 .

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$568 + 254$$

$$85 + 126$$

$$475 - 296$$

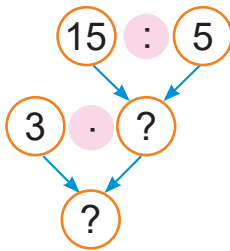
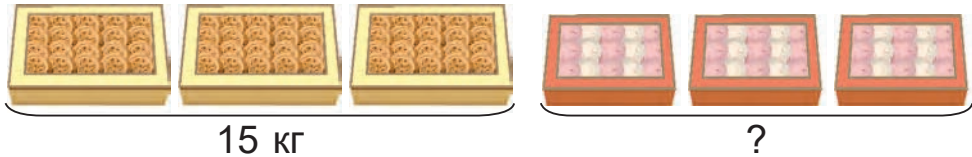
$$312 - 67$$

2. Першую частку шляху веласіпедыст праехаў за 2 г са скорасцю 15 км/г, а другую частку шляху — за 3 г са скорасцю 18 км/г. Колькі ўсяго кіламетраў праехаў веласіпедыст?

Урок 98

Прывезлі 15 кг пячэння ў каробках, па 5 кг у кожнай, і столькі ж каробак з зефірам, па 3 кг у кожнай. Колькі кілаграмаў зефіру прывезлі?

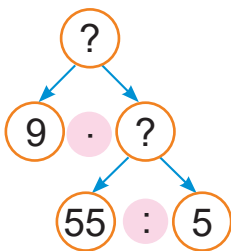

- Спачатку даведаюся, колькі прывезлі каробак з пячэннем.
- Потым даведаюся, колькі прывезлі кілаграмаў зефіру.

1. Купілі аднолькавую колькасць кніг і альбомаў. Цана кожнай кнігі — 5 р., а кожнага альбома — 9 р. За ўсе кнігі заплацілі 55 р. Які кошт усіх альбомаў?

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
5	аднолькавая	55
9		?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць колькасць набытых альбомаў?

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$5 \cdot 36$

$960 : (32 - 16) : 10$

$30 \cdot 6 + 720 : 120$

3. Рашы ўраўненні.

$$x - 148 = 259$$

$$604 - y = 137$$

$$a + 518 = 923$$

4. Выканай дзеянні. Адказ выразі ў сантыметрах.

$$3 \text{ м } 7 \text{ дм} + 5 \text{ м } 1 \text{ дм}$$

$$6 \text{ м } 8 \text{ дм} - 4 \text{ дм}$$

$$7 \text{ м } 8 \text{ дм} - 2 \text{ м } 3 \text{ дм}$$

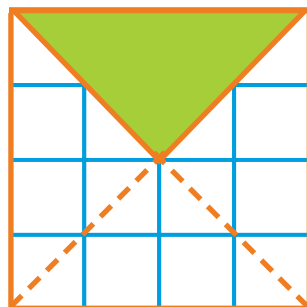
$$4 \text{ м } 9 \text{ дм} + 5 \text{ м}$$

5. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.

За 3 г аўтамабіль праехаў 330 км. З якой скорасцю ехаў аўтамабіль?

6. У пяці класах 60 сталоў, пароўну ў кожным. Колькі сталоў у трох такіх класах?

7. Здагадайцеся, чаму будзе роўная плошча зафарбаванай часткі квадрата, калі плошча кожнай клеткі, на якія раздзелены гэты квадрат, роўная 1 см^2 . Растлумачце рашэнне.

? Складзі задачу па табліцы.

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
5	аднолькавы	15
3		?

1. Знайдзі значэнні выразуў.

$$170 \cdot 5 + 5 \cdot 30$$

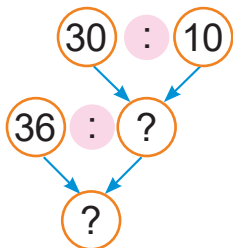
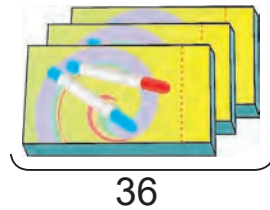
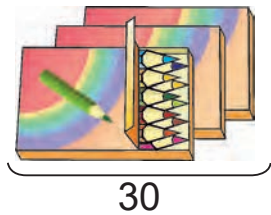
$$250 \cdot (100 - 96) : 50$$

2. Трыццаць літраў яблычнага соку разлілі ў слоікі, па 3 л у кожны. Колькі літраў соку можна разліць у такую ж колькасць слоікаў, па 2 л у кожны?

Урок 99

Прадалі 30 алоўкаў у наборах, па 10 алоўкаў у кожным, і столькі ж набораў фламастараў. Фламастараў было прададзена 36 штук. Колькі фламастараў было ў адным наборы?

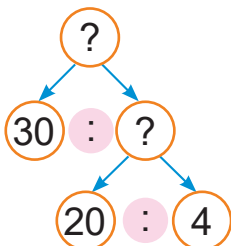

- Спачатку даведаюся, колькі прадалі набораў алоўкаў.
- Потым даведаюся, колькі фламастараў было ў адным наборы.

1. Купілі 20 кг бульбы ў чатырохкілаграмовых пакетах і столькі ж пакетаў цыбулі. Знайдзі масу аднаго пакета цыбулі, калі ўсяго купілі 30 кг цыбулі.

Маса аднаго пакета (кг)	Колькасць пакетаў (шт.)	Маса ўсіх пакетаў (кг)
4	аднолькавая	20
?		30

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць колькасць пакетаў з цыбуляй?

2. Вылічы.
 $325 + 294$ $49 + 561$ $945 - 284$ $807 - 149$
3. Параўнай.
 $971 - 495$? $238 + 372$ $536 + 295$? $936 - 167$
4. Рашы ўраўненні.
 $70 \cdot x = 420$ $y : 15 = 5$ $t \cdot 360 = 720$
5. Веласіпедыст праехаў 36 км, рухаючыся са скорасцю 18 км/г, і спыніўся. Пасля спынення ён ехаў столькі ж гадзін са скорасцю 15 км/г. Колькі кіламетраў праехаў веласіпедыст пасля спынення?
6. Для таго каб асушыць балота, трэба выкапаць канаву даўжынёй 1000 м. Ужо выкапалі $\frac{1}{5}$ частку канавы. Колькі метраў канавы засталася выкапаць?

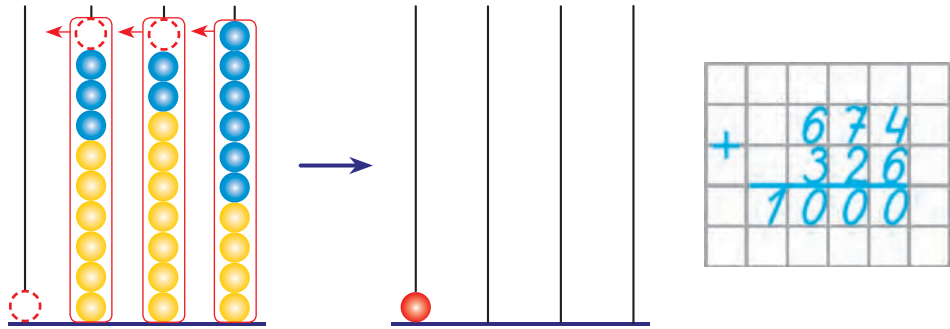
? Складзі задачу па табліцы.

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
2	аднолькавая	30
?		45

1. Рашы ўраўненні.
 $320 : x = 8$ $y \cdot 4 = 720$ $240 : t = 12$
2. Пашылі аднолькавую колькасць сукенак і касцюмаў. На ўсе сукенкі пайшло 55 м тканіны, па 5 метраў на кожную сукенку. Колькі метраў тканіны пайшло на адзін касцюм, калі на ўсе касцюмы зрасходавалі 99 м тканіны?

Урок 100

Дапоўні разважанне:

1. Пішу
2. Складваю адзінкі
3. Складваю дзясяткі
4. Складваю сотні, атрымліваю Дадаю яшчэ 1 сотню, атрымліваю 10 соцень. Дзесяць соцень — гэта 1 тысяча. Пішу 0 пад разрадам соцень, а 1 — пад разрадам тысяч.
5. Чытаю адказ —

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$344 + 656 \quad 518 + 482 \quad 935 + 65 \quad 333 + 667$$

2. Якія лічбы прапушчаны? Аднаві запісы.

$$\begin{array}{r} + *5* \\ \underline{2*7} \\ 873 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 5*4 \\ \underline{*9*} \\ 732 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - *03 \\ \underline{2**} \\ 230 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + *40 \\ \underline{2*6} \\ 41* \end{array}$$

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$? : 6 = 13 \text{ (аст. 3)}$$

$$? : 5 = 140 \text{ (аст. 1)}$$

$$? : 4 = 16 \text{ (аст. 2)}$$

$$? : 120 = 6 \text{ (аст. 100)}$$

4. Параўнай.

$$56 \text{ к. } ? \frac{1}{2} \text{ р.}$$

$$\frac{1}{4} \text{ р. } ? 71 \text{ к.} - 47 \text{ к.}$$

5. На 60 р. купілі саджанцаў яблыні, па 5 р. за саджанец, і столькі ж саджанцаў грушы. Знайдзі цану саджанца грушы, калі кошт гэтых саджанцаў роўны 96 р.
6. Складзі і рашы задачу.

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
110	аднолькавы	?
90		540

7. Знайдзі $\frac{1}{4}$ частку гадзіны; $\frac{1}{2}$ частку гадзіны.

8. Пазнаёмся з рознымі спосабамі чытання часу, які паказваюць гадзіннікі.

12 г 15 мін

Чвэрць
першай

12 г 30 мін

Палова
на першую

12 г 45 мін

Без чвэрці
гадзіна

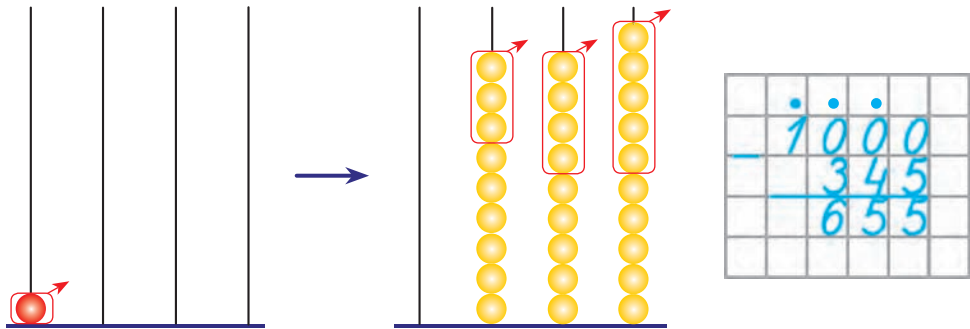
- ? Дапоўні сказ.

Дзесяць соцень складаюць ...

1. Запішы ў слупок. Вылічы.
 $367 + 633$ $79 + 921$ $345 + 655$ $429 + 71$
2. Пасадзілі 75 кустоў руж, па 15 у кожным радзе, і столькі ж радоў флэксаў. Колькі кустоў флэксаў пасадзілі ў кожным радзе, калі ўсяго іх пасадзілі 50?

Урок 101

Дапоўні разважанне:

1. Пішу
2. Аднімаю адзінкі. Ад 0 нельга адняць 5. Трэба ўзяць 1 дзясятка з разраду дзясяткаў.
У разрадзе дзясяткаў 0 дзясяткаў. Трэба ўзяць 1 сотню з разраду соцень.
У разрадзе соцень 0 соцень. Вазьму 1 тысячу з разраду тысяч. Адна тысяча — гэта 10 соцень. Вазьму 1 сотню і перанясу ў разрад дзясяткаў. Застаецца 9 соцень.
Адна сотня — гэта 10 дзясяткаў. Вазьму 1 дзясятка і перанясу ў разрад адзінак. Застаецца 9 дзясяткаў.
Ад 10 адзінак аднімаю 5 адзінак, атрымліваю
3. Аднімаю дзясяткі
4. Аднімаю сотні
5. Чытаю адказ —

1. Вылічы.

$1000 - 368$

$1000 - 283$

$1000 - 406$

$250 \cdot 4 - 393$

$2 \cdot 500 - 649$

$200 \cdot 5 - 571$

2. Вылічы.

$500 - 164 + 664$

$472 + 378 - 444$

$243 + 319 + 438$

$592 + 184 + 95$

3. За 3 г веласіпедыст праехаў 51 км, а за наступныя 2 г руху — 28 км. На колькі кіламетраў у гадзіну змянілася яго скорасць?
4. Купілі аднолькавую колькасць пакетаў з фінікамі і чарнаслівам. Фінікаў было 60 штук, па 12 у кожным пакеце. Колькі штук чарнасліву купілі, калі ў кожным пакеце іх было па 10?
5. Данута адгадала адну загадку, Тоня — дзве, а Ігнат — тры. Алесь раздаў сябрам 18 цукерак па іх заслугах. Колькі цукерак атрымаў кожны?

Яна кажа:

Кожны павінен атрымаць па 6 цукерак.

Алесь кажа:

Данута павінна атрымаць адну частку цукерак, Тоня — дзве такія ж часткі цукерак, а Ігнат — тры такія ж часткі цукерак.

Чья праўда?

Дапоўні сказ.

Адна тысяча — гэта ? соцень.

1. Вылічы.

$$1000 - 564$$

$$1000 - 908$$

$$1000 - 481$$

$$649 + 351$$

$$403 + 597$$

$$124 + 876$$

2. Для дзіцячага сада купілі крэслы, па 30 р. кожнае, і заплацілі за іх 150 р. Затым купілі столькі ж ложкаў. Кошт ложкаў быў 450 р. Знайдзі цану аднаго ложка.

Урок 102

Каб вымяраць і параўноўваць масы лёгкіх прадметаў, выкарыстоўваюць адзінку масы — **грам** (г).

У адным кілаграме тысяча грамаў.

$$1 \text{ кг} = 1000 \text{ г}$$

1. Што можа мець масу 10 г, а што — 10 кг?

ложка цукру

вадро вады

аловак

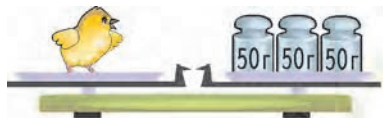
гарбуз

скрыня са слівамі

адна цукерка

пакецік насення

2. Вызнач масу кураняці і масу курыцы.

3. У супермаркеце купілі 600 г джэму ў слоічках, па 200 г у кожным. Потым купілі столькі ж слоічкаў з дзіцячым пюрэ. Знайдзі масу аднаго слоічка з дзіцячым пюрэ, калі маса ўсіх слоічкаў з пюрэ была 450 г.

4. Параўнай.

$200 \text{ г} + 700 \text{ г} \text{ ? } 1 \text{ кг}$

$1 \text{ кг} - 500 \text{ г} \text{ ? } 100 \text{ г} + 200 \text{ г}$

$620 \text{ г} + 380 \text{ г} \text{ ? } 1 \text{ кг}$

$1 \text{ кг} - 999 \text{ г} \text{ ? } 999 \text{ г} + 1 \text{ г}$

$1 \text{ кг} - 10 \text{ г} \text{ ? } 1000 \text{ г}$

$1 \text{ кг} - 510 \text{ г} \text{ ? } 1 \text{ кг} - 610 \text{ г}$

У якіх выпадках можна выканаць параўнанне без вылічэнняў?

5. Вылічы.

$1000 - 452$

$1000 - 517$

$347 + 198 + 54$

6. Дапоўні да 9 р.

6 р. 80 к.

7 р. 3 к.

206 к.

7. Мама можа за 2 г сабраць 20 кубкаў суніц. Кася за той жа час можа сабраць 12 кубкаў. Ці змогуць мама і Кася за 3 г сабраць 50 кубкаў суніц?

8. Выберы схему. Рашы задачу.
Для вымошчвання дарожак выкарысталі 400 шэрых і чырвоных тратуарных плітак. Шэрых плітак было ў 3 разы больш, чым чырвоных. Колькі шэрых і колькі чырвоных тратуарных плітак выкарысталі?

9. Вызнач па табліцы, колькі кілаграмаў розных прадуктаў засталася ў школьнай сталовай. У колькі разоў больш засталася капусты, чым мукі?

	Мяса (кг)	Мука (кг)	Крупы (кг)	Капуста (кг)
Атрымана	390	250	400	710
Зрасходавалі	290	220	350	650
Засталася	?	?	?	?

? Колькі грамаў змяшчаецца ў адным кілаграме?

1. Выканай дзеянні.

$$1 \text{ кг} - 300 \text{ г} \qquad 960 \text{ г} - 740 \text{ г} \qquad 670 \text{ г} + 330 \text{ г}$$

2. У пяцідзесяці аднолькавых пакеціках 100 г чаю. Колькі грамаў чаю ў сарака такіх пакеціках?

Урок 103

Для вимярэння і параўнання масы цяжкіх прадметаў выкарыстоўваюць адзінкі масы — **цэнтнер (ц)** і **тону (т)**.

$1 \text{ ц} = 100 \text{ кг}$

$1 \text{ т} = 1000 \text{ кг}$

$1 \text{ т} = 10 \text{ ц}$

1. Якая жывёліна можа мець масу 1 т, а якая — 1 ц?

2. Параўнай.

$800 \text{ кг} \text{ ? } 1 \text{ т}$

$1 \text{ т} \text{ ? } 1000 \text{ кг}$

$1 \text{ т} \text{ ? } 1000 \text{ г}$

$\frac{1}{2} \text{ т} \text{ ? } 500 \text{ кг}$

$300 \text{ кг} \text{ ? } \frac{1}{5} \text{ т}$

$\frac{1}{2} \text{ т} \text{ ? } \frac{1}{5} \text{ т}$

$50 \text{ кг} \text{ ? } 1 \text{ ц}$

$100 \text{ кг} \text{ ? } 1 \text{ ц}$

$1 \text{ ц} \text{ ? } 1 \text{ т}$

3. Выканай дзеянні.

$1 \text{ т} - 100 \text{ кг} \cdot 2 - 1 \text{ ц}$

$5 \text{ ц} + 130 \text{ кг} + 460 \text{ кг} : 2$

4. Якія лічбы прапушчаны? Аднаві запісы.

$$\begin{array}{r} 36* \\ + **1 \\ \hline 700 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} *23 \\ - 5** \\ \hline 281 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6*3 \\ + 29* \\ \hline *17 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7*0 \\ - 58* \\ \hline *91 \end{array}$$

5. На будоўлю прывезлі 100 ц жвіру ў самазвалах, па 2 т у кожным, і столькі ж самазвалаў пяску, па 3 т у кожным. Колькі цэнтнераў пяску прывезлі на будоўлю?

6. Складзі і рашы задачу.

Скорасць (м/мін)	Час (мін)	Адлегласць (м)
150	аднолькавы	750
?		600

7. Часопіс у 3 разы даражэйшы за газету, а газета таннейшая за часопіс на 90 к. Якая цана часопіса і цана газеты?

8. У табліцы кожная клетка абазначае 1 метр руху ў мінуту. Дапоўні ўмову задачы данымі табліцы. Рашы задачу.

Чарапаха Боня паўзе да морквы са скорасцю ? м/мін, а чарапаха Ліка — са скорасцю ? м/мін. Ці паспеюць яны дапаўзці да морквы за 3 мін, калі адлегласць ад кожнай чарапахі да морквы 10 м?

Боня						
Дуся						
Ліка						

? Колькі кілаграмаў змяшчаецца ў адной тоне? У адным цэнтнеры?

1. Выканай дзеянні.

$$1 \text{ ц} - 31 \text{ кг} - 29 \text{ кг}$$

$$1 \text{ т} - (250 \text{ кг} + 840 \text{ кг} : 4)$$

2. За 5 дзён у будаўнічым магазіне прадалі 45 ц цэменту, пароўну ў кожны дзень. Колькі цэнтнераў цэменту прадалі за 2 дні?

Уроки 104–106

1. Устаў прапушчаныя лікі.

$3 \text{ ц} = ? \text{ кг}$

$20 \text{ ц} = ? \text{ т}$

$9 \text{ ц } 60 \text{ кг} = ? \text{ кг}$

$400 \text{ кг} = ? \text{ ц}$

$5 \text{ т} = ? \text{ ц}$

$9 \text{ ц } 6 \text{ кг} = ? \text{ кг}$

2. Вылічы і выканай праверку.

$562 + 345$

$207 + 549$

$614 - 205$

$452 - 168$

$1000 - 334$

$159 + 841$

3. Знайдзі значэнні выказаў.

$167 + 210 \cdot 3$

$279 + 180 \cdot 4$

$840 : 4 - 105$

$150 : 5 + 795$

$1000 - 680 : 20$

$180 \cdot 3 + 455$

$(920 - 430) : 7$

$3 \cdot (900 : 15)$

4. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$78 : 15$

$59 : 28$

$86 : 20$

$3 : 7$

$78 : 36$

$86 : 42$

$96 : 46$

$30 : 54$

5. Параўнай.

$480 : 2 \text{ ? } 480 : 4$

$120 \cdot 3 \text{ ? } 2 \cdot 120$

$36 + 36 : 2 \text{ ? } (36 + 36) : 2$

$360 : 10 \text{ ? } 370 : 10$

$120 : 2 \cdot 1 \text{ ? } 120 \cdot 2 : 1$

$125 : 125 \text{ ? } 125 - 125$

У якіх выпадках можна выканаць параўнанне без вылічэнняў?

6. Рашы ўраўненні.

$480 + x = 990$

$b - 91 = 49$

$c \cdot 4 = 960$

7. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Памяншаемае	$503 - 275$	$289 + 456$	$496 + 427$
Аднімаемае	$400 - 272$	$376 + 169$	$713 - 437$

8. Арсеній спампаваў некалькі відэаролікаў, па 2 мінуты кожны, усяго на 12 мін прагляду. Рома спампаваў столькі ж відэаролікаў, па 3 мінуты кожны. Колькі часу затраціць Рома на прагляд сваіх відэаролікаў?
9. Пашылі 8 палатак, расходуючы па 15 м^2 тканіны на кожную. Колькі тэнтаў для палатак можна пашыць з такой жа колькасці тканіны, калі на кожны тэнт ідзе 20 м^2 тканіны?
10. У 12 пакетаў расфасавалі 60 кг абрыкосаў, пароўну ў кожны пакет. Колькі атрымаецца пакетаў такой жа масы, калі расфасуюць 45 кг абрыкосаў?
11. Паміж дамамі Яна і Міці 840 м. Хлопчыкі выйшлі насустрач адзін аднаму і праз 2 мін сустрэліся. Ян прайшоў $\frac{1}{3}$ частку адлегласці паміж дамамі. Якую адлегласць прайшоў кожны хлопчык?
12. Скорасць цягніка — 110 км/г. Гэта ў 3 разы менш за скорасць верталёта. Якую адлегласць праляціць верталёт за 3 г?
13. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы. Кошт чатырох аднолькавых кніг — 72 р. Якая цана адной такой кнігі?
14. Шырыня прамавугольніка — 2 см, а яго даўжыня — у 3 разы большая. Начарці гэты прамавугольнік. Вылічы яго перыметр.
15. Перыметр квадрата — 12 см. Начарці такі квадрат. Вызнач плошчу гэтага квадрата з дапамогай палеткі.

Правер сябе

1. Знайдзі няправільную роўнасць.

А

$$860 : 2 = 430$$

Б

$$320 : 16 = 2$$

В

$$540 : 90 = 6$$

Г

$$900 : 18 = 50$$

2. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана адніманне лікаў.

А

$$\begin{array}{r} 409 \\ - 225 \\ \hline 184 \end{array}$$

Б

$$\begin{array}{r} 577 \\ - 324 \\ \hline 253 \end{array}$$

В

$$\begin{array}{r} 614 \\ - 385 \\ \hline 238 \end{array}$$

Г

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - 346 \\ \hline 654 \end{array}$$

3. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана параўнанне.

А

$$1 \text{ кг} - 20 \text{ г} < 800 \text{ г}$$

Б

$$150 \text{ г} + 850 \text{ г} > 900 \text{ г}$$

В

$$3 \text{ кг} + 4 \text{ кг} > 600 \text{ г}$$

Г

$$1 \text{ ц} - 30 \text{ кг} < 1 \text{ т}$$

4. Знайдзі правільны адказ задачы.

За некалькі пэндзлікаў цаной па 3 р. трэба заплаціць 18 р. Колькі рублёў трэба заплаціць за такую ж колькасць пэндзлікаў цаной па 2 р.?

А

6

Б

12

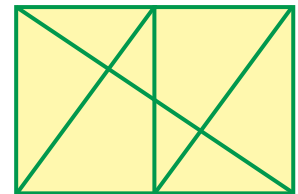
В

3

Г

27

5. Колькі трохвугольнікаў паказана на малюнку?

А

10

Б

12

В

14

Г

16

Заданні і праекты

1. Для таго каб вызначыць, ці хопіць грошай для пакупкі неабходных прадметаў, зручна складаць табліцы. У такіх табліцах для абазначэння значэння цаны тавару часта выкарыстоўваюць скарачаны запіс. Напрыклад, запіс 2.20 азначае 2 р. 20 к. Разгледзьце табліцу і растлумачце значэнні цаны і кошту.

Тавар	Цана	Колькасць	Кошт
Марожанае	1.20	2	2.40
Напітак	0.50	2	1.00
Цукерка	0.20	4	0.80
Торт	12.00	1	12.00

2. Алесь і Яна плануюць грашовыя расходы на пакупку школьных прылад. Для гэтага яны запоўнілі табліцу. Вызначце па табліцы, колькі грошай спатрэбіцца Алесю і Яне, каб зрабіць усе пакупкі.

Тавар	Цана	Колькасць	Кошт
Сшытак у клетку	0.25	6	?
Сшытак у лінейку	0.25	6	?
Пенал	4.00	2	?
Ручка	1.25	6	?
Фламастар	1.50	8	?
Аловак	0.30	8	?
Усяго			?

Складзіце табліцу для пакупкі іншых тавараў.

Урок 107

Разгледзь малюнак. Растлумач два спосабы вылічэнняў.

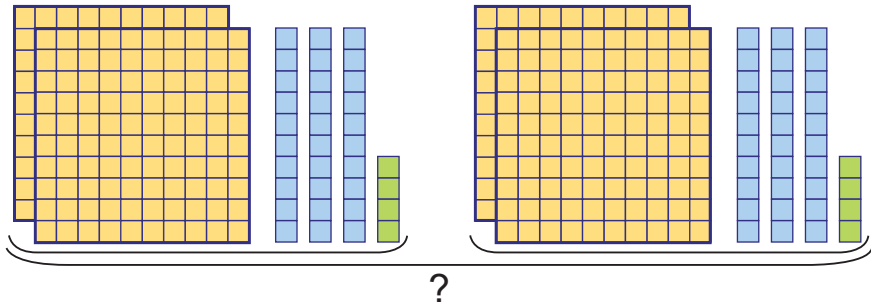

Способ 1. $(3 + 2 + 4) \cdot 2 = 9 \cdot 2 = 18$

Способ 2. $3 \cdot 2 + 2 \cdot 2 + 4 \cdot 2 = 6 + 4 + 8 = 18$

$(3 + 2 + 4) \cdot 2 = 3 \cdot 2 + 2 \cdot 2 + 4 \cdot 2$

Разгледзь малюнак. Растлумач вылічэнні.

$234 \cdot 2 = 200 \cdot 2 + 30 \cdot 2 + 4 \cdot 2 = 400 + 60 + 8 = 468$

1. Вылічы двума спосабамі. Растлумач.

$(6 + 4 + 2) \cdot 3$

$(40 + 20 + 3) \cdot 2$

$(30 + 1 + 3) \cdot 4$

$(20 + 10 + 30) \cdot 5$

2. Вылічы.

$324 \cdot 2$

$132 \cdot 3$

$212 \cdot 4$

$111 \cdot 5$

$2 \cdot 421$

$3 \cdot 213$

$4 \cdot 121$

$5 \cdot 119$

3. Вылічы.

$156 + (659 - 268)$

$368 - 159 + 479$

$854 - (480 + 120)$

$1000 - 257 - 368$

4. Рашы ўраўненні.

$120 \cdot x = 480$

$840 : a = 42$

$y : 5 = 150$

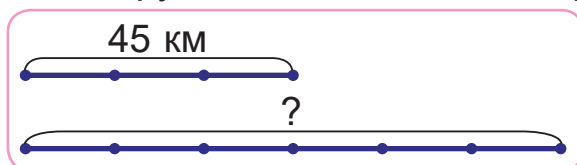
$t \cdot 13 = 260$

$m : 6 = 60$

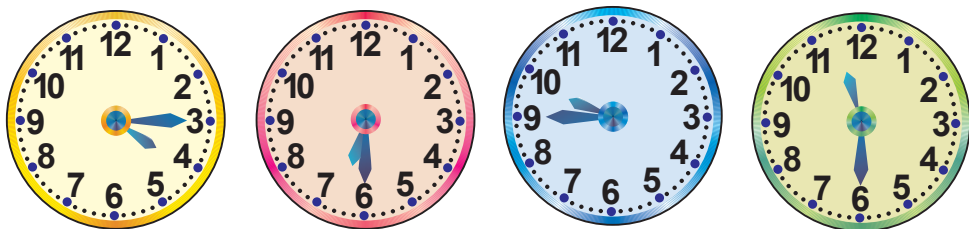
$600 : n = 120$

5. За 3 г лыжник прайшоў 45 км. Колькі кіламетраў ён прайдзе за 6 г, рухаючыся з той жа скорасцю?

6. Прачытай паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

7. Выберы выраз, які з'яўляецца рашэннем задачы. Знайдзі значэнне выразу, калі c роўна 45. Купілі c сшыткаў у клетку, а сшыткаў у лінейку — у 3 разы менш. Колькі ўсяго сшыткаў купілі?

$$c \cdot 3$$

$$c : 3$$

$$c + c : 3$$

$$c + c \cdot 3$$

8. Захар сагнуў з кавалка дроту квадрат з даўжынёй стараны 12 см. Затым разагнуў дрот і сагнуў з яго трохвугольнік з роўнымі даўжынямі старон. Знайдзі даўжыню стараны гэтага трохвугольніка.

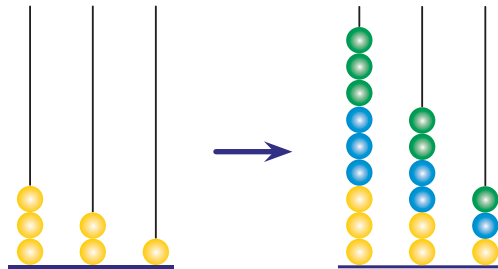
Растлумач, як памножыць 333 на 3.

- Знайдзі значэнні выразу $235 \cdot a$, калі a роўна 2; 3; 4.
- Даўжыня кроку бацькі — 80 см, а даўжыня кроку сына — у 2 разы меншая. Сын зрабіў 5 крокаў. Колькі метраў прайшоў сын?

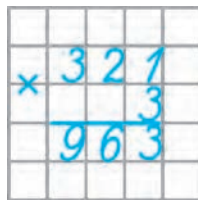
Урок 108

Разгледзь малюнак, на якім паказана множанне ліку 321 на лік 3.

Параўнай два запісы рашэння.

$$321 \cdot 3 = 300 \cdot 3 + 20 \cdot 3 + 1 \cdot 3 = 900 + 60 + 3 = 963$$

1. Множу 1 адзінку на 3, атрымліваю 3 адзінкі. Пішу 3 пад адзінкамі.
2. Множу 2 дзясяткі на 3, атрымліваю 6 дзясяткаў. Пішу 6 пад дзясяткамі.
3. Множу 3 сотні на 3, атрымліваю 9 соцень. Пішу 9 пад сотнямі.
4. Чытаю адказ — 963.

1. Вылічы.

$$\begin{array}{r} \times 113 \\ \underline{3} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 232 \\ \underline{2} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 143 \\ \underline{2} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 312 \\ \underline{3} \end{array}$$

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$720 : 6 \cdot 3 + 640$$

$$3 \cdot 180 + (860 - 489)$$

$$850 - 2 \cdot 250 : 10$$

$$860 : 2 - (170 + 150)$$

3. Падбяры па пяць значэнняў зменнай, пры якіх няроўнасці будуць правільныя.

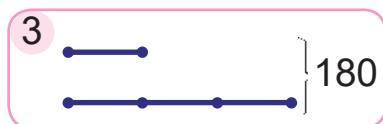
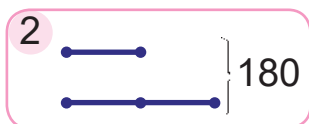
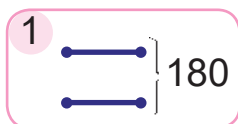
$$66 : b > 2$$

$$c \cdot 120 < 1000$$

$$15 \cdot a > 20$$

4. Выберы схему. Рашы задачу.
У двох скрынях 180 памідораў. Колькасць памідораў у першай скрыні складае палову памідораў у другой скрыні. Колькі памідораў у кожнай скрыні?

5. Рада за 5 мін праходзіць 400 м ад дома да музычнай школы. На якой адлегласці ад дома будзе Рада праз 2 мін ад пачатку руху?
6. За 15 м троса тата заплаціў 75 р. У таты засталася адна купюра вартасцю 20 р. і тры манеты вартасцю 2 р. кожная. Ці хопіць тату гэтых грошай, каб купіць яшчэ 5 м такога троса?
7. Знайдзі значэнне масы, пятая частка якой складае:

200 г

150 г

32 кг

200 кг

1 т

13 ц

Растлумач, як памножыць 333 на 3 у слупок.

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$112 \cdot 4$

$213 \cdot 3$

$332 \cdot 3$

$131 \cdot 2$

2. Купілі аднолькавую колькасць скакалак і абручоў. Цана скакалкі роўная 7 р., а цана абруча — 9 р. Які кошт абручоў, калі за ўсе скакалкі заплацілі 91 р.?

Урок 109

Параўнай два запісы рашэння.

$$326 \cdot 3 = 300 \cdot 3 + 20 \cdot 3 + 6 \cdot 3 = 900 + 60 + 18 = 978$$

x	3	2	6	
			3	
			9	7
			8	

1. Множу 6 адзінак на 3, атрымліваю 18.
У ліку 18 змяшчаецца 1 дзясятка і 8 адзінак. Адзінкі пішу пад адзінкамі, а 1 дзясятка запомню і пасля дадам да дзясяткаў.
2. Множу 2 дзясяткі на 3, атрымліваю 6 дзясяткаў. Дадаю яшчэ 1 дзясятка, які атрымаўся пры множанні адзінак. Атрымліваю 7 дзясяткаў, пішу 7 пад дзясяткамі.
3. Множу 3 сотні на 3, атрымліваю 9 соцень. Пішу 9 пад сотнямі.
4. Чытаю адказ — 978.

1. Паспрабуй спачатку выканаць множанне, пачынаючы з адзінак, а потым — пачынаючы з соцень. Раствлумач, чаму пры пісьмовым множанні пачынаюць вылічваць з адзінак.

x	1	2	6	
			2	
	?	?	?	

2. Запішы ў слупок. Вылічы.
 $214 \cdot 3$ $324 \cdot 3$ $216 \cdot 4$ $117 \cdot 3$
3. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

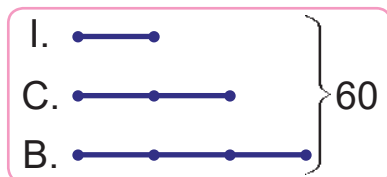
Памяншаемае	$60 \cdot 9$	$840 : 2$	$310 \cdot 3$	$900 : 9$
Аднімаемае	$12 \cdot 8$	$64 : 2$	$550 : 5$	$4 \cdot 13$

4. Параўнай.
$950 \text{ кг} \ ? \ \frac{1}{2} \text{ т}$	$\frac{1}{4} \text{ км} \ ? \ 220 \text{ м}$	$200 \text{ г} \ ? \ \frac{1}{5} \text{ кг}$
$\frac{1}{10} \text{ м} \ ? \ 2 \text{ дм}$	$5 \text{ ц} \ ? \ \frac{1}{2} \text{ т}$	$\frac{1}{5} \text{ м} \ ? \ 30 \text{ см}$

5. Матацыкліст за 2 г праехаў 220 км, рухаючыся з аднолькавай скорасцю. Якую адлегласць праедзе гэты матацыкліст за 4 г, калі яго скорасць не зменіцца?

6. Стэфа знайшла ў 2 разы больш грыбоў, чым Інга, а Вікенцій — у 3 разы больш грыбоў, чым Інга. Колькі грыбоў знайшла Інга, калі ўсяго дзеці знайшлі 60 грыбоў?

7. Да Алеся прыйшлі тры сябры. Колькі можна знайсці спосабаў, каб пасадзіць Алеся і яго сяброў на 4 крэслы?

Алесь кажа:

Я знайшоў 4 розныя спосабы.

Ці ўсе спосабы знайшоў Алесь?

? Чаму пры множанні ў слупок спачатку памнажаюць адзінкі першага разраду?

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$146 \cdot 2$

$115 \cdot 5$

$218 \cdot 4$

$439 \cdot 2$

2. Рыбак раніцай выехаў з горада на рыбалку. Адлегласць ад горада да рэчкі — 28 км. Да сямі гадзін раніцы рыбак ужо праехаў чвэрць усяго шляху. Колькі кіламетраў засталася ехаць рыбаку?

Урок 110

Параўнай два запісы рашэння.

$$123 \cdot 5 = 100 \cdot 5 + 20 \cdot 5 + 3 \cdot 5 = 615$$

x	1	2	3	
			5	
	6	1	5	

Дапоўні разважанне:

1. Множу 3 адзінкі на 5, атрымліваю 15 адзінак — гэта ... дзясяткаў і ... адзінак. Пішу
2. Множу 2 дзясяткі на 5, атрымліваю 10 дзясяткаў. Дадаю яшчэ 1 дзясятка, які атрымаўся пры множанні адзінак. Атрымліваю 11 дзясяткаў — гэта 1 сотня і 1 дзясятка. Пішу 1 дзясятка пад дзясяткамі, а 1 сотню запамню і потым дадам да соцень.
3. Множу 1 сотню на 5, атрымліваю 5 соцень. Дадаю яшчэ 1 сотню, якая атрымалася пры множанні дзясяткаў. Атрымліваю 6 соцень. Пішу 6 пад сотнямі.
4. Чытаю адказ —

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$254 \cdot 3$

$368 \cdot 2$

$4 \cdot 165$

$3 \cdot 257$

2. Выканай дзеянні.

$3 \text{ м } 7 \text{ дм } + 4 \text{ м } 2 \text{ дм}$

$2 \text{ м } 6 \text{ дм } 4 \text{ см } + 38 \text{ дм } 2 \text{ см}$

$6 \text{ м } 15 \text{ см } - 4 \text{ м } 7 \text{ см}$

$9 \text{ м } 54 \text{ см } - 4 \text{ дм } 8 \text{ см}$

3. Рашы ўраўненні.

$800 : x = 40$

$22 \cdot 2 = 1000 - k$

$30 \cdot y = 450$

4. Вылічы.

$(194 + 189) \cdot 2$

$(1000 - 703) \cdot 3$

5. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Складаемае	500	490	$5 \cdot 120$	$140 \cdot 5$
Складаемае	$2 \cdot 180$	$3 \cdot 170$	220	300

6. За адзін дзень першая машына робіць 12 рэйсаў, а другая машына — 8 рэйсаў. Першая машына зрабіла за некалькі дзён 60 рэйсаў. Колькі рэйсаў можа зрабіць за гэты час другая машына?
7. Дапоўні ўмову данымі табліцы. Рашы задачу. З горада *A* ў горад *B* сям'я ехала па шашы на аўтамабілі, а з горада *B* у горад *C* плыла на цеплаходзе па рацэ. Які шлях быў карацейшы — па шашы або па рацэ? На колькі кіламетраў карацейшы?

	Скорасць руху	Час руху
Ровар	200 м/мін	2 мін
Аўтамабіль	90 км/г	3 г
Цеплаход	40 км/г	6 г

8. Вылічы перыметр прамавугольніка з даўжынямі старон 10 см і 7 см.

9. Змяні лікі ў задачы 8 так, каб перыметр прамавугольніка павялічыўся на 4 см.

- ? Колькі дзясяткаў змяшчаецца ў 63 адзінках? Колькі соцень змяшчаецца ў 48 дзясятках?

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$122 \cdot 7$$

$$253 \cdot 3$$

$$2 \cdot 268$$

$$4 \cdot 234$$

2. Катар за 4 г праходзіць 120 км. Цеплаход ідзе са скорасцю 48 км/г. На колькі кіламетраў у гадзіну скорасць цеплахода большая за скорасць катара?

Урок 111

1. Вылічы. Выканай праверку з дапамогай калькулятара.

$$\begin{array}{ccc} 283 \cdot 3 & 228 \cdot 4 & 4 \cdot 187 \\ 474 \cdot 2 & 317 \cdot 3 & 5 \cdot 168 \\ 175 \cdot 4 & 356 \cdot 2 & 6 \cdot 129 \end{array}$$

2. Вылічы.

$$\begin{array}{cc} (176 + 197) \cdot 2 & 1000 - (139 + 156) \cdot 3 \\ 7 \cdot (800 - 681) & 594 + 199 - 137 \cdot 5 \end{array}$$

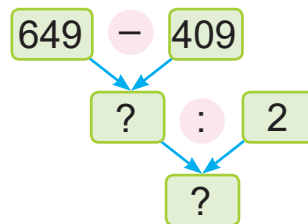
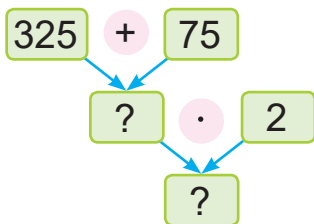
3. Знайдзі значэнні выказаў.

$$\begin{array}{cc} 720 : 2 + 680 : 4 & 320 : 80 \cdot 1 + 970 \\ 960 : 4 - 850 : 5 & 420 : 60 : 1 + 100 \end{array}$$

4. Рашы ўраўненні.

$$\begin{array}{cc} 254 + x = 1000 & b : 6 = 10 \cdot 9 \\ a - 823 = 177 & 20 \cdot c = 6 \cdot 30 \\ 100 : z = 25 & y \cdot 80 = 2 \cdot 200 \end{array}$$

5. Састаў роўнасці.

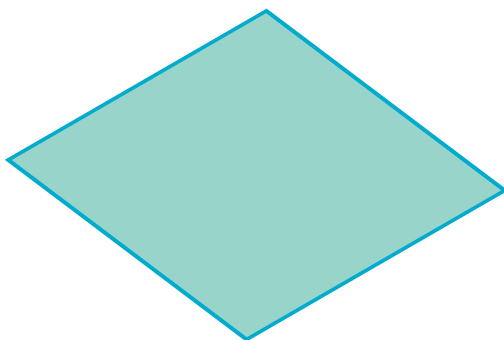
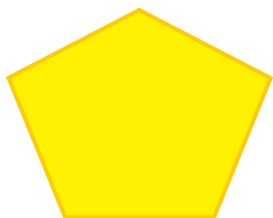
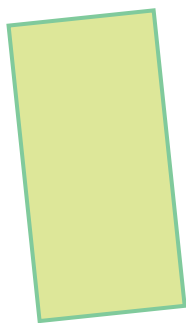

6. Складзі і рашы задачу.

	Скорасць (см/мін)	Час (мін)	Адлегласць (см)
Смоўж	4	аднолькавы	20
Жук	120		?

7. Кастусь за 4 мін прабег 600 м. Колькі метраў ён прабег бы за гэты час, рухаючыся са скорасцю на 30 м/мін большай?
8. Дзядулю Дзімы 70 гадоў. Ён на 25 гадоў старэйшы за бацьку Дзімы. Самому Дзіму 15 гадоў. У колькі разоў Дзіма маладзейшы за свайго бацьку?
9. Кошт трох аднолькавых пакетаў з цукрам роўны 3 р. 60 к. Колькі грошай трэба заплаціць за два такія пакеты?
10. Даўжыня прамавугольніка ў 2 разы большая за шырыню. Яго перыметр — 18 см. Знайдзі даўжыні старон гэтага прамавугольніка.
11. Вызнач плошчы фігур з дапамогай палеткі. Плошча якой фігуры большая?

1. Параўнай.

$$165 \cdot 4 \quad ? \quad 3 \cdot 275$$

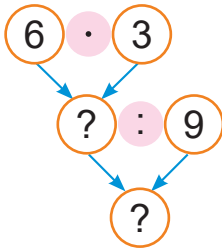
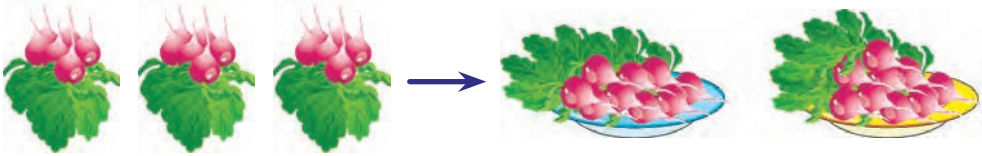
$$3 \cdot 288 \quad ? \quad 216 \cdot 4$$

2. У бочцы было 450 л квасу. За 3 г прадалі пятаю частку квасу, а за наступныя 2 г — яшчэ 127 л. Колькі літраў квасу засталася ў бочцы?

Урок 112

Купілі 3 пучкі радыскі, па 6 штук у кожным. Бабуля расклала ўсю радыску на талеркі, па 9 штук на кожную. Колькі талерак спатрэбілася?

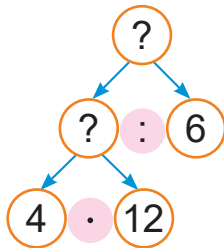

- Спачатку даведаюся, колькі ўсяго радыскі купілі.
- Потым даведаюся, колькі талерак спатрэбілася.

1. Было два кавалкі тканіны аднолькавай даўжыні. З аднаго кавалка тканіны пашылі 12 кашуль. На кожную кашулю пайшло 4 м тканіны. З другога кавалка тканіны пашылі сукенкі. На кожную сукенку пайшло 6 м тканіны. Колькі пашылі сукенак?

Расход тканіны на адзін выраб (м)	Колькасць вырабаў (шт.)	Увесь расход тканіны (м)
4	12	аднолькавы
6	?	

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць расход тканіны на ўсе сукенкі?

2. Вылічы. Выканай праверку з дапамогай калькулятара.
 $233 \cdot 4$ $128 \cdot 3$ $2 \cdot 479$ $5 \cdot 184$

3. Рашы ўраўненні.

$$1000 - b = 111$$

$$a - 614 = 386$$

4. • Дапоўні да цэнтнера.

73 кг

29 кг

66 кг

13 кг

• Дапоўні да тоны.

568 кг

649 кг

4 ц

1 ц

5. Калі б грошай у касе было ў 3 разы больш за тыя, што там ёсць, і яшчэ 250 р., то ў ёй было б 970 р. Колькі грошай у касе?

6. Тата гуляў з сабакам 1 г 30 мін. Трэцюю частку гэтага часу ён затраціў на дарогу да парку і назад, а астатні час правёў з сабакам у парку. Колькі часу тата правёў з сабакам у парку?

7. У час трэніроўкі веласіпедыст ехаў 4 г, рухаючыся са скорасцю 18 км/г. На колькі кіламетраў у гадзіну яму трэба павялічыць скорасць на велагонцы, каб пераадолець тую ж адлегласць на 1 г хутчэй?

? У шасці наборах было па 4 пірожныя. Гэтыя пірожныя расклалі на талеркі, па 2 пірожныя на кожную. Колькі было талерак?

1. Вылічы.

$$(516 - 389) \cdot 3$$

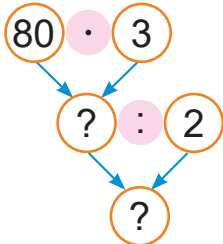
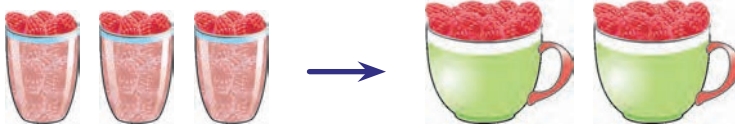
$$2 \cdot (175 + 264)$$

2. У дванаццаці спартыўных камандах па 8 дзяцей. Колькі атрымаецца каманд, калі ўсіх дзяцей размеркаваць па 6 чалавек у кожную каманду?

Урок 113

Дзядуля купіў 3 шклянкі малін, па 80 г у кожнай. Усе маліны ён перасыпаў у 2 кубкі, пароўну ў кожны. Знайдзі масу малін у кожным кубку.

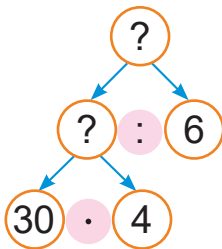

- Спачатку даведаюся, колькі ўсяго грамаў малін купіў дзядуля.
- Потым даведаюся масу малін у адным кубку.

1. Цеплаход ішоў 4 г па цячэнні ракі са скорасцю 30 км/г. Адваротны шлях ён пераадолеў за 6 г. З якой скорасцю ішоў цеплаход на адваротным шляху?

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
30	4	аднолькавая
?	6	

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, пройдзеную цеплаходам на адваротным шляху?

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$\begin{array}{ccc}
 375 \cdot 2 & 3 \cdot 327 & 646 + 287 - 454 \\
 149 \cdot 4 & 2 \cdot 467 & 397 - 259 + 862
 \end{array}$$

3. Знайдзі значэнні выразу $a \cdot 34 + 397$, калі a роўна 3; 5; 7.

4. Састаў ураўненні і рашы іх.
- Невядомы лік павялічылі ў 5 разоў і атрымалі 750.
 - Лік 17 павялічылі ў некалькі разоў і атрымалі 68.

5. У запаведніку на два дні зубру выдаюць цэнтнер зялёнай масы. Колькі кілаграмаў зялёнай масы выдадуць пяці зубрам на 4 дні?

6. У Алеся ёсць вядро ёмістасцю 8 л, запоўненае вадой, і пусты слоік ёмістасцю 3 л. Як Алесю наліць з поўнага вядра ў каструлю 2 л вады для прыгатавання кашы сабаку Тузіку, калі лішнюю ваду можна выліваць у ракавіну?

Яна кажа:

Каб адмераць 2 л вады, Алесю спатрэбіцца 1 раз пераліць ваду з вядра ў слоік.

Ці праўду кажа Яна?

- ? У чатырох пакетах было па 20 цукерак. Усе цукеркі падзялілі пароўну паміж дзесяццю дзецямі. Па колькі цукерак атрымала кожнае дзіця?

1. Вылічы.

$$131 \cdot 5 - 289$$

$$6 \cdot (500 - 366)$$

2. Гаспадыня прадала на рынку 6 мяхоў морквы, па 40 кг у кожным, і столькі ж кілаграмаў буракоў у васьмі аднолькавых мяхах. Колькі кілаграмаў буракоў было ў адным мяху?

Урок 114

Разгледзь малюнак. Раствлумач два спосабы вылічэнняў.

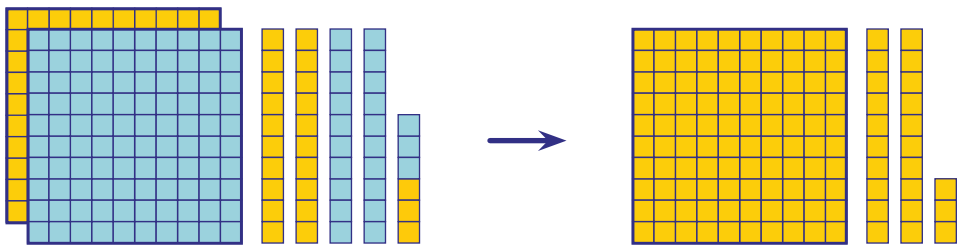

Спосаб 1. $(2 + 4 + 6) : 2 = 12 : 2 = 6$

Спосаб 2. $2 : 2 + 4 : 2 + 6 : 2 = 1 + 2 + 3 = 6$

$(2 + 4 + 6) : 2 = 2 : 2 + 4 : 2 + 6 : 2$

Разгледзь малюнак. Раствлумач вылічэнні.

$$246 : 2 = (200 + 40 + 6) : 2 = 200 : 2 + 40 : 2 + 6 : 2 = 100 + 20 + 3 = 123$$

1. Вылічы двума спосабамі. Раствлумач.

$$(6 + 9 + 12) : 3$$

$$(30 + 10 + 40) : 5$$

$$(36 + 6 + 18) : 6$$

$$(60 + 20 + 4) : 4$$

2. Вылічы.

$$824 : 2$$

$$844 : 4$$

$$999 : 3$$

$$684 : 2$$

$$482 : 2$$

$$484 : 4$$

$$666 : 3$$

$$486 : 2$$

3. Рашы ўраўненні.

$$545 : x = 1$$

$$a : 284 = 0$$

$$b \cdot 1 = 375$$

$$y : 2 = 270$$

$$480 : t = 4$$

$$k \cdot 70 = 910$$

4. Вылічы.

$$112 \cdot 4 + 200$$

$$1000 - (612 - 351) \cdot 3$$

$$3 \cdot 213 - 400$$

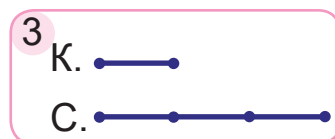
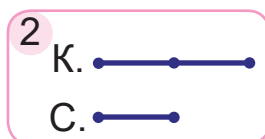
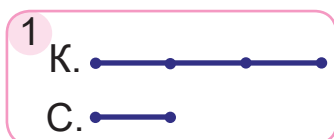
$$(245 + 91) \cdot 2 - 370$$

5. Пасажырскі цягнік быў у дарозе 6 г, рухаючыся са скорасцю 90 км/г. Таварны цягнік прайшоў гэту адлегласць за 9 г. Знайдзі скорасць таварнага цягніка.
6. Выберы задачу, якая падыходзіць да кароткага запісу. Рашы задачу.

Умяшчальнасць аднаго слоіка (л)	Колькасць слоікаў (шт.)	Умяшчальнасць усіх слоікаў (л)
аднолькавая	5	?
	6	18

- У васьмнаццаці аднолькавых слоіках змяшчаецца 6 л кампоту. Колькі такіх слоікаў трэба для 5 л кампоту?
 - Колькі літраў кампоту ў пяці аднолькавых слоіках, калі ў шасці такіх слоіках 18 л кампоту?
7. Выберы схему. Рашы задачу.
Сям'я купіла канапу і стол і заплаціла за пакупку 960 р. Цана стала была ў 3 разы меншая, чым цана канапы. Знайдзі цану стала.

? Растлумач, як падзяліць 396 на 3.

1. Вылічы.

$682 : 2$

$468 : 2$

$884 : 4$

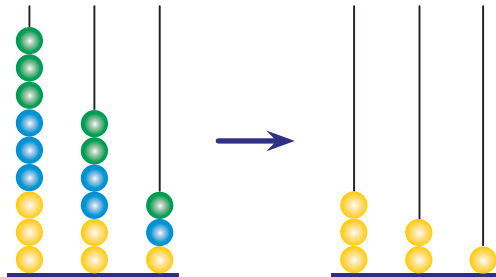
$936 : 3$

2. Купілі 6 саджанцаў чарэшні, па 12 р. кожны, і на тую ж суму саджанцаў слівы, па 9 р. кожны. Колькі саджанцаў слівы купілі?

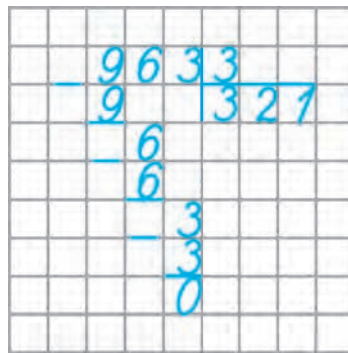
Урок 115

Разгледзь малюнак, на якім паказана дзяленне ліку 963 на лік 3.

Параўнай два запісы рашэння.

$$963 : 3 = 900 : 3 + 60 : 3 + 3 : 3 = 300 + 20 + 1 = 321$$

1. Дзялю сотні: 9 соцень — гэта **першае няпоўнае дзялімае**. У запісе дзелі будуць тры лічбы. Дзялю 9 соцень на 3, атрымліваю 3 сотні. Запісваю першую лічбу дзелі — 3. Сотні падзялілі ўсе.
2. Дзялю дзясяткі: 6 дзясяткаў — гэта **другое няпоўнае дзялімае**. Дзялю 6 дзясяткаў на 3, атрымліваю 2 дзясяткі. Запісваю другую лічбу дзелі — 2. Дзясяткі падзялілі ўсе.
3. Дзялю адзінкі: 3 адзінкі — гэта **трэцяе няпоўнае дзялімае**. Дзялю 3 адзінкі на 3, атрымліваю 1 адзінку. Запісваю трэцюю лічбу дзелі — 1. Адзінкі падзялілі ўсе.
4. Чытаю адказ — 321.

1. Вылічы.

$$\begin{array}{r} 264 \\ \hline 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 336 \\ \hline 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 848 \\ \hline 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 628 \\ \hline 2 \end{array}$$

2. Вылічы.

$$521 + 197 - 578$$

$$(167 - 27) \cdot 2$$

$$246 + (1000 - 327)$$

$$3 \cdot (348 - 258)$$

$$259 - (803 - 544)$$

$$(859 - 789) : 35$$

3. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$25 : 3$$

$$59 : 6$$

$$65 : 15$$

$$7 : 8$$

4. Палову шляху верталёт праляцеў за 3 г са скорасцю 240 км/г. Астатнюю адлегласць ён праляцеў за 4 г. З якой скорасцю верталёт праляцеў другую палову шляху?

5. Разгледзь купюры і манеты на малюнку. Ці хоціць гэтых грошай на пакупку двух калькулятараў цаной 13 р. 10 к. і трох штодзённікаў цаной 8 р. 20 к.?

Растлумач, як падзяліць лік 639 на лік 3 вуглом.

1. Запішы вуглом. Вылічы.

$$663 : 3$$

$$448 : 4$$

$$288 : 2$$

$$396 : 3$$

2. Пашылі 25 куртак, зрасходаваўшы па 4 м тканіны на кожную куртку. Потым з такой жа колькасці метраў тканіны пашылі 20 плашчоў. Колькі метраў тканіны пайшло на адзін плашч?

Урок 116

Параўнай два запісы рашэння.

$$\begin{aligned}
 546 : 2 &= (400 + 140 + 6) : 2 = \\
 &= 400 : 2 + 140 : 2 + 6 : 2 = \\
 &= 200 + 70 + 3 = 273
 \end{aligned}$$

	5	4	6	2			
	4			2	7	3	
	1	4					
	1	4					
				6			
				6			
				0			

1. **Першае няпоўнае дзялімае** — 5 соцень.

У запісе дзелі будуць тры лічбы.

Дзялю 5 на 2, атрымліваю 2. Столькі соцень будзе ў дзелі.

Множу 2 на 2, атрымліваю 4. Столькі соцень падзялілі.

Аднімаю 4 ад 5, атрымліваю 1. Столькі соцень засталася падзяліць.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: $1 < 2$.

2. **Другое няпоўнае дзялімае** — 1 сотня 4 дзясяткі, або 14 дзясяткаў.

Дзялю 14 на 2, атрымліваю 7. Столькі дзясяткаў будзе ў дзелі.

Множу 7 на 2, атрымліваю 14. Столькі дзясяткаў падзялілі.

Аднімаю 14 ад 14, атрымліваю 0. Астача роўная нулю.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: $0 < 2$.

3. **Трэцяе няпоўнае дзялімае** — 6 адзінак.

Прадоўжы разважанне.

1. Вылічы.

$364 : 2$

$755 : 5$

$856 : 4$

$592 : 4$

$786 : 6$

$928 : 4$

$496 : 2$

$831 : 3$

2. Рашы ўраўненні.

$x - 87 = 286 : 2$

$541 - y = 339 : 3$

$167 + a = 848 : 4$

$k + 57 = 555 : 5$

3. Выберы схему. Рашы задачу.
 На ровары дзядзька Міша ехаў з вёскі ў горад 3 г. Калі б ён ішоў пехатой са скорасцю 5 км/г, то яму прыйшлося б ісці 6 г. З якой скорасцю ехаў дзядзька Міша на ровары?

4. У кафэ для прыгатавання кавы эспрэса наведвальнікам зрасходавалі 250 г кавы, што склала трэцюю частку кавы, якая пайшла для прыгатавання кавы капучына. Ці хапіла для прыгатавання кавы капучына пяці пакетаў кавы, па 170 г кожны?
5. У гаспадыні 16 курэй. Курэй у 4 разы больш, чым гусей, і ў 2 разы менш, чым качак. Колькі ўсяго птушак у гаспадыні?
6. Знайдзіце агульную даўжыню дарогі, калі сума даўжынь першага і другога ўчасткаў роўная 138 м, другога і трэцяга — 180 м, трэцяга і чацвёртага — 204 м, чацвёртага і першага — 162 м.

- ? Растлумач, як падзяліць вуглом 573 на 3.

1. Вылічы.

$$516 : 3$$

$$917 : 7$$

$$528 : 3$$

$$924 : 7$$

2. За 5 г станок-аўтамат можа зрабіць 350 дэталай. За які час гэты станок можа зрабіць 560 дэталай?

Урок 117

1. Вылічы.

$548 : 2$

$847 : 7$

$892 : 4$

$741 : 3$

$748 : 2$

$771 : 3$

$945 : 7$

$968 : 4$

2. Знайдзі значэнні выказаў.

$326 : 2 + 598$

$1000 - 262 \cdot 2$

$98 : 7 + 714 : 3$

$187 \cdot 4 - 91 : 13$

3. Рашы ўраўненні.

$x + 273 = 532$

$n - 385 = 128$

$y \cdot 4 = 888$

$417 + a = 639$

$4 \cdot t = 280$

$720 : m = 90$

4. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$?: 6 = 9$ (аст. 3)

$?: 5 = 8$ (аст. 4)

$?: 9 = 9$ (аст. 7)

$?: 7 = 8$ (аст. 6)

5. Дапоўні:

$482 \text{ г да } 1 \text{ кг}$

$31 \text{ см да } 1 \text{ м}$

$15 \text{ мін да } 1 \text{ г}$

$736 \text{ кг да } 1 \text{ т}$

$93 \text{ м да } 1 \text{ км}$

$48 \text{ мін да } 1 \text{ г}$

$32 \text{ кг да } 1 \text{ ц}$

$524 \text{ м да } 1 \text{ км}$

$6 \text{ мін да } 1 \text{ г}$

6. Першы лыжнік за 2 г праехаў 18 км, а другі лыжнік за 3 г — 24 км. Скорасць якога лыжніка большая? На колькі кіламетраў у гадзіну большая?

Як змяніць лікі ва ўмове задачы так, каб адказ павялічыўся?

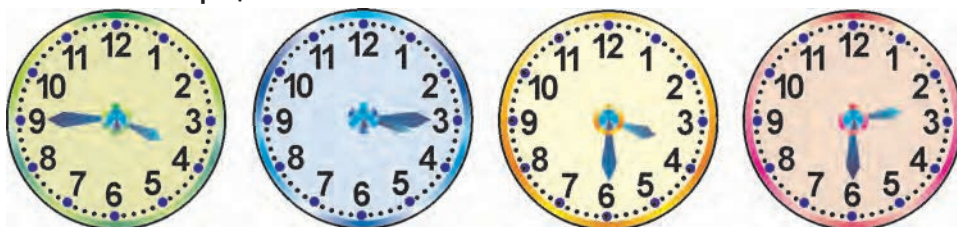
7. Каб перамагчы ў камп'ютарнай гульні, трэба набраць 1000 ачкоў. Казімір на першым этапе набраў 240 ачкоў, што на 60 ачкоў менш, чым на другім этапе. Колькі ачкоў засталася набраць Казіміру, каб перамагчы?

8. У 4 пакеты расфасовали 720 г дражэ, пароўну ў кожны пакет. Колькі такіх пакетаў трэба, каб расфасаваць 900 г дражэ?

9. У 15 г 20 мін пачаўся мультфільм, які доўжыўся 10 мін. А якой гадзіне мультфільм закончыўся?

10. На якім цыферблаце паказана, а якой гадзіне закончыўся мультфільм? Прачытай паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

11. Складзі задачу, якая рашаецца так:

- 1) $210 \cdot 3 = 630$
- 2) $630 + 180 = 810$

12. У трохвугольніку ABC даўжыні старон роўныя 5 см, 3 см і 6 см.

- Вылічы перыметр трохвугольніка ABC .
- Начарці прамавугольнік $MNPK$ з такім жа перыметрам.

1. Вылічы.

$$429 : 3$$

$$528 : 2$$

$$765 : 5$$

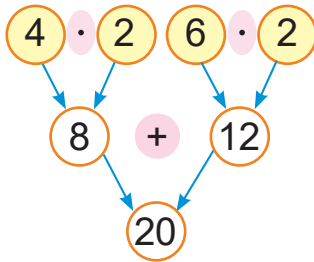
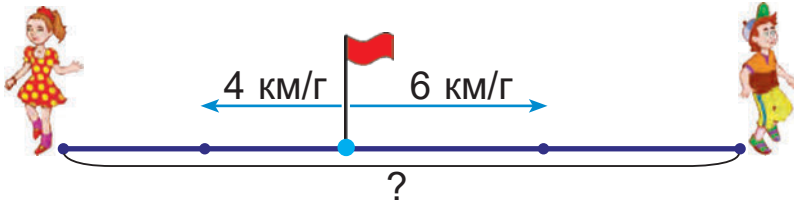
$$831 : 3$$

2. Цягнік прайшоў 480 км за 6 г. Знайдзі, якую адлегласць пройдзе гэты цягнік за 8 г, рухаючыся з той жа скорасцю.

Урок 118

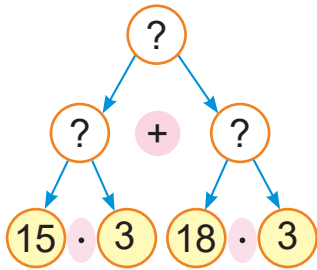
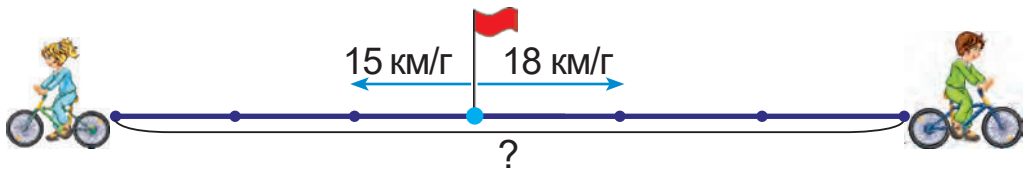
Два пешаходы адначасова выйшлі з вёскі ў супрацьлеглых напрамках. Скорасць першага пешахода — 4 км/г, а скорасць другога — 6 км/г. На якой адлегласці адзін ад аднаго яны будуць праз 2 г?

- Спачатку даведаюся, колькі кіламетраў пройдзе першы пешаход за 2 г.
- Потым даведаюся, колькі кіламетраў пройдзе другі пешаход за 2 г.
- Зараз даведаюся, на якой адлегласці яны будуць адзін ад аднаго праз 2 г.

1. Два веласіпедысты адначасова выехалі з пасёлка ў супрацьлеглых напрамках. Іх скорасці — 15 км/г і 18 км/г. Якая адлегласць будзе паміж імі праз 3 г?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, якую пераадолеў першы веласіпедыст?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, якую пераадолеў другі веласіпедыст?

2. Вылічы.

$$856 : 4 \quad 976 : 4 \quad 519 : 3 \quad 955 : 5$$

3. Вызнач, значэнне якога выразу большае і на колькі большае.

- Дзель лікаў 333 і 3 або іх здабытак.
- Здабытак лікаў 248 і 2 або іх дзель.

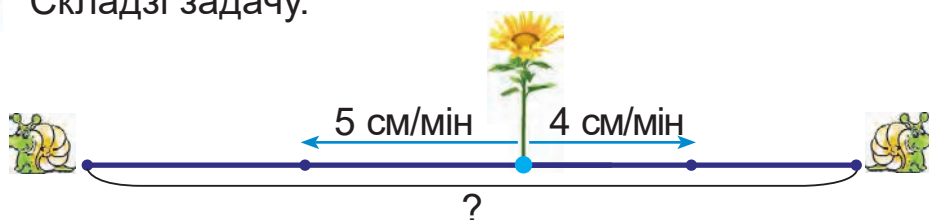
4. Рашы ўраўненні.

$$x \cdot 7 = 140 \quad 6 \cdot a = 360 \quad 84 : y = 21$$

5. У доме 210 аднапакаёвых кватэр, 150 двухпакаёвых і 125 трохпакаёвых кватэр. Колькі ўсяго двухпакаёвых і трохпакаёвых кватэр у трох такіх дамах?

6. Маса чатырох пачкаў сметанковага масла — 800 г. Знайдзі масу трох пачкаў маргарыну, калі маса аднаго пачка маргарыну на 50 г большая за масу аднаго пачка масла.

? Складзі задачу.

1. Вылічы.

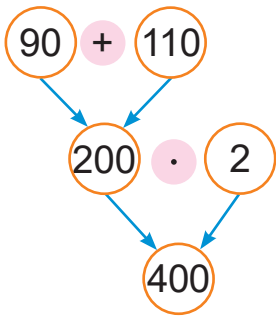
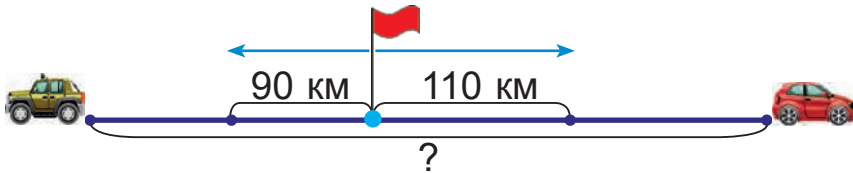
$$486 : 3 \quad 655 : 5 \quad 784 : 4 \quad 672 : 2$$

2. Дзве машыны адначасова выехалі з аднаго пасёлка ў супрацьлеглых напрамках са скарасцямі 90 км/г і 80 км/г. Знайдзі адлегласць паміж імі праз 2 г руху.

Урок 119

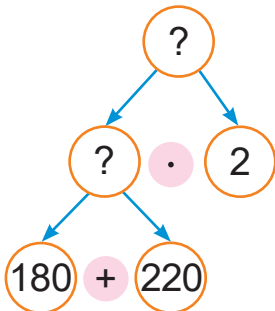
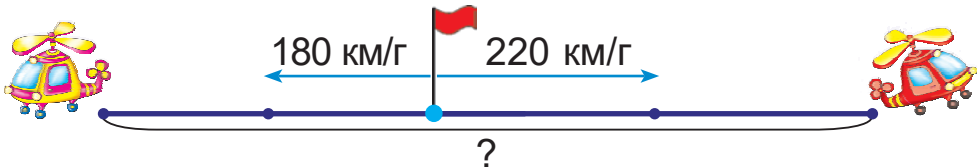
Дзве машыны адначасова выехалі з запраўкі ў супрацьлеглых напрамках. Скорасць адной машыны — 90 км/г, а скорасць другой машыны — 110 км/г. Якая адлегласць будзе паміж машынамі праз 2 г?

- Спачатку даведаюся, на колькі кіламетраў аддаляцца машыны за 1 г (скорасць аддалення).
- Потым даведаюся, на якой адлегласці яны будуць адна ад адной праз 2 г.

1. Два верталёты адначасова вылецелі ў супрацьлеглых напрамках. Скорасць аднаго верталёта была 180 км/г, а скорасць другога — 220 км/г. На якой адлегласці яны будуць адзін ад аднаго праз 2 г?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць скорасць аддалення верталётаў?

2. Вылічы.

$$864 : 4 \quad 736 : 2 \quad 891 : 3 \quad 855 : 5$$

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$$(258 + 367) : 5 \quad 3 \cdot (535 - 317)$$

4. Састаў дзве правільныя роўнасці і дзве правільныя няроўнасці.

$$111$$

$$80 \cdot 3$$

$$666 : 6$$

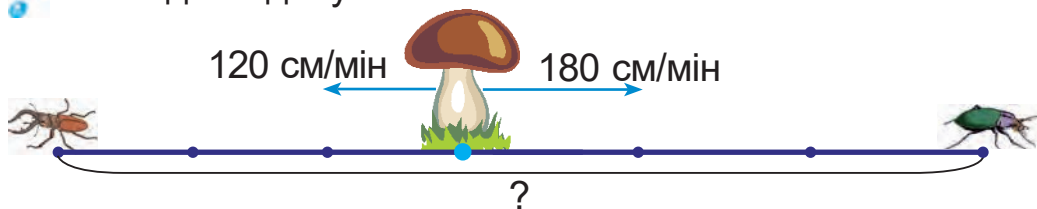
$$4 \cdot 60$$

5. Бохан хлеба мае масу 1 кг. Што цяжэйшае — палова бохана або чвэрць бохана? На колькі грамаў цяжэйшае?

6. Складзі і рашы задачу.

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
30	6	аднолькавы
?	9	

? Складзі задачу.

1. Вылічы.

$$(476 + 388) : 2 \quad (439 - 267) \cdot 4$$

2. Два турысты выйшлі з аднаго пасёлка ў супрацьлеглых напрамках са скарасцямі 6 км/г і 5 км/г. Якая адлегласць будзе паміж імі праз 4 г?

Урок 120

Параўнай два запісы рашэння.

$$\begin{aligned}
328 : 4 &= (320 + 8) : 4 = \\
&= 320 : 4 + 8 : 4 = \\
&= 80 + 2 = 82
\end{aligned}$$

		3	2	8	4
		—	3	2	8
				2	
				8	
				—	8
					0

1. **Першае няпоўнае дзялімае** — 32 дзясяткі.

У запісе дзелі будуць дзве лічбы.

Дзялю 32 на 4, атрымліваю 8. Столькі дзясяткаў будзе ў дзелі.

Множу 8 на 4, атрымліваю 32. Столькі дзясяткаў падзялілі.

Аднімаю 32 ад 32, атрымліваю 0. Астача роўная нулю.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: $0 < 4$.

2. **Другое няпоўнае дзялімае** — 8 адзінак.

Прадоўжы разважанне.

1. Вылічы.

$168 : 4$

$279 : 3$

$355 : 5$

$328 : 8$

2. Знайдзі значэнні выразу $a : 6 - 21$, калі a роўна 246; 366; 846; 888.

3. Выканай дзеянні.

$14 \text{ т} \cdot 6$

$980 \text{ г} : 14$

$(270 \text{ ц} + 120 \text{ ц}) \cdot 2$

$64 \text{ т} : 16$

$250 \text{ г} \cdot 4$

$(420 \text{ ц} - 260 \text{ ц}) : 20$

4. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

• Рознасць лікаў 180 і 100 павяліч у 9 разоў.

• Дзель лікаў 480 і 60 павяліч на 20.

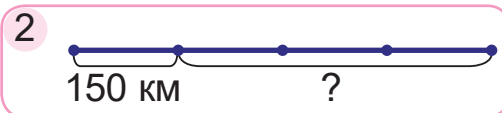
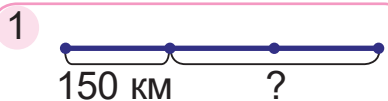
• Суму лікаў 380 і 40 паменшы ў 7 разоў.

• Здабытак лікаў 90 і 9 паменшы на 140.

5. Рашы задачу двума спосабамі.
Зося і Тоня выйшлі з пад'езда ў супрацьлеглых на-
прамках са скарасцямі 60 м/мін і 70 м/мін. Якая ад-
легласць будзе паміж дзяўчынкамі праз 6 мін?

6. Выберы схему. Рашы задачу
Грузавая машына праехала 150 км. Гэта адлегласць
склала трэць таго шляху, які застаўся. Якую адлег-
ласць засталася праехаць машыне?

7. Некалькі жоўтых кафляных плітак, кожная плошчай
 100 см^2 , маюць агульную плошчу 600 см^2 . Агуль-
ная плошча такой жа колькасці сініх плітак складае
 900 см^2 . Знайдзі плошчу адной сіняй пліткі.

8. Колькі кілаграмаў цукровых буракоў спатрэбіцца для
атрымання 1 ц 50 кг цукру, калі маса цукру складае
шостую частку масы буракоў?

Растлумач, як падзяліць вуглом 287 на 7.

1. Вылічы.

$$729 : 9$$

$$648 : 8 + 119$$

$$349 - 357 : 7$$

2. Рашы задачу двума спосабамі.

З адной вёскі адначасова ў супрацьлеглых на-
прамках выехалі два трактары са скарасцямі
 42 км/г і 36 км/г . Якая адлегласць будзе паміж імі
праз 2 г?

Урок 121

Параўнай два запісы рашэння.

$$\begin{aligned}
 138 : 3 &= (120 + 18) : 3 = \\
 &= 120 : 3 + 18 : 3 = \\
 &= 40 + 6 = 46
 \end{aligned}$$

	1	3	8	3	
-	1	2		4	6
		1	8		
-		1	8		
			0		

1. **Першае няпоўнае дзялімае** — 13 дзясяткаў.

У запісе дзелі будуць дзве лічбы.

Дзялю 13 на 3, атрымліваю 4. Столькі дзясяткаў будзе ў дзелі.

Множу 4 на 3, атрымліваю 12. Столькі дзясяткаў падзялілі.

Аднімаю 12 ад 13, атрымліваю 1. Столькі дзясяткаў засталася падзяліць.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: $1 < 3$.

2. **Другое няпоўнае дзялімае** — 1 дзясятка 8 адзінак, або 18 адзінак.

Прадоўжы разважанне.

1. Вылічы.

$268 : 4$

$174 : 3$

$582 : 6$

$425 : 5$

$198 : 6$

$198 : 9$

$441 : 7$

$592 : 8$

2. Замест * устаў лічбы так, каб няроўнасці былі правільныя.

$12* > 123$

$5*4 < 52*$

$*07 > 347$

$4* < 168 : 4$

$5* < 108 : 2$

$73* > 246 \cdot 3$

3. Запішы выразы і знайдзі іх значэнні.

Складаемае	$30 \cdot 9$	$510 : 3$	$270 \cdot 3$	$200 : 2$
Складаемае	$15 \cdot 6$	$98 : 2$	$650 : 5$	$6 \cdot 14$

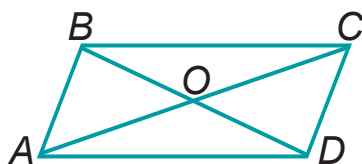

4. Ад прыстані ўверх і ўніз па рацэ адначасова адышлі два катары са скарасцямі 32 км/г і 36 км/г. На якой адлегласці адзін ад аднаго яны апынуцца праз 4 г?
5. Калі на дачу ехаць на машыне, то спатрэбіцца 2 г. Калі ісці пехатой са скорасцю 5 км/г, то спатрэбіцца 32 г. З якой скорасцю будзе ехаць машына?
6. Кожная клетка ў табліцы паказвае значэнне масы 9 кг. Ці зможа ўся сям'я падняцца на адным ліфце, калі ліфт можа перавозіць чатырох дарослых чалавек масай не больш за 90 кг кожны?

Тата								
Мама								
Данута								
Глеб								
Мечыслаў								

7. Разгледзь малюнак. Выпішы назвы востравугольных і тупавугольных трохвугольнікаў.

Растлумач, як падзяліць вуглом 234 на 3.

1. Вылічы.

$164 : 4$

$215 : 5$

$324 : 6$

$245 : 7$

2. З вакзала адначасова адправіліся два цягнікі ў супрацьлеглых напрамках са скарасцямі 90 км/г і 100 км/г. На якой адлегласці яны апынуцца адзін ад аднаго праз 5 г?

Урок 122

Разгледзь, як выканана дзяленне з астачай.

$$\begin{array}{r}
 5273 \\
 - 3 \quad | \quad 175 \\
 \hline
 22 \\
 - 21 \\
 \hline
 17 \\
 - 15 \\
 \hline
 2
 \end{array}$$

Дапоўні разважанне:

1. Першае няпоўнае дзялімае —
2. Другое няпоўнае дзялімае —
3. Трэцяе няпоўнае дзялімае —
4. Чытаю адказ — 175 (аст. 2).

1. Выканай дзяленне з астачай.

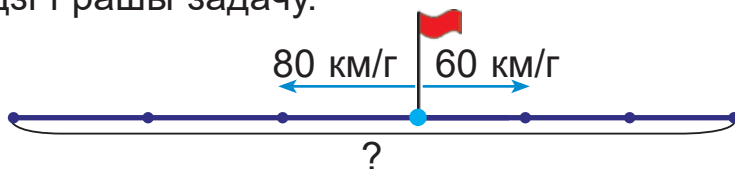
$487 : 2$	$658 : 5$	$565 : 4$	$275 : 3$
$547 : 2$	$258 : 5$	$165 : 4$	$329 : 3$
2. Вылічы.

$222 : 3 \cdot 5$	$625 : 5 \cdot 2$	$303 \cdot 3 - 1000 : 25$
$186 \cdot 4 : 6$	$2 \cdot 476 : 7$	$2 \cdot 134 + 3 \cdot 244$
3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$149 \text{ кг} = \text{? ц ? кг}$	$3 \text{ т } 8 \text{ ц} = \text{? ц}$
$18 \text{ ц} = \text{? т ? ц}$	$6 \text{ ц } 6 \text{ кг} = \text{? кг}$
4. У школьным музеі народных рамёстваў 476 экспанатаў. Адно сёмую частку ўсіх экспанатаў прынеслі бацькі, а астатнія экспанаты — дзеці. Колькі экспанатаў прынеслі дзеці?

5. Складзі і рашы задачу.

6. У цяпліцах сабралі аднолькавую масу пекінскай капусты і радыскі. Усю пекінскую капусту развезлі ў два супермаркеты, па 320 кг у кожны. Усю радыску развезлі ў 4 супермаркеты, пароўну ў кожны. Па колькі кілаграмаў радыскі прывезлі ў кожны супермаркет?

7. Алоўкам, даўжыня якога 15 см, можна правесці лінію даўжынёй 60 см.

Яна кажа:

Калі я зрасходую 5 см гэтага алоўка, то змагу правесці лінію даўжынёй 10 см.

Алесь кажа:

Калі я зрасходую 5 см гэтага алоўка, то змагу правесці лінію даўжынёй 20 см.

Чыя праўда?

? Дапоўні сказ словам «большая» або «меншая».

Астача пры дзяленні павінна быць ? за дзельнік.

1. Выканай дзяленне з астачай.

$$439 : 6$$

$$217 : 5$$

$$128 : 3$$

$$659 : 4$$

2. У глядзельнай зале 300 месцаў у трох сектарах. Колькасць месцаў у першым сектары складае $\frac{1}{5}$ частку ўсіх месцаў. У другім і трэцім сектарах месцаў пароўну. Колькі месцаў у кожным сектары?

Урок 123

1. Вылічы.

$486 : 2$

$855 : 5$

$564 : 4$

$548 : 2$

$328 : 4$

$426 : 6$

$968 : 4$

$526 : 2$

2. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$331 : 4$

$716 : 5$

$817 : 3$

$436 : 6$

3. Знайдзі значэнні выказаў.

$724 : 4 + 249$

$631 - 369 : 9$

$(284 + 262) : 6$

$521 + 826 : 2$

$1000 - 549 : 9$

$784 : (203 - 196)$

4. Састаў і рашы ўраўненні.

- Лік 140 памножылі на невядомы лік і атрымалі 980.
- Невядомы лік павялічылі на 245 і атрымалі 612.

5. Знайдзі $\frac{1}{4}$ частку значэння даўжыні:

248 см

272 дм

520 м

744 м

1 км

6. Знайдзі значэнне велічыні, $\frac{1}{6}$ частка якой роўная:

29 р.

38 к.

1 р. 30 к.

1 р. 15 к.

7. Параўнай.

$3 \text{ г } 45 \text{ мін} ? 220 \text{ мін}$

$2 \text{ г } 59 \text{ мін} ? 199 \text{ мін}$

$8 \text{ г } 12 \text{ мін} ? 500 \text{ мін}$

$7 \text{ г } 48 \text{ мін} ? 460 \text{ мін}$

8. З 540 кг свежых яблыкаў атрымалі сушаныя яблыкі. Іх маса роўная $\frac{1}{6}$ масы свежых яблыкаў. Потым сушаныя яблыкі расклалі пароўну ў 5 каробак. Знайдзі масу сушаных яблыкаў у адной каробцы.

9. Са школы адначасова выйшлі Сеня і Соня. Сеня ішоў са скорасцю 80 м/мін, а Соня — 70 м/мін. Ці правільна, што дзедзі ішлі ў супрацьлеглых напрамках, калі праз 5 мін адлегласць паміж імі была 600 м?

10. Адкажы на пытанне задачы 9, калі Сеня і Соня ішлі са скарасцямі 65 м/мін і 55 м/мін.

11. Складзі задачы, якія рашаюцца так:

$$(90 + 85) \cdot 3$$

$$90 \cdot 3 + 85 \cdot 3$$

12. Дапоўні ўмову задачы данымі табліцы. Рашы задачу. Для гуртка па маляванні купілі ? набораў фарбаў па цане ? за адзін набор і ? пэндзлікаў па цане ? за штуку. Які кошт усёй пакупкі?

Назва пакупкі	Цана	Колькасць
Аловак	80 к.	6
Фарбы	1 р. 10 к.	5
Пэндзлік	50 к.	8
Фламастар	1 р. 70 к.	2

1. Вылічы.

$438 : 6$

$315 : 5$

$126 : 3$

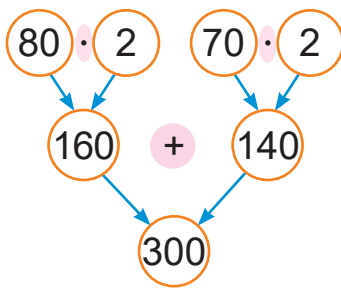
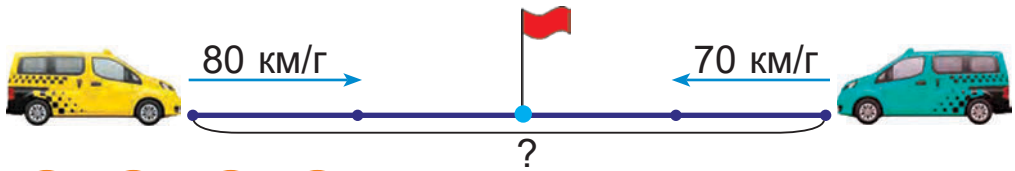
$856 : 4$

2. Гарналыжнік спускаўся з гары 16 мін са скорасцю 1 км/мін. З якой скорасцю яму трэба спускацца, каб пераадолець гэту дыстанцыю за 8 мін?

Урок 124

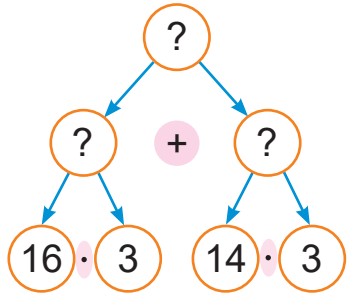
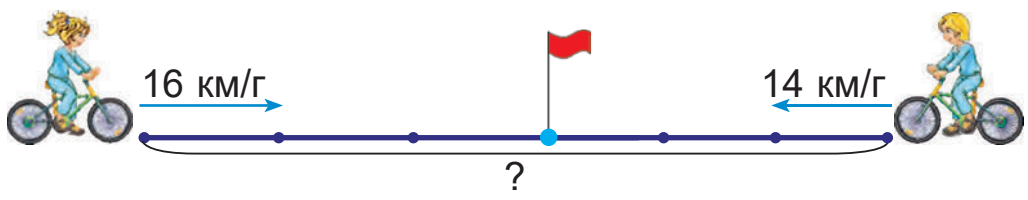
Два маршрутныя таксі адначасова адправіліся насустрач адно аднаму з двух гарадоў і праз 2 г сустрэліся. Скорасць аднаго таксі была 80 км/г, а другога — 70 км/г. Знайдзі адлегласць паміж гарадамі.

- Спачатку даведаюся, колькі кіламетраў праедзе адно таксі за 2 г.
- Потым даведаюся, колькі кіламетраў праедзе другое таксі за 2 г.
- Цяпер даведаюся адлегласць паміж гарадамі.

1. Два веласіпедысты адначасова выехалі з двух пасёлкаў і сустрэліся праз 3 г. Скорасць аднаго веласіпедыста — 16 км/г, скорасць другога — 14 км/г. Знайдзі адлегласць паміж пасёлкамі.

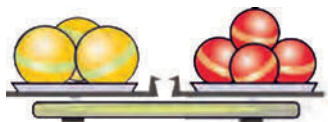
- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, якую пераадолеў першы веласіпедыст?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, якую пераадолеў другі веласіпедыст?

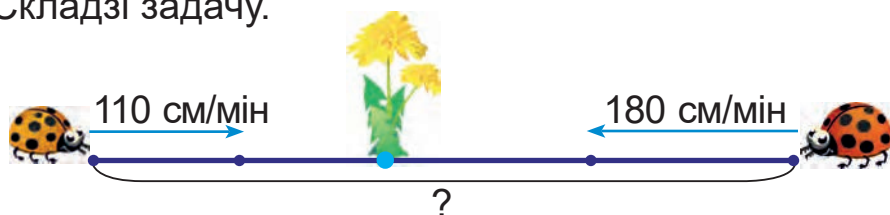
2. Паменшы ў 6 разоў лікі: 324; 726; 486; 966.
Паменшы на 126 лікі: 286; 312; 561; 823.
3. Выканай і правер дзяленне з астачай.
269 : 4 175 : 3 135 : 2 426 : 5
4. Выканай дзеянні.
(25 к. + 5 р. 75 к.) : 2 (7 р. 81 к. – 3 р. 61 к.) · 2
5. Школа купіла 160 білетаў у цырк. Ці хопіць гэтых білетаў, каб у цырк схадзілі 3 класы, па 23 вучні ў кожным класе, і 5 класаў, па 26 вучняў у кожным класе?
6. Начарці ломаную *MNOP* даўжынёй 1 дм 2 см.

7. Маса трох жоўтых мячоў роўная масе чатырох чырвоных. Колькі жоўтых мячоў трэба ўзяць, каб ураўнаважыць 12 чырвоных?

Складзі задачу.

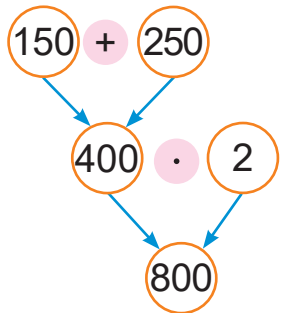
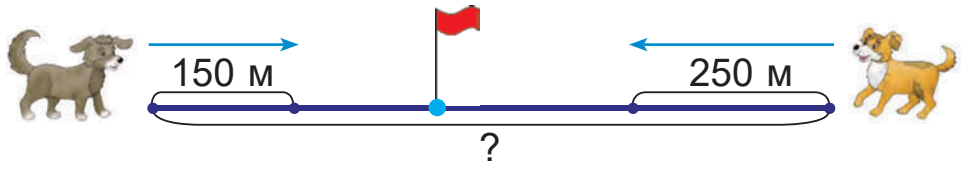

1. Вылічы.
186 · 4 : 6 2 · 476 : 7 159 · 2 + 544 : 4
2. Два аўтобусы адначасова выехалі з двух гарадоў насустрач адзін аднаму і праз 3 г сустрэліся. Якая адлегласць была паміж гарадамі, калі скорасць аднаго аўтобуса — 85 км/г, а другога — 75 км/г?

Урок 125

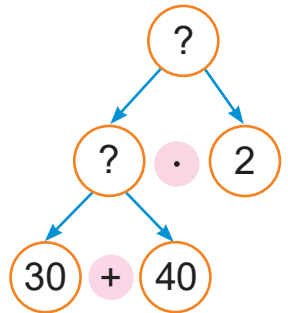
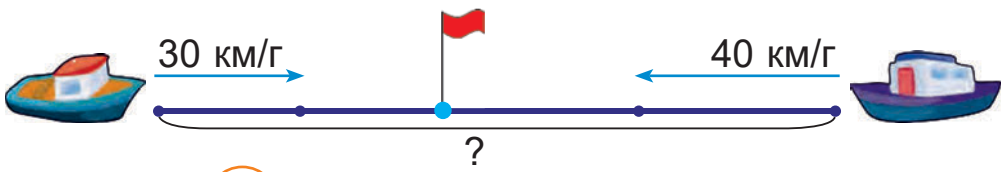
Два сабакі — Бобік і Барбос — адначасова выбеглі з дзвюх вёсак насустрач адзін аднаму і праз 2 мін сустрэліся. Скорасць Бобіка была 150 м/мін, а Барбоса — 250 м/мін. Знайдзі адлегласць паміж вёскамі.

- Спачатку даведаюся, на колькі метраў зблізяцца Бобік і Барбос за 1 г (скорасць збліжэння).
- Потым даведаюся адлегласць паміж вёскамі.

1. Ад дзвюх прыстаней адначасова насустрач адзін аднаму выйшлі два катары са скорасцямі 30 км/г і 40 км/г. Катары сустрэліся праз 2 г. Знайдзі адлегласць паміж прыстанямі.

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць скорасць збліжэння катараў?

2. Вылічы. $639 : (741 - 738)$ $(450 + 174) : 4$ $(1000 - 756) \cdot 4$

3. Устаў прапушчаныя лікі.

$$75 : 2 = 37 \text{ (аст. ?)}$$

$$109 : 4 = ? \text{ (аст. 1)}$$

$$? : 3 = 49 \text{ (аст. 1)}$$

$$102 : ? = 25 \text{ (аст. 2)}$$

4. Параўнай.

$$\frac{1}{4} \text{ м ? } 25 \text{ см}$$

$$5 \text{ см ? } \frac{1}{2} \text{ дм}$$

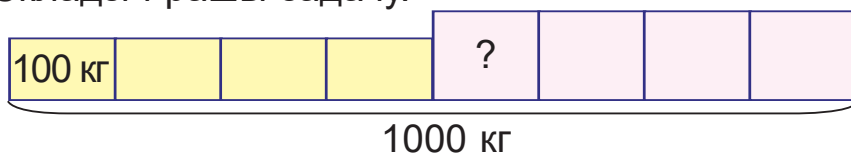
$$\frac{1}{10} \text{ см ? } \frac{1}{5} \text{ см}$$

$$\frac{1}{6} \text{ г ? } 10 \text{ мін}$$

$$5 \text{ мін ? } \frac{1}{12} \text{ г}$$

$$\frac{1}{3} \text{ г ? } \frac{1}{4} \text{ г}$$

5. Складзі і рашы задачу.

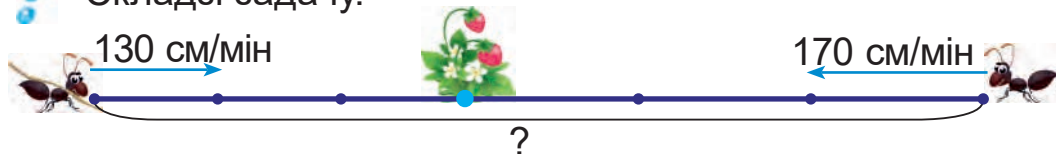

6. У мамы на банкаўскай картцы 100 р. Мама заплаціла 63 р. за камунальныя паслугі і 15 р. за электрычнасць. Ці хопіць грошай, якія засталіся на картцы, каб купіць 2 м тканіны па цане 13 р. за метр?

7. На якую найбольшую колькасць частак можна падзяліць аркуш паперы трыма прамымі лініямі?

? Складзі задачу.

1. Вылічы.

$$386 + 539 - 764$$

$$567 : 3 + 199 \cdot 2$$

2. З двух аэрадромаў насустрач адзін аднаму вылецелі два верталёты са скарасцямі 240 км/г і 180 км/г. Верталёты сустрэліся праз 2 г. Знайдзі адлегласць паміж аэрадромамі.

Урок 126

Мінутная стрелка робіць поўны круг за адну гадзіну.
Секундная стрелка робіць поўны круг за адну мінуту.

Секунда — адзінка часу.

У адной мінуце шэсцьдзясят секунд.
1 мін = 60 с

1. Выразі ў секундах.

1 мін

5 мін

9 мін 9 с

3 мін 14 с

2 мін

8 мін

2 мін 6 с

6 мін 40 с

2. Выканай дзеянні. Вынік выразі ў мінутах.

$12 \text{ с} + 48 \text{ с}$

$600 \text{ с} : 5$

$(25 \text{ с} + 35 \text{ с}) \cdot 4$

$93 \text{ с} - 33 \text{ с}$

$90 \text{ с} \cdot 4$

$(720 \text{ с} - 180 \text{ с}) : 3$

3. Састаў выразы, з дапамогай якіх можна знайсці прапушчаныя лікі. Знайдзі значэнні гэтых выказаў.

Складаемае	486	?	267	381
Складаемае	?	536	423	419
Сума	709	880	?	?

4. Скорасць слабага ветру — 4 м/с, што ў 8 разоў менш за скорасць ураганнага ветру. На колькі метраў у секунду скорасць ураганнага ветру большая за скорасць слабага ветру?
5. Рашы задачу двума спосабамі.
З двух канцоў дарожкі адначасова насустрач адна адной паехалі на самакатах Гелена і Аліна. Гелена ехала са скорасцю 3 м/с, а Аліна — 2 м/с. Дзяўчынкі сустрэліся праз 30 с. На якой адлегласці адна ад адной яны былі да пачатку руху?
6. У трох гаспадынь было 96 куранят. У другой гаспадыні было ў 2 разы больш куранят, чым у першай, а ў трэцяй — у 3 разы больш куранят, чым у першай. Колькі куранят было ў кожнай гаспадыні?
7. Перыметр участка квадратнай формы — 320 м. Знайдзі даўжыню стараны гэтага ўчастка.
Ці правільна, што перыметр участка павялічыцца ў 2 разы, калі даўжыню кожнай яго стараны таксама павялічыць у 2 разы?

? Колькі секунд змяшчаецца ў адной мінуце?

- Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.
 - Рознасць лікаў 256 і 105 павяліч у 6 разоў.
 - Дзель лікаў 549 і 3 павяліч на 320.
- Сабака Палкан прабегае 320 м са скорасцю 8 м/с. Колькі метраў ён прабяжыць за такі ж час, калі яго скорасць стане 6 м/с?

Урок 127

Сённяя Юра ўстаў у 7 гадзін раніцы. Заўтра ён таксама ўстане ў 7 г раніцы. Паміж 7 г раніцы сёння і 7 г раніцы заўтра праходзіць 24 г. Гэты прамежак часу называюць **суткамі**.

У адных сутках дваццаць чатыры гадзіны.

$$1 \text{ сут.} = 24 \text{ г}$$

Раніца, дзень, вечар і ноч — гэта **часткі сутак**.

- Колькі гадзін праходзіць паміж 13 г у сераду і 13 г у чацвер? Паміж 18 г у пятніцу і 18 г у нядзелю? Выразі ў сутках.
- Адкажы на пытанні.
 - Колькі гадзін у трох сутках? У чатырох сутках?
 - Колькі сутак у двух тыднях? У пяці тыднях?
- Параўнай.

2 сут. ? 72 г	15 г · 5 ? 3 сут.
4 сут. ? 100 г	960 г : 8 ? 5 сут.
2 мін ? 100 с	60 с · 6 ? 5 мін
240 с ? 3 мін	720 с : 6 ? 2 мін
- Знайдзі значэнні выразаў.

15 · 8 : 3	70 · 6 : 21	(320 + 240) : 70
6 · 25 : 5	8 · 60 : 12	(1000 – 640) : 30
- Вылічы.

279 · 3	458 · 2	726 : 2	858 : 3
---------	---------	---------	---------
- Вартаўнік павінен дзяжурыць суткі. Чвэрць часу яго дзяжурства ўжо прайшла. Колькі часу засталася дзяжурыць вартаўніку?

7. Пабудуй схему да задачы. Адкажы на пытанне задачы з дапамогай схемы, не выконваючы вылічэнняў. Стася і Каця спаборнічалі ў бегу на 30 м. Стася прабегла дыстанцыю за 4 с, а Каця — за 6 с. Чыя скорасць большая?
8. Паміж двума пасёлкамі адлегласць роўная 10 км. З гэтых пасёлкаў адначасова ў супрацьлеглых напрамках выехалі два веласіпедысты. На якой адлегласці яны апынуцца адзін ад аднаго праз 2 г, калі іх скорасці — 12 км/г і 15 км/г?
9. Шырыня прамавугольніка — 2 см, а яго даўжыня — на 2 см большая. Начарці такі прамавугольнік. Вылічы яго перыметр.
10. Даша даходзіць да парку за 18 мін, а яе брат Лёня даб'ягае да парку і назад да дома без спынення за 12 мін. У колькі разоў скорасць Дашы меншая за скорасць Лёні?

Яна кажа:

Для рашэння задачы трэба даведацца, колькі часу будзе ісці Даша да парку і назад.

Ці праўду кажа Яна?

Дапоўні сказ.

У адных сутках — ? гадзіны.

- Вылічы.
 $608 - 248 \cdot 2$ $(852 - 536) : 4$ $585 : 9 \cdot 7$
- Цягнік ідзе ад аднаго горада да другога адны суткі. Шостую частку сутак цягнік ужо знаходзіцца ў дарозе. Колькі гадзін засталася ісці цягніку?

Урок 128

Поўнач

Пачатак сутак

Поўдзень

Палова сутак

1. Каторую гадзіну паказваюць гадзіннікі? Колькі часу прайшло ад поўначы? Ад поўдня?

2. Вызнач, колькі часу прайшло.

- Дзядзька Федзя пайшоў у грыбы ў поўдзень, а вярнуўся а палове на трэцюю таго ж дня.
- Самалёт вылецеў у поўнач, а прыляцеў без чвэрці чатыры той жа ноччу.

3. Устаў прапушчаныя лікі.

$180 \text{ с} = ? \text{ мін}$

$360 \text{ мін} = ? \text{ г}$

$480 \text{ г} = ? \text{ сут.}$

4. Параўнай.

$3 \text{ сут. } 12 \text{ г} ? 84 \text{ г}$

$10 \text{ сут. } 1 \text{ г} ? 240 \text{ г}$

$4 \text{ сут. } 2 \text{ г} ? 100 \text{ г}$

$2 \text{ сут. } 12 \text{ г} ? 60 \text{ г}$

5. Вылічы.

$182 \cdot 4 + 465 : 5$

$121 \cdot 7 + 243 : 3$

$349 \cdot 2 - 831 : 3$

$754 : 2 - 118 \cdot 2$

6. Дзве лодкі адплылі ў поўдзень ад прычала ўверх і ўніз па рацэ. Лодка, якая плыла па цячэнні ракі, рухалася са скорасцю 8 км/г. Гэта ў 2 разы больш за скорасць лодкі, якая плыла супраць цячэння ракі. Якая адлегласць будзе паміж лодкамі праз 4 г?

7. Складзі розныя задачы, выкарыстоўваючы даныя табліцы. Рашы адну задачу.

	Каўбаса	Сасіскі	Сыр	Цукеркі
Купілі	300 г	500 г	400 г	1 кг
З'ела кацяня	50 г	120 г	10 г	—
З'ела шчаня	100 г	180 г	—	50 г
З'еў Пеця	150 г	200 г	100 г	100 г
Засталося	?	?	?	?

8. Знайдзіце заканамернасць і працягніце рад лікаў.

213

223

243

273

?

?

?

Дапоўні сказы словамі «поўдзень» або «поўнач».

12 г дня — гэта ?.

12 г ночы — гэта ?.

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$716 - 348 : 2$$

$$552 : 3 + 295$$

$$148 \cdot 6 - 199$$

2. З адной аўтастанцыі адначасова ў супрацьлеглых напрамках выехалі два маршрутныя таксі і праз 3 г спыніліся. На якой адлегласці яны апынуліся адно ад аднаго, калі рухаліся са скорасцямі 90 км/г і 85 км/г?

Урок 129

1. Вырази:

- у гадзінах: 3 сут.; 6 сут.; 4 сут. 9 г;
- у мінутах: 5 г; 8 г; 9 г 35 мін;
- у секундах: 4 мін; 5 мін; 3 мін 6 с.

2. Параўнай.

$20 \text{ мін} \text{ ? } \frac{1}{3} \text{ г}$

$\frac{1}{5} \text{ мін} \text{ ? } 20 \text{ с}$

$3 \text{ г} \text{ ? } \frac{1}{8} \text{ сут.}$

$\frac{1}{6} \text{ сут.} \text{ ? } 6 \text{ г}$

3. Дапоўні да сутак.

13 г

1 г

20 г

23 г 10 мін

4. Вызнач, колькі часу пройдзе:

- у панядзелак ад 18 г да поўначы;
- у аўторак ад 8 г раніцы да поўдня;
- у сераду ад поўначы да поўдня;
- ад поўдня ў чацвер да поўдня ў пятніцу.

5. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$537 : 4$

$956 : 6$

$472 : 3$

$893 : 4$

6. Голуб і верабей вылецелі ў поўдзень са сваіх гнёздаў насустрач адзін аднаму і праз 5 с сустрэліся. Скорасць голуба — 20 м/с, а скорасць вераб'я — у 2 разы меншая. Знайдзі адлегласць паміж гнёздамі голуба і вераб'я.

7. Дапоўні ўмову задачы данымі і адказам задачы 6. Рашы задачу.

Голуб і верабей вылецелі са сваіх гнёздаў, адлегласць паміж якімі **?**, у супрацьлеглых напрамках са скарасцямі **?** і **?**. Якая адлегласць будзе паміж імі праз 5 с?

8. Складзі задачы на рух насустрач і на рух у супрацьлеглых напрамках.

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
12	3	?
14	3	?

9. На малюнку паказана, якія зніжкі будуць у магазіне на грэцкія крупы заўтра. Дапоўні тэкст задачы лікавымі данымі, паказанымі на малюнку. Рашы задачу.

Сёння цана пакета грэцкіх круп — **?**.
 Заўтра ў магазіне будуць зніжкі, і цана пакета грэцкіх круп стане **?**. Колькі грошай сэканоміць мама, калі купіць 3 пакеты грэцкіх круп заўтра?

10. Колькі поўных абаротаў зробіць гадзіннікавая стрэлка?

за суткі

за тыдзень

за красавік

11. Маса слівы і мандарына роўная 120 г, слівы і ківі — 90 г, ківі і мандарына — 150 г. Знайдзіце масу кожнага фрукта паасобку.

1. Рашы ўраўненні.

$$640 - x = 100 \cdot 3$$

$$a : 4 = 450 - 425$$

2. З двух дамоў насустрач адзін аднаму выйшлі два хлопчыкі — Ян і Пётр. Скорасць Яна была 58 м/мін, а скорасць Пятра — 72 м/мін. Яны сустрэліся праз 3 мін. Знайдзі адлегласць паміж дамамі Яна і Пятра.

Урок 130

Разгледзь запіс рашэння задачы.

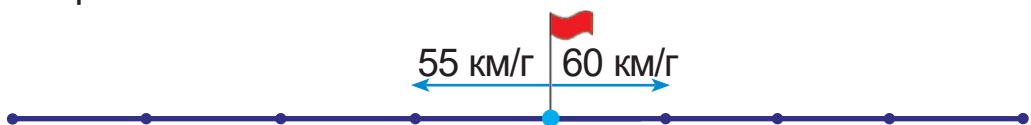
Фільм пачаўся ў 15 г 20 мін, а закончыўся праз 1 г 30 мін. А якой гадзіне закончыўся фільм?

$$15 \text{ г } 20 \text{ мін} + 1 \text{ г } 30 \text{ мін} = 16 \text{ г } 50 \text{ мін}$$

1. Машына выехала з Мінска ў 7 г 10 мін, а прыехала ў Віцебск праз 4 г 18 мін. А якой гадзіне машына прыехала ў Віцебск?
2. Верталёт вылецеў з аэрадрома ў поўдзень. Да пасадкі ён праляцеў 600 км са скорасцю 300 км/г. А якой гадзіне верталёт прыземліўся?
3. Выканай дзеянні.

$5 \text{ г } 12 \text{ мін} + 36 \text{ мін}$	$7 \text{ мін } 4 \text{ с} + 9 \text{ мін } 50 \text{ с}$
$1 \text{ г } 24 \text{ мін} + 24 \text{ мін}$	$4 \text{ мін } 42 \text{ с} + 13 \text{ мін } 7 \text{ с}$
4.
 - Паменшы ў 4 разы лікі: 872; 548; 396; 912.
 - Павяліч у 3 разы лікі: 219; 251; 197; 315.
5. Рашы ўраўненні.

$700 : x = 35$	$y \cdot 6 = 960$	$50 \cdot z = 650$
$a \cdot 7 = 525$	$b : 2 = 368$	$8 \cdot c = 608$
6. Каторая зараз гадзіна, калі частка сутак, якая заста-лася, на 4 г меншая за тую, якая прайшла?
7. Разгледзь схему. Раствлумач, што абазначаюць вы-разы.

$$60 \cdot 4$$

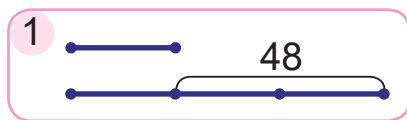
$$60 + 55$$

$$60 \cdot 4 + 55 \cdot 4$$

$$(60 + 55) \cdot 4$$

8. Выберы схему. Рашы задачу.
Фасолі сабралі на 48 кг менш і ў 4 разы менш, чым памідораў. Колькі кілаграмаў памідораў сабралі?

9. У каробцы засталася 54 пакецікі з чаем. Ці хопіць сям'і гэтага чаю на тыдзень, калі кожны дзень сям'я выкарыстоўвае $\frac{1}{6}$ частку гэтых пакецікаў?

10. У табліцы кожная клетка абазначае 30 мін руху машыны. А якой гадзіне спынілася кожная машына, калі ўсе яны пачалі рух у 9 г 12 мін?

- Спектакль пачаўся ў 18 г 30 мін, а закончыўся праз 2 г 25 мін. Як вылічыць, а якой гадзіне закончыўся спектакль?

1. Вылічы.

$$(269 + 39) \cdot 3 \qquad (724 - 246) : 2$$

2. Таня пачала трэніроўку ў 16 г 30 мін, а закончыла праз 1 г 25 мін. А якой гадзіне Таня закончыла трэніроўку?

Урок 131

Разгледзь запіс рашэння задачы.

Урокі закончыліся ў 12 г 45 мін, а пачаліся 4 г 15 мін таму назад. А якой гадзіне пачаліся ўрокі?

$$12 \text{ г } 45 \text{ мін} - 4 \text{ г } 15 \text{ мін} = 8 \text{ г } 30 \text{ мін}$$

- Бабуля хоча пачаставаць унукаў пірагом у 17 г 20 мін. На прыгатаванне пірага трэба 2 г 5 мін. А якой гадзіне бабуля павінна пачаць гатаваць пірог?

- Прачытай задачу. Выберы рашэнне. Вылічы.
Дана закончыла рашаць задачу ў 16 г 30 мін. А якой гадзіне Дана пачала рашаць задачу, калі ёй спатрэбілася для гэтага 15 мін?

1 $16 \text{ г } 30 \text{ мін} - 15 \text{ мін}$

2 $16 \text{ г } 30 \text{ мін} + 15 \text{ мін}$

- На якім цыферблаце паказана, калі Дана пачала рашаць задачу? Прачытай паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

- Выканай дзеянні.

$8 \text{ г } 52 \text{ мін} - 19 \text{ мін}$

$9 \text{ мін } 48 \text{ с} - 2 \text{ мін } 5 \text{ с}$

- Выканай і правер дзяленне з астачай.

$23 : 6$

$52 : 6$

$91 : 10$

$18 : 30$

6. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Памяншаемае	$294 \cdot 2$	$251 \cdot 3$	$1000 - 241$	$792 : 4$
Аднімаемае	$726 : 3$	$413 + 237$	$119 \cdot 4$	$594 : 3$

7. Карабель прайшоў 180 км, рухаючыся са скорасцю 60 км/г, і прыбыў у порт прызначэння ў 15 г. Ці правільна, што карабель выйшаў з порта ў поўдзень?

8. За 9 м тканіны заплацілі 72 р. Колькі метраў тканіны можна купіць на гэту суму, калі цана тканіны будзе ў 2 разы меншая?

9. У Яны ёсць тры фотаздымкі, плошчы якіх роўныя 15 см^2 , 16 см^2 , 24 см^2 . У Алеся ёсць рамка прамавугольнай формы з даўжынямі старон 4 см і 5 см. Дзеці з дапамогай палеткі хочуць вызначыць, ці можна размясціць у гэтай рамцы фотаздымкі Яны.

Яна кажа:

У рамцы можна размясціць кожны з маіх фотаздымкаў.

Ці праўду кажа Яна?

Цягнік прыбыў на канцавую станцыю ў 22 г 55 мін, а быў у дарозе 10 г 55 мін. А якой гадзіне цягнік адправіўся ў дарогу?

1. Рашы ўраўненні.

$$3 \cdot x = 714$$

$$y : 4 = 128$$

$$c \cdot 2 = 916$$

2. Дзеці вярнуліся з прагулкі ў 16 г 35 мін. А якой гадзіне дзеці выйшлі на прагулку, калі яны гулялі 2 г 10 мін?

Урок 132

Разгледзь запіс рашэння задачы.

Сям'я выехала з Мінска ў 7 г 20 мін, а прыехала ў Полацк у 11 г 45 мін. Колькі часу сям'я была ў дарозе?

$$11 \text{ г } 45 \text{ мін} - 7 \text{ г } 20 \text{ мін} = 4 \text{ г } 25 \text{ мін}$$

1. Фільм пачаўся ў 18 г 15 мін, а закончыўся ў 19 г 50 мін. Колькі часу доўжыўся фільм?

2. Цягнік адправіўся з Гомеля ў 17 г 15 мін і прыбыў у Мінск у 22 г 15 мін. Ад Гомеля да Мінска 320 км. Знайдзі скорасць руху цягніка.

3. На якім гадзінніку паказаны час адпраўлення цягніка з Гомеля, на якім — час прыбыцця цягніка ў Мінск? Прачытайце паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

4. Параўнай.

5 г 12 мін ? 371 мін
3 мін 4 с ? 184 с

2 сут. 12 г ? 30 г
5 сут. 6 г ? 100 г

5. Устаў прапушчаныя лічбы.

$$\begin{array}{r} *64 \\ \times \quad 2 \\ \hline 9** \end{array}$$

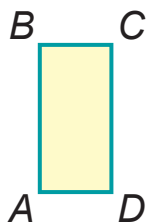
$$\begin{array}{r} 118 \\ \times \quad * \\ \hline **0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1** \\ \times \quad 3 \\ \hline *79 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4*9 \\ \times \quad * \\ \hline 878 \end{array}$$

6. Дзве мурашкі адначасова папаўзлі ад аднаго мурашніка ў супрацьлеглых напрамках. Якая адлегласць будзе паміж імі праз 7 мін, калі скорасці іх руху былі 1 м/мін і 2 м/мін?
7. У касе магазіна былі купюры па 5 р. на суму 260 р. і манеты па 2 р. на суму 52 р. Чаго было больш — пяцірублёвых купюр або манет вартасцю 2 р.? У колькі разоў больш?
8. Для ацяплення дома прывезлі 60 ц тарфянога брыкету. У снежні зрасходавалі $\frac{1}{5}$ частку брыкету, а ў студзені і лютым — $\frac{1}{2}$ частку таго брыкету, які застаўся. Колькі цэнтнераў тарфянога брыкету зрасходавалі ў студзені і лютым?
9. Начарці прамавугольнік $KLMN$, даўжыні старон якога ў 2 разы большыя, чым даўжыні старон прамавугольніка $ABCD$. Параўнай без вылічэнняў перыметры прамавугольнікаў $KLMN$ і $ABCD$. Правер вылічэннем.

- ? Як вылічыць, колькі часу прайшло ад 9 г 45 мін да 12 г 55 мін?

1. Знайдзі значэнні выразу $a : 2 - a : 3$, калі a роўна 762; 894.
2. Аўтобус выехаў з Мінска ў 15 г 18 мін і прыехаў у Пінск у 19 г 58 мін. Колькі часу ехаў аўтобус?

Урок 133

1. А якой гадзіне электрычкі прыбываюць у Маладзечна, калі час іх руху — 2 г?

Адпраўленне	Прыбыццё
Мінск, 7.00	Маладзечна, ?
Мінск, 10.30	Маладзечна, ?

2. А якой гадзіне электрычкі адпраўляюцца з Мінска, калі да Барысава электрычка ідзе 1 г 40 мін?

Адпраўленне	Прыбыццё
Мінск, ?	Барысаў, 10 г 40 мін
Мінск, ?	Барысаў, 8 г 50 мін

3. Колькі часу была ў дарозе кожная электрычка?

Адпраўленне	Прыбыццё
Мінск, 9.00	Маладзечна, 11.00
Мінск, 12.00	Орша, 16 г 15 мін

4. Цягнік Мінск — Брэст адпраўляецца ў 6 г 30 мін. А якой гадзіне трэба выйсці з дома, каб паспець на цягнік, калі дарога ад дома да вакзала займае 15 мін, а на пасадку ў цягнік трэба 10 мін?

5. • Дапоўні да гадзіны.

29 мін

57 мін

6 мін

44 мін

- Дапоўні да минуты.

59 с

31 с

8 с

48 с

- Дапоўні да сутак.

20 г

2 г

12 г

22 г

6. Выканай і правер дзяленне з астачай.
 $721 : 4$ $542 : 3$ $654 : 5$ $363 : 9$

7. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў роўнасці.

Памяншаемае	$219 : 3$?	$62 \cdot 2$?
Аднімаемае	57	$475 : 5$?	$21 \cdot 3$
Рознасць	?	$413 : 7$	$144 : 3$	$594 : 6$

8. Два шчаняты адначасова выбеглі насустрач адно аднаму з дзвюх будак і праз 2 мін сустрэліся. Скорасць першага шчаняці была 120 м/мін, а скорасць другога — на 60 м/мін большая. Якая адлегласць была паміж будкамі?

9. Маса трох аднолькавых машын з бульбай — 4 т, а маса трох такіх машын з бульбай і пяці аднолькавых машын з морквай — 90 ц. Знайдзі масу машыны з морквай.

10. У запісе 5555 пастаўце паміж некаторымі лічбамі знак складання так, каб атрымаліся выразы, значэнні якіх роўныя:

20

110

560

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.
 $187 : 6$ $498 : 7$ $556 : 5$ $667 : 6$

2. Мама дала Марыне 5 р. Якую рэшту атрымае Марына, калі купіць 4 порцыі марожанага, па 90 к. за кожную?

Паўтарэнне вывучанага ў 3-м класе

1. Вылічы.

$$900 - (720 - 200) \quad (610 - 100) + 10 \quad (500 + 100) - 1$$

2. Вылічы.

$$\begin{array}{ll} 28 \cdot 7 + 210 & 249 : 3 + 426 : 6 \\ 310 + 120 : 40 & 198 + 257 \cdot 2 - 374 \end{array}$$

3. Вылічы. Выканай праверку.

$$369 + 311 \quad 690 - 367 \quad 112 \cdot 8 \quad 711 : 9$$

4. Знайдзі значэнні выразу $a \cdot 7 - 11$, калі a роўна 14; 29; 58; 113.

5. Устаў прапушчаныя лікі.

500	
140	?
?	280
330	?
?	410

700	
?	305
524	?
?	523
306	?

900	
294	?
?	417
589	?
?	730

1000	
?	282
451	?
?	624
845	?

6. Рашы ўраўненні.

$$\begin{array}{lll} 70 \cdot x = 280 & 80 \cdot y = 400 & a \cdot 80 = 560 \\ b : 30 = 9 & 750 : m = 3 & 630 : n = 3 \end{array}$$

7. Вылічы і выканай праверку.

$$\begin{array}{llll} 152 \cdot 3 & 318 \cdot 2 & 236 \cdot 4 & 235 \cdot 3 \\ 428 : 2 & 696 : 3 & 636 : 3 & 464 : 8 \end{array}$$

8. Выканай і правер дзяленне з астачай.

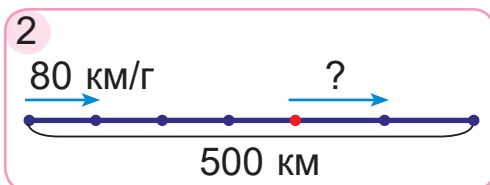
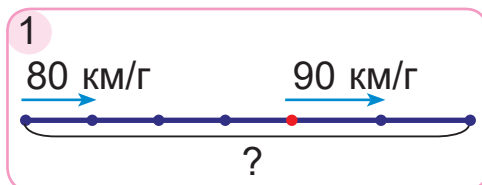
$$429 : 2 \quad 698 : 3 \quad 359 : 3 \quad 825 : 2$$

9. Параўнай.

$$\begin{array}{ll} 140 \text{ ц} \cdot 6 \text{ ? } & 140 \text{ ц} \cdot 5 + 140 \text{ ц} \\ 150 \text{ г} \cdot 4 \text{ ? } & 150 \text{ г} \cdot 6 - 150 \text{ г} \end{array}$$

10. У першы дзень сабралі 2 ц вінаграду і ў другі дзень — столькі ж кілаграмаў. З усяго вінаграду зрабілі разынікі. Колькі кілаграмаў разынак атрымалася, калі іх маса роўная $\frac{1}{4}$ масы сабранага вінаграду?
11. У шасці аднолькавых упакоўках 144 кнігі. Колькі кніг у трох такіх упакоўках?
12. Купілі 9 ручак і 6 фламастараў. За ўсе ручкі заплацілі столькі ж грошай, колькі за ўсе фламастары. Знайдзі цану фламастара, калі цана ручкі — 60 к.
13. На сем аднолькавых блузак трэба прышыць 56 гузікаў, пароўну на кожную. У швачкі ёсць 80 гузікаў. Ці хопіць ёй гэтых гузікаў для дзевяці блузак?
14. Складзі і рашы задачу.

15. Два цягнікі ў 21 г адправіліся ад вакзала ў супрацьлеглых напрамках са скарасцямі 95 км/г і 87 км/г. На якой адлегласці яны апынуліся адзін ад аднаго праз 3 г?
16. Аўтобус выехаў з Кобрына ў 11 г 20 мін, а прыехаў у Брэст праз 1 г 15 мін. А якой гадзіне аўтобус прыехаў у Брэст?
17. Начарці прамавугольнік з даўжынямі старон 5 см і 3 см. Вылічы перыметр гэтага прамавугольніка. Начарці квадрат з такім жа перыметрам.

Правер сябе

1. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана дзяленне з астачай.

A $683 : 2 = 341$ (аст. 1)

Б $569 : 5 = 113$ (аст. 3)

В $800 : 7 = 114$ (аст. 2)

Г $914 : 4 = 228$ (аст. 2)

2. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана множанне лікаў.

A
$$\begin{array}{r} 296 \\ \times 3 \\ \hline 888 \end{array}$$

Б
$$\begin{array}{r} 174 \\ \times 4 \\ \hline 696 \end{array}$$

В
$$\begin{array}{r} 138 \\ \times 7 \\ \hline 956 \end{array}$$

Г
$$\begin{array}{r} 169 \\ \times 5 \\ \hline 845 \end{array}$$

3. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана параўнанне.

A $1 \text{ г} - 28 \text{ мін} < 36 \text{ мін}$

Б $12 \text{ г} + 19 \text{ г} > 1 \text{ сут.}$

В $24 \text{ с} + 54 \text{ с} > 1 \text{ г}$

Г $1 \text{ сут.} - 14 \text{ г} < 10 \text{ г}$

4. Знайдзі правільны адказ задачы.

З двух гарадоў адначасова адправіліся насустрач адзін аднаму два цягнікі і сустрэліся праз 4 г. Скорасць першага цягніка была 90 км/г, а другога — 110 км/г. Знайдзі адлегласць паміж гарадамі.

A 200 км

Б 440 км

В 360 км

Г 800 км

5. Галя запрасіла Ягора на дзень нараджэння. У доме, у якім жыве Галя, 10 пад'ездаў, па 36 кватэр у кожным. У якім пад'ездзе жыве Галя, калі нумар яе кватэры 188?

A 5

Б 2

В 6

Г 8

Заданні і праекты

1. Прачытайце задачу, растлумачце табліцу.
Ад вёскі Дружная да пасёлка Вясёлы вядуць 4 дарогі, а ад пасёлка Вясёлы да горада Знакаміты — 3 дарогі. Колькімі дарогамі можна даехаць ад вёскі да горада?

	Дарога А	Дарога Б	Дарога В
Дарога 1	1А	1Б	1В
Дарога 2	2А	2Б	2В
Дарога 3	3А	3Б	3В
Дарога 4	4А	4Б	4В

2. Алесь і Яна складаюць схему дарожак на школьным участку. Колькімі дарожкамі можна дайсці ад ганка школы да варот? Абзначце дарожкі лічбамі і літарамі, складзіце табліцу.

Складзіце схему дарожак і падобную табліцу для вашага школьнага ўчастка.

(Назва ўстановы адукацыі)

Наву- чальны год	Імя і прозвішча вучня	Стан вучэб- нага дапа- можніка пры атрыманні	Адзнака вучню за карыстанне вучэбным дапаможнікам
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			

Вучэбнае выданне

Мураўёва Галіна Леанідаўна
Урбан Марыя Анатольеўна

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для 3 класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

У дзвюх частках

Частка 2

Нач. рэдакцыйна-выдавецкага аддзела *С. П. Маляўка*
Рэдактар *Н. М. Мамчыц*
Мастакі *І. В. Лазерка, Ю. М. Галавейка, А. А. Ламанав*
Мастацкі рэдактар *Н. А. Хромава*
Камп'ютарная вёрстка *Я. І. Архіпавай*
Карэктары *Н. В. Федарэнка, Г. М. Мазіна*

Падпісана да друку 09.11.2021. Фармат 70x100/16. Папера афсетная.
Друк афсетны. Ум. друк. арк. 11,05. Ул.-выд. арк. 4,5. Тыраж 15 413 экз. Заказ

Навукова-метадычная ўстанова «Нацыянальны інстытут адукацыі»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 1/263 ад 02.04.2014. Вул. Караля, 16, 220004, г. Мінск

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку»».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка
друкаваных выданняў № 2/102 ад 01.04.2014. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, г. Мінск